

CARTOONOMICS

เศรษฐศาสตร์ ฉบับการ์ตูน

เข้าใจง่าย
ทันสถานการณ์

ดร. เต็มยศ ปาลเดชพงศ์

ดร. กำพล อดิเรกสมบัติ

ดร. สมภาพ พัฒนอวิຍางกุล

CARTOONOMICS

เศรษฐศาสตร์ฉบับการ์ตูน

ชื่อหนังสือ	Cartoconomics: เศรษฐศาสตร์ ฉบับการ์ตูน
ผู้แต่ง/ผู้แปล	ดร. เต็มยศ ปalaเดชพงศ์
	ดร. กำพล อดิเรกสมบัติ
	ดร. สมภพ พัฒโนริยางกูร
บรรณาธิการ	รศ.ดร. สหัส ผ่องศรี
ภาพประกอบ	สุภมาศ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา
รูปเล่ม	ศรันย์ ปัจฉิมะศิริ
ออกแบบปก	ศรันย์ ปัจฉิมะศิริ
	วรัญชลี สุวรรณพิมลกุล
พิสูจน์อักษร	อมิตา สุวรรณพิมลกุล
ผู้จัดการโครงการ	จิรวรรธน์ ปรียาดา

ISBN 978-616-321-828-5

235 หน้า

พิมพ์ครั้งที่ 1 เดือน มกราคม พ.ศ 2556

ราคา 220 บาท

จัดทำโดย เต็มยศ ปalaเดชพงศ์, กำพล อดิเรกสมบัติ, สมภพ พัฒโนริยางกูร
 ที่อยู่ 8 ถนนเครื่ินทร์ บางขุนกอง บางกรวย นนทบุรี 11130
 โทรศัพท์ / โทรสาร 0-2459-5656
www.facebook.com/cartoonomics

จัดจำหน่ายโดย บริษัท อี๊คบี จำกัด
 OOKBEE COMPANY LIMITED
 เลขที่ 1104/207- 209 หมู่บ้านโนเบลพัฒนาการ
 ถนนพัฒนาการ แขวงสวนหลวง
 เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร 10250
 โทรศัพท์ 02-187-2701-8
 โทรสาร 02-187-2700
[http:// www.ookbee.com](http://www.ookbee.com)

คำนิยม

เศรษฐศาสตร์ฉบับการ์ตูนเล่มนี้จะพยายามใหม่ของการศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์ในประเทศไทย โดยเฉพาะผู้ที่เริ่มต้นเรียนเศรษฐศาสตร์ครั้งแรกในระดับมัธยมปลาย หรือแม้กระทั่งนักศึกษา MBA ที่ไม่เคยเรียนเศรษฐศาสตร์มาก่อน ในต่างประเทศ มีจำนวนมากที่ผู้แต่งพยายามสอดแทรกการ์ตูนเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจ “แนวคิดใหม่ๆ” ของวิชา ยิ่งกว่า นักการที่ติดตามตัวริวิชาเศรษฐศาสตร์ในสหราชอาณาจักรมาการแข่งขันกันสูง จึงเกิดตัวริวิชาเศรษฐศาสตร์ จำนวนมากที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาสามารถเข้าถึงเนื้อหาสาระทางเศรษฐศาสตร์ได้แบบง่ายๆ “Cartoonomics” ฉบับนี้จึงเป็นหนังสือที่น่าสนใจมากเป็นพิเศษสำหรับตลาดหนังสือเศรษฐศาสตร์ของเมืองไทย

ในวิชาการศึกษาเศรษฐศาสตร์ของผม ผมเริ่มจากการอ่านหนังสือเศรษฐศาสตร์เบื้องต้นของศาสตราจารย์ พอล แซมมวลสัน โดยมีท่านศาสตราจารย์ ดร. เดือน บุนนาค ครุเศรษฐศาสตร์คนแรกในชีวิตของผมเป็นคนแปล แต่ผมและเพื่อนๆ ที่เข้าเรียนโครงการภาษาอังกฤษตั้งแต่ภาคการศึกษา 2 ปีที่ 1 ก็เริ่มอ่านตัวริวิชาภาษาอังกฤษของท่านแซมมวลสัน นอกจากนั้นผมยังโชคดีที่อาจารย์ฝรั่งจากมูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์ผู้สอนเศรษฐศาสตร์แก่พวกเรา กรุณารายบเรียงเอกสารประกอบคำบรรยายภาษาอังกฤษแบบสั้นและเรียบง่าย ให้นักเรียนไทยในโครงการเศรษฐศาสตร์ภาคภาษาอังกฤษรุ่นที่ 2 (ปีการศึกษา 2510) ของคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ ศาสตราจารย์ ดร. ป่วย อึ้งภากรณ์ เป็นผู้ก่อตั้งขึ้นในปี 2509

แต่กว่าผมจะมาเขียนชี้แจงด้านนี้กับวิชาเศรษฐศาสตร์อย่างจริงจังจนเรียกว่าฝึกวิทยาอยุทธประสบความสำเร็จ ก็เมื่อได้อ่านหนังสือเศรษฐศาสตร์ชุดภาคเรื่อง Exchange and Production: Competition, Coordination & Control ของศาสตราจารย์ Armen A. Alchian และ William R. Allen ซึ่งปัจจุบันเลิกตีพิมพ์เพราะศาสตราจารย์ Alchian เสียชีวิตไปนานแล้ว แต่ผมยังให้โครงการ Executive MBA ของคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ถ่ายสำเนาให้นักศึกษา XMBA ของผมอ่านตั้งแต่รุ่น 1 ถึงปัจจุบัน (รุ่นที่ 29 ในปีการศึกษา 2554/55) แต่หนังสือเล่มนี้ คนอ่านต้องเข้าใจวิธีการคิดและภาษาอังกฤษแบบคนอเมริกัน มีฉันนั้นจะเข้าไม่ถึงแก่นสารวิชา อันที่จริงครั้งแรกที่ผมอ่านหนังสือเล่มนี้ผมเขียนคำวิจารณ์คัดค้านแนวคิดของผู้เขียนเกือบทุกหน้า เพราะผมเต็มไปด้วยอคติแบบ “คุณพ่อรู้ดี” ที่เป็นวัฒนธรรมแบบไทยๆ แต่หลังจากเริ่มอ่านหนังที่สอง สาม สี่ ห้า...หนังสือเล่มนี้ก็เปิดโลกทัศน์ของผมเข้าสู่ดินแดนมหัศจรรย์ที่ทำให้เราเข้าใจพฤติกรรมทางเศรษฐกิจของมนุษย์

หนังสืออีกเล่มหนึ่งที่สั่นสะเทือนตัวริวิชาเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น คือ หนังสือเรื่อง Principles of Economics ของศาสตราจารย์ N. Gregory Mankiw (รวมทั้งหนังสืออีกเล่มของท่าน คือ Macroeconomics จุดเด่นของหนังสือทั้งสองเล่ม คือ เยี่ยนด้วยภาษาง่ายๆ แต่ระบบค่อนข้างสั้น เพื่อนักเศรษฐศาสตร์มหภาคของผมอย่าง ดร. บันทิดย์ นิจภาน เดຍ ประยักษ์ผมว่าหนังสือของ Mankiw สร้างความประหลาดใจแก่เขามาก เพราะ ศาสตราจารย์ Mankiw สามารถนำเรื่อง

แนวคิดเศรษฐศาสตร์ที่เข้าใจยากมากๆ มาเขียนให้ทุกคนเข้าใจได้ง่ายๆ แม้จะไม่มีพื้นความรู้เศรษฐศาสตร์ จึงไม่น่าแปลกใจว่าศาสตราจารย์ Mankiw ได้รับค่าตอบแทนจากการเขียนนับล้านเหรียญ

หนังสือเศรษฐศาสตร์ฉบับการ์ตูนมีอะไรหลายอย่างที่คล้ายหนังสือที่ผมกล่าวมาแล้วข้างต้น เพียงแต่มีรูปแบบนำเสนอเป็นการ์ตูนที่เข้าใจง่าย ช่วยให้คนที่เริ่มเรียนเศรษฐศาสตร์สามารถเข้าใจแนวคิดที่สำคัญทางเศรษฐศาสตร์ ได้แบบง่ายๆ แต่ระบบมีความยาวแค่ 4-7 หน้า ทำให้ไม่น่าเบื่อ คนสามิคิสั้นก็อ่านได้ หนังสือเล่มนี้มี 2 ภาค ภาคแรกเป็นเศรษฐศาสตร์จุลภาค ส่วนภาคที่สองเป็นเศรษฐศาสตร์มหภาค จุดเด่นของหนังสืออยู่ที่ภาคแรก เพราะ ได้อธิบายแนวคิดสำคัญทางเศรษฐศาสตร์ เช่น ค่าเสียโอกาสกับความได้เปรียบในเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Advantage) ซึ่งเป็นแนวคิดที่สำคัญมากที่สุดตั้งแต่มีกำเนิดวิชาเศรษฐศาสตร์ สำหรับทางเศรษฐศาสตร์, Adverse Selection, Moral Hazard, ผลกระทบภายนอก ฯลฯ ผมเชื่อว่าเมื่อผู้อ่านเข้าใจแนวคิดเบื้องต้นเหล่านี้แล้วก็จะเป็นพื้นฐานหลักในการศึกษาทำความเข้าใจเศรษฐศาสตร์ชั้นสูงในโอกาสต่อไปได้

ผมมั่นใจว่าหนังสือเล่มนี้จะจุดประกายความสนใจของเด็กหนุ่มเด็กสาวรุ่นใหม่ให้เข้าสู่การเศรษฐศาสตร์มากขึ้น และหวังว่าหนังสือจะได้รับความนิยมมากจากผู้แต่งทั้งสามท่านมีกำลังใจปรับปรุงจัดพิมพ์ฉบับต่อๆไป ซึ่งผมคิดว่ายังมีบางอย่างที่ต้องเพิ่มเติมในหนังสือเล่มนี้

ผมรู้สึกชื่นชมเด็กหนุ่ม 3 คนที่ทุ่มเทสริติปัญญา และเวลาในการจัดทำหนังสือ Carteconomics ฉบับนี้ ลำพัง เพียงการใช้ความรู้เศรษฐศาสตร์ที่ตนร่าเรียนมาในการเขียนต่ำรำไม่ใช่เรื่องยาก สิ่งที่ยากและน่าชื่นชมเลย คือ เขียนให้อ่านง่ายแบบสั้นๆ แต่ยังต้องเขียนภาพการ์ตูนประกอบ เรียกว่านำความรู้ความสามารถทั้งด้านเศรษฐศาสตร์ภาษาไทย ประกอบกับการใช้ศิลป์ในการอธิบายเรื่องยากๆ ทางเศรษฐศาสตร์ ดังนั้นมีผลได้อ่านหนังสือ Carteconomics เพียง 2 บทแรก imoto ก็ตัดสินใจรับปากเขียนคำนิยมให้กับ ดร. เต็มยศ ปalaodephong ทั้งๆที่ผมยังไม่ เดยรู้จักกับ ดร. กำพล อดิเรกสมบัติ และ ดร. สมภพ พัฒนอริยางกูร ผมรู้จักแต่ ดร. เต็มยศซึ่งเป็นลูกชายหัวแก้วหัวแหวนของเพื่อนผมเมื่อสมัยเรียนเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ การที่เด็กหนุ่มสามคนร่วมมือกันสร้างสรรค์หนังสือดีๆ แบบนี้ ผมรู้สึกว่าเด็กหนุ่ม 3 คนนี้ ต้องไม่ธรรมดาว่าย่างแน่นอน หวังว่าผลงานเล่มนี้จะช่วยให้เด็กหนุ่มสามคนนี้ “แจ้งเกิด” ในวงการนักเศรษฐศาสตร์ไทย

ผมเชื่อว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นการจุดประกายให้คนหนุ่มคนสารรุ่นใหม่ๆ หันมาสนใจเขียนหนังสือทำงานองนี้เพื่อประโยชน์ต่อเยาวชนของเรา

คำนำ

เศรษฐศาสตร์เป็นวิชาที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ยิ่งคนในสังคมเข้าใจหลักเศรษฐศาสตร์มาก การทำงานของทั้งภาครัฐ และเอกชนก็จะมีประสิทธิภาพมากขึ้น ส่งผลให้คนทั้งสังคมมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

น่าเสียดายที่เศรษฐศาสตร์เป็นยาอมหม้อใหญ่สำหรับหลายคน ทั้งภาษาที่ไม่คุ้นชิน และสมการคณิตศาสตร์ ที่หวานสับสน หนังสือเล่มนี้จึงได้ตัดเนื้อหาที่ซับซ้อนเกินความจำเป็นในชีวิตประจำวันออก และเปลี่ยนคำ อธิบายและเพิ่มเติมรูปประกอบให้เข้าใจง่ายขึ้น

ผู้เขียนที่เป็นทั้งผู้ศึกษา (ในและนอกห้องเรียน) และผู้สอนวิชาเศรษฐศาสตร์ มุ่งหวังว่าบุคคลทั่วไปจะ เข้าใจเศรษฐศาสตร์และเรื่องราวทางเศรษฐกิจได้ดียิ่งขึ้น

ดร. เต็มยศ ปาลเดชพงศ์

ดร. กำพล อดิเรกสมบัติ

ดร. สมกพ พัฒนอริยะกุล

สารบัญ

พื้นฐานเบื้องต้นทางเศรษฐศาสตร์

บทที่	หน้า
1 บทนำ	3
2 ค่าเสียโอกาส	7
3 กำไร	14
4 มุ่มมองต่อกำไร	19
5 ทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภค	24
6 อุปสงค์	29
7 ความยึดหยุ่น	35
8 อุปทาน	40
9 ดุลยภาพของตลาด	43
10 ดุลยภาพกับนโยบายของรัฐ: การตั้งราคาขั้นต่ำ	50
11 ดุลยภาพกับนโยบายของรัฐ: การตั้งเพดานราคา	57
12 Marginal Product และ The Law of Diminishing Returns	62

สารบัญ

ประเภทและข้อจำกัดของตลาด

บทที่	หน้า
13 ตลาดแข่งขันสมบูรณ์	71
14 ตลาดผูกขาดโดยผู้ขาย	76
15 สาเหตุของการผูกขาดโดยผู้ขาย	80
16 การกำกับดูแลกับการผูกขาดโดยผู้ขาย	83
17 ตลาดที่มีผู้ขายน้อยราย	86
18 การแบ่งแยกราคา	91
19 ผลกระทบภายนอก	95
20 กลไกการแก้ไขปัญหาผลกระทบภายนอก	99
21 สินค้าสาธารณะ	104
22 Adverse Selection	108
23 Adverse Selection 2	115
24 Moral Hazard	120

สารบัญ

ดัชนีชี้วัดและความรู้ที่นำไปทางเศรษฐศาสตร์

บทที่	หน้า
25 ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ	127
26 การใช้จ่ายภาครัฐมีผลต่อระบบเศรษฐกิจอย่างไร?	134
27 Crowding Out Effect	139
28 งบประมาณของรัฐบาล	143
29 หนี้สาธารณะ	148
30 เงินเฟ้อ	152
31 เงินเฟ้อ 2	156
32 ทองคำกับเงินเฟ้อ	162
33 โครงสร้างราคาน้ำมันของประเทศไทย	167
34 อัตราดอกเบี้ย	171
35 Time Value of Money	175
36 อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ 1	180
37 อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ 2	187
38 เงินสำรองระหว่างประเทศ	191
39 ธนาคารแห่งประเทศไทย	196
40 อัตราการว่างงาน	199
41 ดัชนีความเชื่อมั่นผู้บริโภค	202

สารบัญ

บทเรียนจากการวิกฤตเศรษฐกิจ

บทที่	หน้า
42 The Great Depression	207
43 วิกฤตเศรษฐกิจประเทศไทยปี 2540	213
44 วิกฤตการเงินในสหรัฐอเมริกา	221
45 วิกฤตเศรษฐกิจในยุโรป	227

พื้นฐานเบื้องต้นทางเศรษฐศาสตร์

บทนำ Introduction 01

เศรษฐศาสตร์ (Economics) คือ การศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ในโลกที่มีทรัพยากรจำกัด

คำว่าเศรษฐศาสตร์ มาจากภาษากรีกโบราณ
Oikonomia ซึ่งแปลว่าจะเปลี่ยนการจัดการภายในบ้าน

ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ในยุคปัจจุบันพัฒนามาจากทฤษฎีทางรัฐศาสตร์
ในช่วงคริสตศวรรษที่ 18

อดัม สมิธ (Adam Smith 1723-1790) นักปรัชญาชาวสกอตแลนด์
แต่งหนังสือ The Wealth of Nations ในปี 1776 ซึ่งเป็นรากฐาน
ของแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์คลาสสิก (Classical Economics)

Adam Smith (1723-1790)

เศรษฐศาสตร์ไม่ได้หยุดแค่เรื่องของเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังเป็นเรื่องใกล้ตัวมากกว่าที่เราคิด เช่น การตัดสินใจซื้อของ การเลือกเสื้อผ้า การกระจายงาน การแบ่งเวลา และยังรวมไปถึงเรื่องใหญ่ๆ อย่างการลงทุนของรัฐบาล

ความเข้าใจทางเศรษฐศาสตร์จะทำให้เราสามารถบริหารจัดการชีวิต และเข้าใจคนรอบตัว และสังคมได้ดีขึ้น

family

social

เนื่องจากชีวิตทุกคนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการและตัดสินใจ (แม้จะแค่บริหารจัดการชีวิตตัวเองก็ตาม) หนังสือเล่มนี้จึงมุ่งเน้นไปที่ความเข้าใจทางเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น และทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ที่ช่วยในการจัดการและตัดสินใจ

การจัดการ คือการนำทรัพยากรที่มีไปใช้ให้เกิดประโยชน์ให้ตรงตามเป้าหมาย

Peter Drucker (1909-2005)

ผู้ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายว่าเป็น
บิดาของการจัดการยุคใหม่

จริงหรือที่เศรษฐศาสตร์เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ?

แนวคิดทางเศรษฐศาสตร์เป็นรากฐานของหลักทรัพยากรวิชาในหลักสูตรบริหารธุรกิจ

- ▶ การตลาดและกลยุทธ์ เช่น Demand การพยากรณ์ตลาด รูปแบบของการแข่งขันในตลาด และ Elasticity (ความยืดหยุ่นต่อราคา)
- ▶ การเงินและการบัญชี เช่น ค่าเสียโอกาส จุดคุ้มทุน คุณค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ ต้นทุนที่เกี่ยวข้อง
- ▶ การวิเคราะห์ข้อมูล เช่น Management Sciences – Regression, Linear Programming

แนวคิดทางเศรษฐศาสตร์เป็นเครื่องช่วยตัดสินใจในการบริหารจัดการในทุกระดับ เช่น

- ▶ สภาพเศรษฐกิจเป็นอย่างไร เราคาจะทำธุรกิจนี้ในตอนนี้หรือไม่
- ▶ เราควรจะผลิตเท่าไหร่ และตั้งราคาเท่าไหร่
- ▶ บริษัทจะจัดสรรงรัฐพยากรณ์ของบริษัทอย่างไรเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด
- ▶ ความเสี่ยงในธุรกิจนี้มีมากน้อยแค่ไหน

เพราะฉะนั้นถ้าคุณเข้าใจเศรษฐศาสตร์ก็จะสามารถเข้าใจหลักในการบริหารเบื้องต้นได้ง่ายขึ้น และสามารถตัดสินใจเรื่องต่างๆ ได้ดียิ่งขึ้น

ค่าเสียโอกาส Opportunity Cost

เมื่อทรัพยากรทุกชนิดมีจำกัด นี่ย่อมหมายความว่า ในทุกครั้งที่เราเลือกหรือตัดสินใจจะอะไรไป เราต้องเสียโอกาสที่จะนำทรัพยากรนั้นไปใช้ทำอย่างอื่น

“ได้อย่างก็ต้องเสียอย่าง”

John Stuart Mill

จอห์น สตัวร์ท มิลล์ (John Stuart Mill)
(นักเศรษฐศาสตร์ชาวอังกฤษ 1806-1873) เรียก “คุณค่าของโอกาสที่
เราเสียไป เมื่อเราเลือกกิจกรรมอย่างหนึ่ง”
ว่า “ค่าเสียโอกาส” (Opportunity Cost)

เช่น หากเราลังเลระหว่างการดูหนัง 1 เรื่องกับการออกกำลัง 2 ชั่วโมง ค่าเสียโอกาสของการดูหนัง 1 เรื่อง คือการออกกำลัง 2 ชั่วโมง ในทางตรงกันข้ามค่าเสียโอกาสของการออกกำลัง 2 ชั่วโมงคือ การที่เราดูหนัง 1 เรื่อง

ค่าเสียโอกาสมีความสำคัญอย่างยิ่งในหลายเรื่อง เราจะยกตัวอย่าง สักหนึ่งเรื่อง สมมติว่าสองสามีภรรยา ต้องช่วยกันทำงาน 2 อย่าง ได้แก่ ทำความสะอาดห้อง และซักผ้าให้ทั้งครอบครัว

- ใน 1 ชั่วโมงถ้าลุngชายทำความสะอาดห้องอย่างเดียวจะทำได้ 2 ห้อง หรือถ้าซักผ้าอย่างเดียวจะซักได้ 10 ชิ้น

- ใน 1 ชั่วโมงถ้าป้าหนูยิงทำความสะอาดห้องอย่างเดียวจะทำได้ 4 ห้อง หรือถ้าแค่ซักผ้าอย่างเดียวจะซักได้ 8 ชิ้น

อย่างนี้เราจะแบ่งงานกันยังไงดีครับ?

ในกรณีนี้ก็ง่ายครับ.....เด็กเก่งกันคนละอย่าง ไม่ต้องคิดมาก
เราควรให้ลุงชายซักผ้า และป้าหนูยิงทำความสะอาดห้อง
ใน 1 ชั่วโมง ทั้งสองคนรวมกันจะทำความสะอาดห้องได้ 4 ห้อง ซักผ้าทั้งหมดได้ 10 ชิ้น

$\times 4$

$\times 10$

เหตุการณ์มักไม่เป็นอย่างนั้น คนที่ทำอะไรเร็วมักจะทำอะไรได้เร็วทุกอย่าง ถ้าเกิดว่า....

- ใน 1 ชั่วโมงถ้าลุงชายทำความสะอาดห้องอย่างเดียวจะทำได้ 2 ห้อง

หรือถ้าซักผ้าอย่างเดียวจะซักได้ 10 ชิ้น

- ใน 1 ชั่วโมงถ้าป้าหนิงทำความสะอาดห้องอย่างเดียวจะทำได้ 4 ห้อง

หรือถ้าแค่ซักผ้าอย่างเดียวจะซักได้ 12 ชิ้น

อย่างนี้ใครคราวทำอะไรครับ??

ถ้าเราลองให้ 2 คน ทำห้อง 2 อย่าง
1 ชั่วโมงลุงชายจะทำความสะอาดห้องได้ 1 ห้อง และ ซักผ้าได้ 5 ชิ้น
ส่วนป้าหญิงจะทำความสะอาดห้องได้ 2 ห้อง และซักผ้าได้ 6 ชิ้น

รวมกัน 2 คน ทำความสะอาดห้องได้ 3 ห้อง ซักผ้าได้ 11 ชิ้น

วิธีนี้จะใช้วิธีที่ดีที่สุดหรือไม่?

$\times 1$ + $\times 5$

+

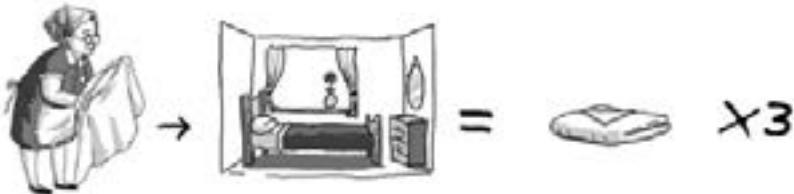
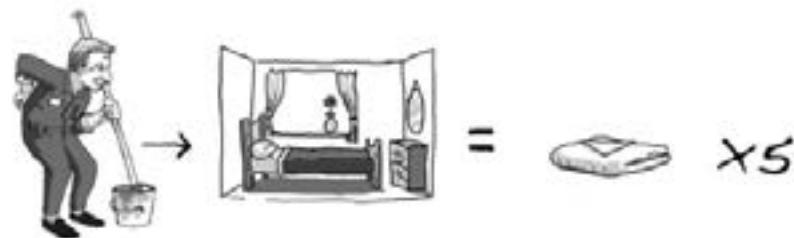

$\times 2$ + $\times 6$

$\times 3$ + $\times 11$

=====

วิธีการคิดของนักเศรษฐศาสตร์คือดูที่ “ค่าเสียโอกาส”

ค่าเสียโอกาสของลุงชายในการทำความสะอาดห้อง 1 ห้อง คือ ผ้า 10/2 หรือ 5 ชิ้น

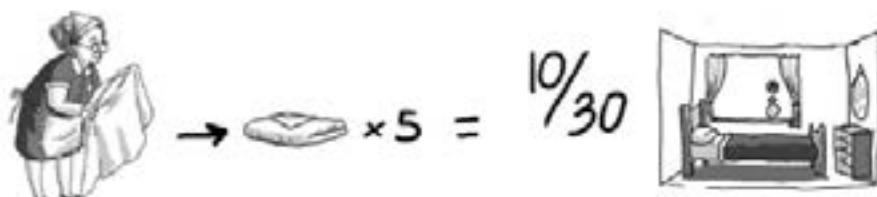
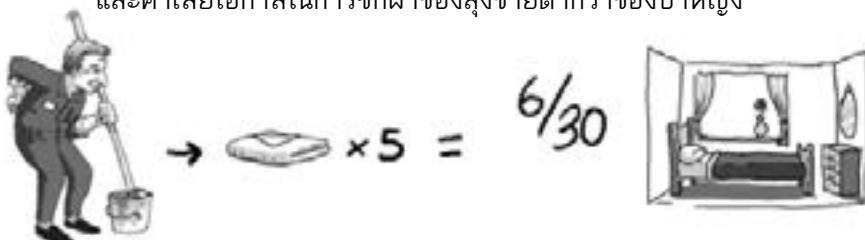
ค่าเสียโอกาสของป้าหญิงในการทำความสะอาดห้อง 1 ห้อง คือ ผ้า 12/4 หรือ 3 ชิ้น

ค่าเสียโอกาสของลุงชายในการซักผ้า 1 ชิ้น คือ ความสะอาดของห้อง 1/5 หรือ 6/30 ห้อง
ค่าเสียโอกาสของป้าหญิงในการซักผ้า 1 ชิ้น คือ ความสะอาดของห้อง 2/6 หรือ 10/30 ห้อง

จะเห็นได้ว่า ค่าเสียโอกาสในการทำความสะอาดห้องของป้าหญิงต่ำกว่าของลุงชาย

และค่าเสียโอกาสในการซักผ้าของลุงชายต่ำกว่าของป้าหญิง

ดังนั้นเราจึงสามารถบอกได้ทันทีว่าลุงชายควรซักผ้า และป้าหันยิงการทำความสะอาดห้อง ใน 1 ชั่วโมงทั้งสองคนรวมกันจะทำความสะอาดห้องได้ 4 ห้อง ซักผ้าได้ 10 ชิ้น ซึ่งจะเป็นวิธีการที่ดีที่สุด ท่านผู้อ่านทดลองดูได้ครับ

ในกรณีที่จะได้ประสิทธิภาพน้อยที่สุด ถ้าเราให้ลุงชายทำความสะอาดห้อง และป้าหันยิงซักผ้า ใน 1 ชั่วโมง ทั้งสองคนรวมกันจะทำความสะอาดห้องได้เพียง 2 ห้อง และซักผ้าได้ 12 ชิ้น

นี่เป็นที่มาของการแลกเปลี่ยนและการค้า ผู้ที่มีค่าเสียโอกาสต่ำที่สุด ควรจะได้รับมอบหมายงานนั้น และทำงานนั้น

เพื่อแลกเปลี่ยนกับสินค้าหรืองานบริการอย่างอื่นที่เขามาไม่ได้ทำ

เราคงไม่ให้หมอย่อตัดมานั่ง เช็ดล้างเครื่องมือตราชเท่าที่คุณหมอยังมี คนเข้มารอคิวอยู่ และมีผู้ช่วยที่สามารถทำงานเหล่านี้แทนคุณหมอด้วย

ประเทศที่มีเทคโนโลยีการผลิตสูงกว่าก็ควรจะใช้แรงงานของพากเจ้าเพื่อผลิตสินค้าไปแทนแทนที่จะมาทำการเกษตร มิฉะนั้นระดับความเป็นอยู่ของสังคมโลกก็จะต่ำกว่าระดับที่เป็นไปได้

เดวิด ริคาโร่ (David Ricardo 1772 –1823)

นักเศรษฐศาสตร์การเมืองชาวอังกฤษ
ผู้คิดค้นเรื่อง Comparative Advantage

ที่กล่าวถึงทั้งหมดนี้เป็นตัวอย่างเล็กๆ ของประโยชน์ของความเข้าใจเกี่ยวกับ “ค่าเสียโอกาส” ซึ่งเรียกว่า ความได้เปรียบในเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Advantage) ความเข้าใจนี้มีส่วนช่วยให้การค้าระหว่างประเทศ เจริญขึ้นได้

จากจุดนี้สิ่งที่เราสรุปได้อย่างหนึ่งก็คือ...

การที่รัฐบาลออกมาตรการต่างๆ เพื่อปักป้องผู้ผลิตภายในประเทศ เช่น การตั้งกำแพงภาษี การตั้งโคตรทางการค้า นั้น

แม้จะมีผลดีกับกลุ่มคนบางกลุ่มในประเทศ (อย่างน้อยในระยะสั้น) เช่น ยังไม่ตกรอก แต่ก็เหมือนกับการบังคับให้ทั้ง ลุงชายและป้าหญิงทั้งคู่ซักผ้าและทำความสะอาดบ้านโดยไม่แบ่งตามความถนัด ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นก็คือผลผลิตรวมที่ สามารถผลิตได้ในประเทศกลับลดลง ซึ่งย่อมส่งผลให้คุณภาพชีวิตของคนทั้งประเทศลดลงด้วย

เรื่องของค่าเสียโอกาสยังไม่จบง่ายๆ ครับ

ในบทต่อไปเราจะมาดูกันเรื่อง “กำไร”
แล้วกำไรไปเกี่ยว怎ไรกับค่าเสียโอกาส?

03 กำไร Profit

ในบทนี้เราจะพูดถึงกำไรในเชิงธุรกิจกันครับ

เมื่อพูดถึงคำว่ากำไร คนส่วนใหญ่เข้าใจคล้ายกันว่า กำไร คือส่วนต่างระหว่างรายรับและ “รายจ่าย”
(กำไร = รายรับ – รายจ่าย)
ซึ่งนั่นก็เป็นความเข้าใจที่ไม่ผิด
เราสามารถเรียกกำไรชนิดนี้ว่า กำไรทางบัญชี

กำไรทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Profit)

กำไรทางเศรษฐศาสตร์ต่างจากกำไรทางบัญชีตรงที่กำไรทางเศรษฐศาสตร์นั้นคิด “ต้นทุน” ส่วนที่ไม่ได้เป็น “รายจ่าย” ที่เป็นตัวเงินด้วย! พูดอีกทางหนึ่งเราวาจะบอกได้ว่า กำไร = รายรับ – ต้นทุน
คำถามที่เกิดขึ้นก็คือ ต้นทุนที่ไม่ได้เป็นรายจ่ายคืออะไร?

การยกตัวอย่างอาจทำให้เห็นภาพมากกว่า

น้ำหนุ่ม พึ่งได้รับมรดกเป็นร้านกาแฟเล็กๆ ตั้งอยู่ในที่ทำเลดี และกำลังตัดสินใจลาออกจากงานประจำรายได้ 20,000 บาทต่อเดือน มาทำร้านกาแฟ โดยคาดว่าจะใช้เวลาในการทำงานเท่าๆ กัน ทบทวนดูจากบัญชีปีที่แล้วพบว่าร้านมี

(ต่อปี)

รายรับ	300,000 บาท
รายจ่ายค่าแก้วกาแฟ ผงกาแฟ และอื่นๆ	100,000 บาท
รายจ่ายค่าจ้างพนักงาน 1 คน (7000 บาท * 12 เดือน)	84,000 บาท
ค่าไฟ ค่าน้ำ غاز และอื่นๆ	20,000 บาท
คิดแล้วมีกำไร	96,000 บาท

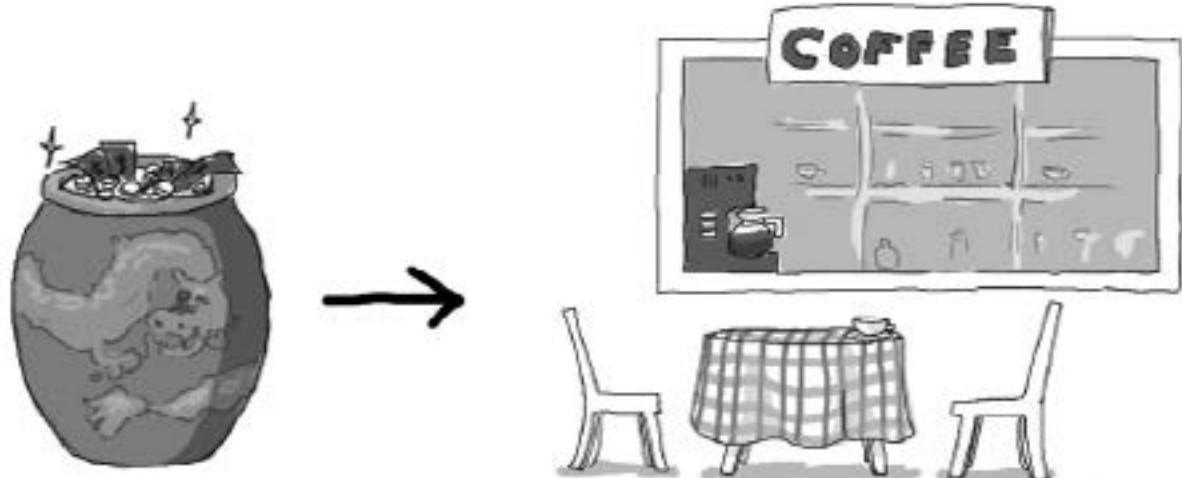
ท่านผู้อ่านคงจะดูออกใช่ไหมครับว่าการคำนวณนี้ตกหล่นอะไรไปหลายอย่างที่น้ำหนุ่มน่าจะต้องคิดก่อน

เราอาจจะไม่นับเรื่องความเสี่ยงว่าร้านจะขายได้ดีเท่าปีที่ผ่านมาหรือไม่ เพราะมันก็มีโอกาสที่ร้านจะขายดีขึ้นจากปีที่แล้ว เช่นกัน แต่....96,000 บาท ต่อปี เมื่อแปลงเป็นรายได้ต่อเดือนแล้วก็อยู่ที่ 8,000 บาท

“ แม้รายได้เกือบทั่วพื้นที่งานที่จ้างมาชงกาแฟเลียนะครับ ”

นอกจากนี้ถ้าเราคิดลงรายละเอียดแล้วอาจจะต้องมีการจ่ายเงินล่วงหน้า เช่น ซื้ออุปกรณ์และส่วนผสมต่างๆ ต้องถอนเงินจากแบงค์หรือบุญตุ่มเก็บ เงินที่ผงไว้ จากที่ได้ดูกาเบี้ยหรือที่สามารถใช้ได้ตลอดเวลา ก็ต้องแปลง สภาพเป็นข้าวของที่ต้องรอลูกค้ามาซื้อเพื่อเปลี่ยนเป็นเงินสดอีกครั้ง

ดูแค่นี้เรารู้พ่อจะบอกได้แล้วนะครับว่าโปรเจค
ร้านกาแฟของน้าหนุ่มเป็นโปรเจคที่ขาดทุน
ทางเศรษฐศาสตร์ แม้จะกำไรทางบัญชี

“ นักบัญชีผิดหรือครับ???”

เปล่าเลย.... เพียงแต่ว่า ถ้าน้าหนุ่มจะคิดกำไรทางบัญชีแล้ว น้าหนุ่มก็ต้องคิด “กำไร” ให้ครบทั้ง 2 ทางเลือก แล้วมาเปรียบเทียบกัน

- ▶ กรณีแรก เปิดร้านกาแฟ กำไร 96,000 บาท ต่อปี
- ▶ กรณีสอง ทำงานตามเดิม มีรายรับจากเงินเดือน 240,000 ต่อปี หากกับค่าตอบแทนเบี้ยที่จะได้รับจากธนาคาร

เพราะฉะนั้นวิธีคิดทั้งสองวิธีก็ใช้ได้เหมือนกัน แค่ต้องใช้ให้ถูกต้องเท่านั้น เริ่มคุ้นว่ามันคล้ายๆกับเรื่องที่เราพูดถึง แล้วไหมครับ?

96,000.-

240,000.-

ใช่แล้วครับ จริงๆ แล้วต้นทุนที่เม้มได้เป็นค่าใช้จ่ายทั้งหมด
ในการคำนวณกำไรทางเศรษฐศาสตร์ ก็เป็นตัวอย่างของ
“ค่าเสียโอกาส” ที่ยังไม่ได้ถูกคิดไปในกำไรทางบัญชีครับ

นึกคือ ค่าเสียโอกาสที่เราพูดถึงในบทที่แล้ว
ดังนั้นความสามารถสรุปให้ชัดเจนยิ่งขึ้นได้ว่า กำไร = รายรับ - ต้นทุนค่าเสียโอกาส

จริงๆ แล้วความสามารถคิดถึงต้นทุนทั้งหมดในฐานะที่เป็นค่าเสียโอกาสครับ
ไหนๆ เราถูกพูดถึงกำไรในบทนี้ ในบทหน้าเราจะเปลี่ยนมาพูดกันเรื่อง มุมมองต่อกำไร

มุมมองต่อกำไร Perspectives on Profit 04

มุมมองของสังคมต่อกำไร

คำพูดเหล่านี้แสดงถึงมุมมองของสังคมต่อกำไร

จะเห็นได้ว่ากำไรนักกฎหมายลึกลับเสียมากกว่า

มุมมองของนักเศรษฐศาสตร์

สำหรับนักเศรษฐศาสตร์นั้น เป้าหมายของการตั้งธุรกิจ

คือการทำกำไร และการที่ธุรกิจ (ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของศีลธรรม และกฎหมาย) มีกำไรสูงนั้นเป็นเรื่องดี และไม่ใช่เรื่องเสียหายอะไร

เพราะกำไรนั้นเป็นเครื่องแสดงถึงสองสิ่ง

1. คุณค่าที่สังคมให้กับสินค้า หรือบริการของธุรกิจนั้น
2. ประสิทธิภาพของธุรกิจนั้น

Milton Friedman (1912-2006)

นักเศรษฐศาสตร์ผู้มีอิทธิพลมากที่สุดคนหนึ่งในศตวรรษที่ 20

กำไร (ต่อหน่วย หรือต่อชิ้น) มาจาก ราคาของสินค้าและบริการ ที่เกินมาจากการต้นทุนต่อหน่วย ($\text{กำไร} = \text{ราคา} - \text{ต้นทุนต่อหน่วย}$)

แล้วราคาของสินค้า เช่น ไอศครีม มาจากไหน ?

ราคามาจากการประเมินของคนขายว่า ลูกค้าต้องการได้กิน ไอศครีมของเขานั้นเป็นมูลค่าเงินเท่าไหร่ ถ้าลูกค้าประเมินว่า ไอศครีม แท่งนี้มีคุณค่าเท่ากับ 30 บาท ลูกค้ายอมจะไม่จ่ายเงินเกิน 30 บาท

และถ้าคุณซื้อไอศครีม นั่นแสดงว่า คุณประเมินว่าคุณค่าหรือความสุข (อรรถประโยชน์) ที่ได้รับนั้นไม่น้อยกว่า 30 บาท

ในเมื่อคุณได้รับของที่มีคุณค่าไม่น้อยกว่าเงินที่คุณจ่ายไป ... คุณจะไปว่าเขาจูดridได้อย่างไร

Milton Friedman เชื่อว่าความจริงที่สำคัญที่สุด เกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจเสรี (Free Market) คือ การแผลเปลี่ยนจะเกิดขึ้นเมื่อทั้งสองฝ่ายได้รับประโยชน์เท่านั้น

นอกจากนั้นต้นทุนต่อหน่วยก็เป็นเครื่องแสดงถึงประสิทธิภาพในการผลิต

ดังนั้นในมุมมองของนักเศรษฐศาสตร์ ยิ่งธุรกิจมีกำไรสูงยิ่งแสดงว่า ธุรกิจนั้นได้สร้างคุณค่าและความสุขให้กับผู้บริโภค มีประสิทธิภาพสูง หรือทั้งสองอย่าง

อ้าว... แล้วอย่างนี้
ขายยาเสพติดได้กำไรยะๆ ก็ดีนะสิ?

ในเรื่องนี้ถ้าจะเอาความเห็นของ
Classical Economists เช่น Milton Friedman
(ซึ่งแม้จะไม่ใช้ยาเสพติดและไม่อยากสนับสนุน
ธุรกิจยาเสพติด) ก็คงตอบว่า “ใช่” เพราะ
แต่ละคนตีคุณค่าของเรื่องต่างๆ ไว้ไม่เหมือนกัน

และเรื่องนี้ก็คงต้องเป็นที่ถกเถียงกันระหว่าง
นักเศรษฐศาสตร์หลากหลายจำพวก นักนิติศาสตร์ 1
สังคมศาสตร์ นักวิทยาศาสตร์ นักปรัชญา
และศาสตร์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอีกมากมาย

รวมถึงว่าเราจะต้องวิเคราะห์ถึงผลกระทบอื่นๆ ที่จะ²
เกิดกับสังคมด้วย (บทที่ 19) เช่น คนเมายาน้ำ
ขบวนชุมชนข้าวของสาธารณะเสียหายหรือผู้เสพยา
เสพติดพยายามหาเงินโดยการขโมยข้าวของสาธารณะ

แต่ถ้าจะพูดให้รัดกุมแล้ว เราอาจกล่าวได้ว่า การทำกำไรของธุรกิจหลากหลายที่ไม่ผิดศีลธรรม และถูกกฎหมายนั้นก็ถือได้ว่ามีคุณค่าต่อสังคม

มุ่งมองของนักบริหาร

ในฐานะที่เศรษฐศาสตร์เป็นต้นตอของแนวคิด และเครื่องมือหลากหลายทางการบริหารธุรกิจ มุ่งมองของการบริหารย่อมจะมีรากฐานมาจากเศรษฐศาสตร์ไปด้วย แต่ก็มีเรื่องที่แตกต่าง

Drucker มองว่า แม้กำไรจะเป็นจุดมุ่งหมายของเจ้าของกิจการ แต่ไม่สามารถชี้นำ

วิธีการในการบริหารที่เหมาะสม ดังนั้นกำไรจึงไม่ใช่สิ่งที่สำคัญที่สุดสำหรับนักบริหาร (แม้จะสำคัญที่สุดสำหรับเจ้าของกิจการมากmany)

กำไร (ที่หักดันทุนทุกอย่าง รวมทั้งต้นทุนทางสังคม Social Cost) ไม่ได้อยู่ในฐานะของมนุษย์แต่ต้องอยู่ในฐานะมาตรฐานค่าของธุรกิจนั้นต่อสังคม ผู้ใดได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายในฐานะบิดาของการจัดการยุคใหม่

สิงเหล่านี้จะหันให้เห็นในการจัดทำกลยุทธ์ขององค์กร ไม่มีสถาบันใดในโลกที่จัดกำไรไปอยู่ใน “วิสัยทัศน์” หรือ “พันธกิจ” ขององค์กร

โดยเฉพาะหกมของดูทุกเชิงการจัดการในยุคหลังๆ เช่น การบริหารคุณภาพ (Total Quality Management—TQM)

หรือเรื่องรากคุณในระยะหลัง เช่น จริยธรรม (Business Ethics) ความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility-- CSR) หรือการบริหารอย่างยั่งยืน (Sustainability) ก็จะพบวิวัฒนาการของ “การบริหาร” ที่ให้ความสำคัญกับเรื่องอื่นๆ ในการบริหารแต่กำไรอย่างเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งสำหรับเจ้าของกิจการแม้แต่องค์กรการกุศล หรือองค์กรที่ไม่แสวงหา “กำไร” ก็ยังต้องมี รายรับมากกว่า รายจ่าย

นี่จึงเป็นความเห็นในความแตกต่าง ที่

- ▶ ในทางเศรษฐศาสตร์ กำไรอยู่ในฐานะของเป้าหมายสูงสุดของธุรกิจ และเป็นเครื่องวัดคุณค่าที่ธุรกิจนั้นมีต่อสังคม
- ▶ แต่ในทางการบริหาร กำไรอยู่ในฐานะของมาตรฐานความสำเร็จ และทุนสำรองในการพัฒนาธุรกิจต่อไป

*Corporate
Social
Responsibility*

05 ทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภค

Consumer Behavior Preference and Utility

มีคนกล่าวไว้ว่า ชีวิตของคนเราคือการเลือก สภาพของเรานี้ เป็นอยู่ในปัจจุบันล้วนเกิดจากการตัดสินใจเลือก ของเราที่สะสมตั้งแต่อดีตที่ผ่านมาในทุกๆ วัน ถ้าเราสังเกตดีๆ จะพบว่า เราตัดสินใจเลือกอยู่ทุกนาที

กลไกการตัดสินใจเลือก?

ในทางเศรษฐศาสตร์ก่อนกัน การตัดสินใจเลือกถือเป็นพื้นฐานของเศรษฐศาสตร์ โดยเฉพาะการเลือก ที่มาจากพฤติกรรมของผู้บริโภค (Consumer Behavior) ซึ่งแต่ละคนก็มีพฤติกรรมแตกต่างกัน เมื่อൺคางเนื้อชอบลงยา เพราะเรามีความชอบ (Preference) ที่ต่างกันนั่นเอง

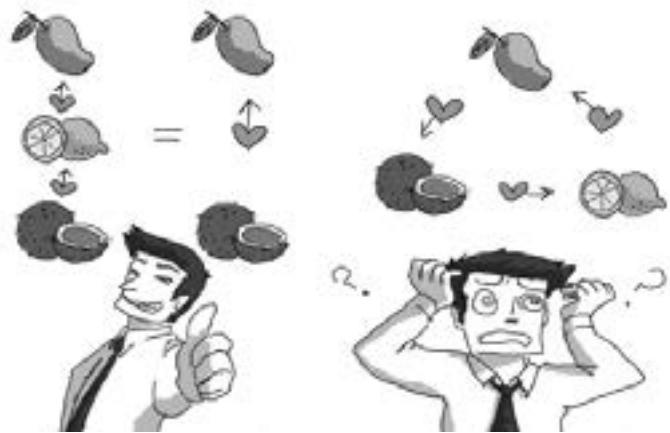
Preference มีรูปแบบอย่างไร

แม้ว่าเราอาจไม่เคยสังเกตเห็นลักษณะของ “ความชอบ” ว่าเป็นอย่างไร แต่ถ้าลองพิจารณาดูดิๆ แล้ว เราสามารถบอกได้ว่าความชอบของเรามีความสมเหตุสมผลในมุมมองด้านเศรษฐศาสตร์หรือไม่โดยดูง่ายๆ ได้จากรูปแบบดังนี้

อย่างแรกคือ คุณต้องสามารถบอกได้ว่า ระหว่างสิ่งของสองสิ่งนั้นคุณชอบสิ่งนี้มากกว่า น้อยกว่า หรือเท่ากับอีksิ่งหนึ่ง

อย่างที่สองคือ ต้องเชื่อมโยงกันได้ เช่น ชอบมะม่วง มากกว่ามะนาว ชอบมะนาว มากกว่ามะพร้าว คุณก็สามารถบอกได้ว่าคุณชอบมะม่วงมากกว่ามะพร้าว และที่สำคัญคือ ต้องเป็นการเชื่อมโยงที่เป็นไปในทิศทางเดียว ถ้า เป็นการเชื่อมโยงแบบ ยุกินทางเมืองหรือลักษ์ ก็ จะเป็นปัญหาแน่นอน

ซึ่งโดยปกติการบริโภคสินค้าหรือบริการมากขึ้นก็จะเพิ่มค่าของอรรถประโยชน์ให้สูงขึ้น

ทำอย่างไรเราจะได้รับอรรถประโยชน์สูงสุดจากการบริโภค

เราสามารถบริโภคสินค้าและบริการเพื่อสนองความต้องการที่ไม่มีจำกัดของเราได้ แต่ปัญหานี้คือเรามีเงินจำกัดนั่สิ

อย่างไรก็ตามแม้ว่าการบริโภคมากขึ้นจะทำให้เรารอใจมากขึ้น แต่ระดับความพึงพอใจต่อหน่วยจะลดลง (Diminishing Marginal Utility) สังเกตง่ายๆ เวลาเราได้อะไรมาขึ้นแรกเราจะพึงพอใจมาก เมื่อมากขึ้นก็ยังดีใจอยู่ แต่ไม่เท่าขึ้นแรกๆ

ดังนั้นเราจึงต้องมีความรอบคอบในการเลือกสิ่งที่สร้างความพึงพอใจให้เราสูงที่สุด โดยเราต้องคิดว่าประโยชน์ที่เราได้ต่อราคาน้ำที่เราจ่ายคุ้มค่าหรือไม่

หากมองชนิดได้ที่เรารู้สึกว่าความพอใจหรืออรรถประโยชน์ที่เราได้ต่อราคามากกว่าที่ได้จากสิ่งที่เราบริโภคอยู่ แสดงว่าเรายังไม่ได้รับถึงจุดที่สร้างความพอใจสูงสุด

หากว่าเรารู้สึกว่า ความพอใจต่อหน่วยราคางานทุกสิ่งที่เราบริโภคเท่ากัน แสดงว่าเราได้รับความพอใจสูงสุดแล้ว เพราะเราจะไม่สามารถเปลี่ยนแปลงการบริโภคให้ได้ความพอใจรวมสูงขึ้นอีกด้วย

ทางเลือกในการใช้เงิน

- ①
- ②
- ③
- ④

	200 บาท	15 ตัว	10 ตัว	5 ตัว	0 ตัว
	1000 บาท	0 ไม่	1 ไม่	2 ไม่	3 ไม่

เงินออม
3000 บาท

ความพอใจสูงสุด

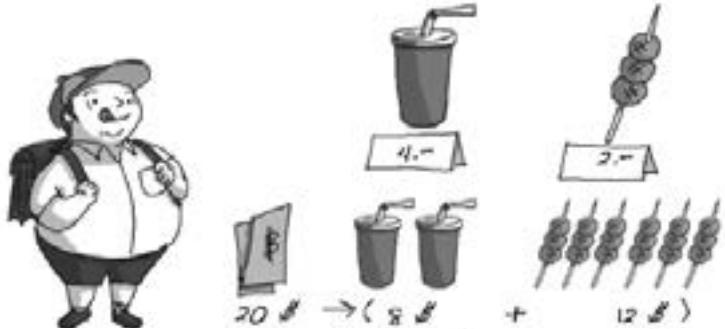

กรณีได้บังที่ทำให้อรรถประโยชน์เพิ่มขึ้นได้

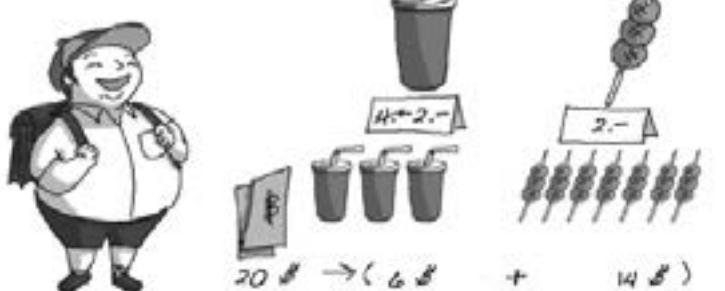
เราสามารถมีอรรถประโยชน์เพิ่มมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ จาก 2 กรณีหลักๆ คือ

1. ราคาของสินค้าอย่างน้อยหนึ่งชนิดลดลง หรือ
2. งบประมาณ (รายได้) สำหรับจับจ่ายใช้สอยเพิ่มมากขึ้น

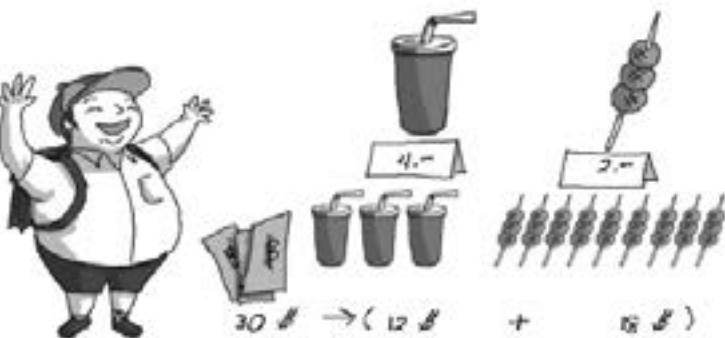
ปัจจุบัน >>

1. ราคาน้ำผลไม้ >>

2. ได้รับค่าขนมเพิ่ม >>

อุปสงค์ Demand 06

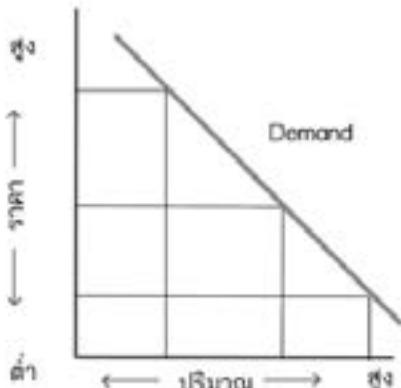
อุปสงค์ (Demand) คืออะไร?

Demand คือ ปริมาณของสินค้าหรือบริการที่คนพร้อม และต้องการจะซื้อ ที่ราคาต่างๆ ณ เวลาหนึ่ง

Demand ของตลาด ก็หมายถึง ผลรวม Demand ของทุกคนในตลาดนั้น ณ เวลาหนึ่ง

Law of Demand (กฎของอุปสงค์)

เป็นความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณสินค้าที่คนต้องการกับราคา ที่ระบุว่า เมื่อราคายิ่งขึ้น ปริมาณความต้องการ (Quantity Demanded) ในสินค้านั้นก็จะลดลง และเมื่อราคายิ่ง ปริมาณความต้องการในสินค้านั้นก็จะเพิ่มขึ้น (โดยในขณะนี้ไม่มีการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง)

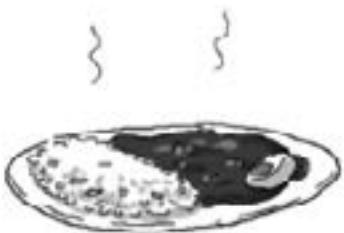
Law of Demand มักจะถูกนำมาแสดงไว้ในรูปแบบของกราฟ

เรื่องแรกที่ต้องทำความคุ้นเคยคือนักเศรษฐศาสตร์ชอบเอาปริมาณไว้ในแนวอน และราคาวางแนวตั้ง

Robert Giffen (1837 –1910)

นักเศรษฐศาสตร์ชาวอังกฤษ

โดยปกติการบริโภคสินค้าและบริการจะเป็นไปตาม Law of Demand แต่ก็มีข้อยกเว้นในบางสินค้าที่เมื่อราคาสูงขึ้น ปริมาณความต้องการก็สูงขึ้นด้วย

สินค้ายกเว้นแบบที่ 1 เรียกว่า Giffen Goods สินค้าประเภทนี้เป็นสินค้าราคาต่ำ คนมีรายได้น้อยอาจบริโภคสินค้าประเภทนี้เป็นหลัก ร่วมกับสินค้าราคาสูงอื่นๆ เช่น เมื่อราคาของ Giffen Goods สูงขึ้น รายจ่ายของผู้บริโภคกลุ่มนี้ก็เพิ่มตามไปด้วย ส่งผลให้ต้องลดการบริโภคสินค้าราคาสูง เพื่อซื้อสินค้าแบบ Giffen เพิ่มแทน

“เดือนนี้ข้าวแกงราคาขึ้น งบเหลือน้อย คงกิน Mc ไม่ได้ ต้องกินข้าวแกงเพิ่มแทน”

สินค้ายากเว้นที่ไม่เป็นไปตาม Law of Demand

แบบที่ 2 เรียกว่า Veblen Goods

Veblen goods ตรงข้ามกับ Giffen goods มันคือของ

มูลค่าสูง ที่คนต้องการมากกว่า

ราคาแสดงถึงคุณภาพและสถานภาพของผู้บริโภค

Thorstein B. Veblen (1857-1929)

นักเศรษฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ ชาวอเมริกัน

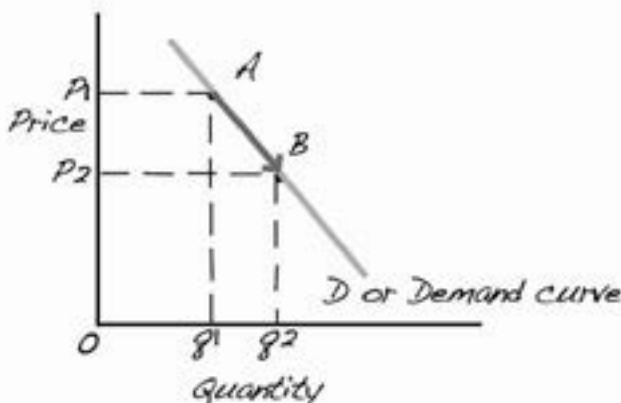

เมื่อราคาสูงขึ้นคนบางกลุ่มก็มี
ความต้องการมันสูงมากขึ้นเช่นกัน

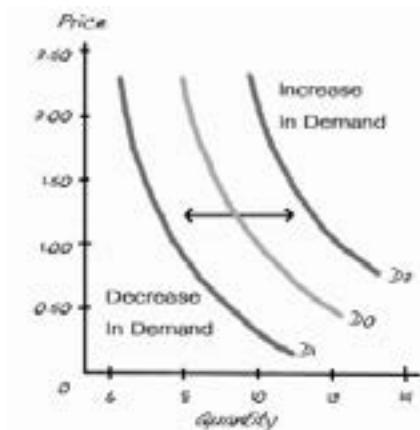
การเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับ Demand มี 2 ลักษณะ

การเปลี่ยนแปลงของราคานั้นส่งผลให้เกิด^{และ}
การเปลี่ยนแปลงของปริมาณของความต้องการ
(Change in Quantity Demanded)

การเปลี่ยนแปลงที่ไม่ได้เกิดจากราคานั้นเรียกว่า^{และ}
การเปลี่ยนแปลงของ Demand
(Change in Demand)

เป็นการขยายตัวบนกราฟเส้นเดิม

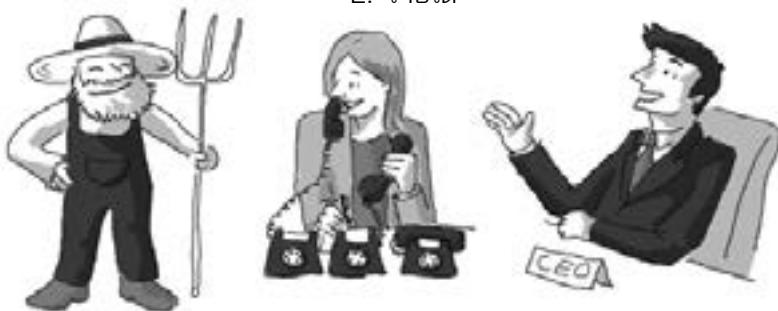
เป็นการเปลี่ยนแปลงจากกราฟเส้นหนึ่ง
เป็นอีกเส้นหนึ่ง

มีอะไรบ้างที่ทำให้ Demand เปลี่ยนไป (Change in Demand)

1. รสนิยมที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย

2. รายได้

ผลกระทบของรายได้เรียกว่า Income Effect โดยทั่วไปเมื่อรายได้เพิ่มขึ้น อุปสงค์จะเพิ่มตามไปด้วย

แต่ก็มีบางสินค้าที่เมื่อรายได้เพิ่มขึ้นแต่อุปสงค์กลับลดลง สินค้าประเภทนี้เรียกว่าสินค้าด้อยคุณภาพ (Inferior Goods) เช่น บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป และสินค้าเกรดต่ำต่างๆ

หมายเหตุ : สินค้าที่เป็น Giffen Goods ต้องเป็น Inferior Goods แต่สินค้าที่เป็น Inferior Goods ไม่จำเป็นต้องเป็น Giffen Goods เสมอไป

3. การเปลี่ยนแปลงของราคาของสินค้าที่เกี่ยวข้อง

- สินค้าที่ใช้ร่วมกัน (Complementary products)

“ Coffeemate กับ กาแฟ ”

- สินค้าทดแทน (Substitute products)

“ กาแฟแพง ดีมชาดีกว่า ”

4. การคาดการณ์ราคainอนาคต

“ พรุ่งนี้น้ำมันจะขึ้นราคา
วันนี้รีบไปเติมน้ำมันดีกว่า ”

5. ปริมาณผู้ซื้อ เพิ่มประชากรเพิ่มขึ้น หรือ มีการค้าขายกับต่างประเทศมากขึ้น

ความยืดหยุ่น Elasticity 07

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายของคำว่า “ยืดหยุ่น” ไว้ว่า รู้จักผ่อนสันผ่อนยาวย ไม่ตายตัว อะลุ่มอล่วย เปลี่ยนแปลงได้

ในทางเศรษฐศาสตร์ก็เช่นกัน ความยืดหยุ่น (Elasticity) หมายถึงลักษณะการเปลี่ยนแปลงของสิ่งหนึ่งเมื่อมีตัวแปรที่เกี่ยวข้องเปลี่ยนไป โดยจะวัดเป็นสัดส่วน (ร้อยละ) เช่น ราคาเปลี่ยนไป 1% จะทำให้ Quantity Demanded เปลี่ยนไปกี่เปอร์เซนต์

ความยืดหยุ่นในทางเศรษฐศาสตร์ที่คุณส่วนใหญ่ให้ความสนใจกัน คือ ความยืดหยุ่นต่อราคา ซึ่งมีทั้งความยืดหยุ่นของ Demand และความยืดหยุ่นของ Supply ในที่นี้เราจะมาดูกันเฉพาะความยืดหยุ่นของ Demand ต่อราคา

ความยืดหยุ่นต่อราคาเป็นดัชนีที่บอกว่าถ้าราคาสินค้าเปลี่ยนไปเท่านี้ การบริโภคของเราจะเปลี่ยนไปเท่าไหร่ (ไม่ได้หมายความว่าราคาจะเปลี่ยนไปยากง่ายเพียงใด)

สินค้าที่มีความยืดหยุ่นต่อราคาน้อยหมายความว่าเมื่อราคาเปลี่ยนแปลง ปริมาณการบริโภคไม่เปลี่ยนแปลง ส่วนใหญ่แล้วเป็นสินค้าที่มีความจำเป็น และหาสินค้าอย่างอื่นมาทดแทนได้ยาก (ผู้บริโภcmีทางเลือกน้อย) เช่น ข้าว น้ำมันเชื้อเพลิง ไฟฟ้า หรือพวงสินค้าสภาพเหล้าและบุหรี่

ความยืดหยุ่นสำคัญอย่างไรล่ะ ? สิ่งที่เห็นได้ชัดว่ากระทบกับเรามากคือเวลาของสินค้าที่มีความจำเป็นต่อชีวิตของเรามากๆ และเรามีทางเลือกน้อย เช่น ข้าว น้ำมัน ไฟฟ้า มีการปรับเพิ่มขึ้น เราไม่สามารถลดปริมาณการบริโภคได้มากพอ ทำให้รายจ่ายของเรามากขึ้นอย่างไม่ทันได้ตั้งตัว

กรณีศึกษา - น้ำมันเชื้อเพลิง

น้ำมันเชื้อเพลิงเป็นสินค้าที่มีความจำเป็นสำหรับเราทุกๆ คน เวลาที่ราคาาน้ำมันเพิ่มขึ้น เราไม่สามารถลดการใช้ได้ เนื่องจากเรามีทางเลือกอื่น และไม่สามารถเปลี่ยนยานพาหนะของเราได้ในทันที

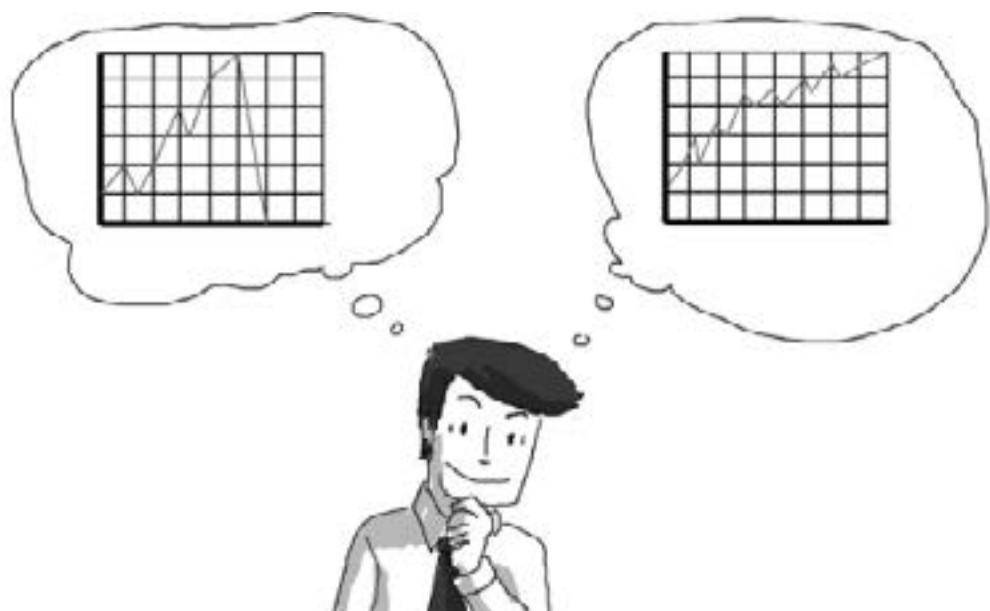
กรณีเรื่องน้ำมัน ได้เคยมีการศึกษาพบว่า ความยืดหยุ่นในระยะสั้น (Short-run Elasticity) มีค่าน้อยกว่าความยืดหยุ่นระยะยาว (Long-run Elasticity)

เนื่องจากว่าในระยะสั้นเราราอาจทำได้แค่ปรับ
พฤติกรรม แต่ในระยะยาวเรามีความสามารถปรับตัว
ได้หลายรูปแบบ เช่น ซื้อรถที่มีประสิทธิภาพดีขึ้น
หรือ ปรับปรุงรถเพื่อให้มีทางเลือกการใช้พลังงาน
เพิ่มขึ้น เช่น NGV (Natural Gas for Vehicle)

อย่างไรก็ตาม การปรับตัวในระยะยาวนั้นขึ้นอยู่กับความเชื่อของผู้บริโภคเกี่ยวกับราคาด้วยเช่นกัน ถ้าเราเชื่อว่าน้ำมัน
แพงขึ้นเป็นช่วงระยะเวลาสั้นๆ เราอาจจะไม่ลงทุนปรับปรุงรถยนต์ให้มีประสิทธิภาพ หรือใช้เชื้อเพลิงชนิดอื่น

การเพิ่มความยืดหยุ่นของราคากำไรได้โดยการเพิ่มข้อมูลให้กับผู้ใช้ ยกตัวอย่างเช่น กรณีเรื่องการใช้ไฟฟ้า มีการทดลองในประเทศสหราชอาณาจักร โดยติดตั้งมิเตอร์ที่สามารถบอกราคาค่าไฟฟ้าต่อหน่วยได้อย่าง Real Time ซึ่งในบางรัฐของสหราชอาณาจักรจัดตั้งตลาดซื้อขายไฟฟ้า ทำให้มีการตั้งราคาแตกต่างรายชั่วโมงได้

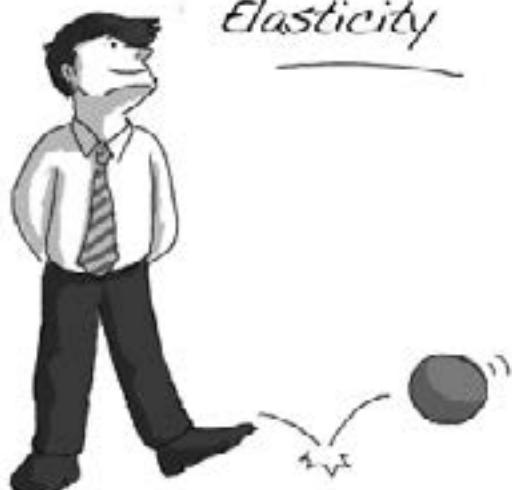
พบว่าหลังจากที่ได้มีการติดตั้งมิเตอร์พิเศษนี้แล้วความยืดหยุ่นต่อราคากำไรของการใช้ไฟฟ้าเพิ่มขึ้น จากเดิม เพราะผู้ใช้สามารถสังเกตเห็นราคายield แต่ละชั่วโมงได้

Elasticity

การมีความยืดหยุ่นในการบริโภคทำให้เราสามารถปรับพฤติกรรมการบริโภคได้อย่างเหมาะสม

แต่หากจำเป็นต้องลงทุนเพื่อเพิ่มความยืดหยุ่นก็ต้องคิดดูดีๆ ว่าการลงทุนนั้นคุ้มค่าหรือไม่

08 อุปทาน Supply

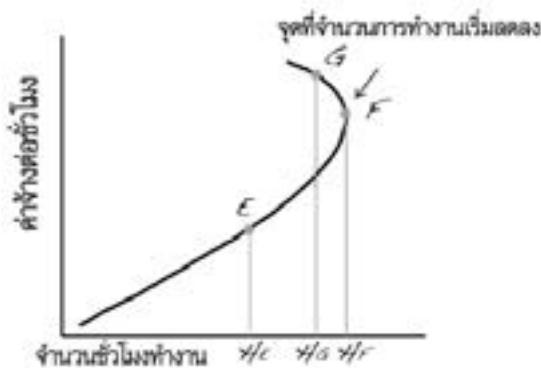
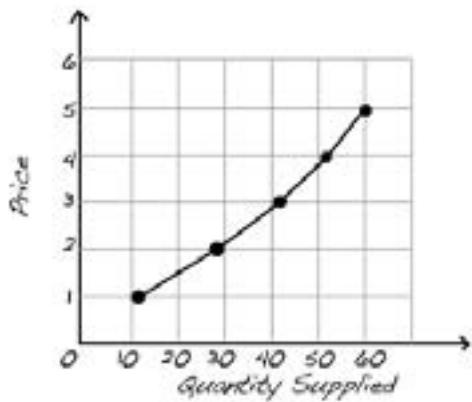
Supply (อุปทาน) คืออะไร?

Supply คือ ปริมาณของสินค้าหรือบริการที่คนพื้นเมืองและต้องการจะขาย ที่ราคาต่างๆ ณ เวลาหนึ่ง Supply ของตลาด ก็หมายถึงผลรวม Supply ของทุกคนในตลาดนั้นๆ ณ เวลาหนึ่ง

Law of Supply (กฎของอุปทาน)

เมื่อมี Law of Demand ก็ไม่แปลกที่จะมี Law of Supply

เมื่อราคานี้สูงขึ้น ปริมาณความต้องการที่จะขายสินค้านั้นก็จะเพิ่มขึ้น และเมื่อราคานั้นลดลง ปริมาณความต้องการที่จะขายสินค้านั้นก็จะลดลง (โดยในขณะนั้นไม่มีการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง)

ข้อยกเว้น

กฎของ Supply ก็มีข้อยกเว้นเหมือนกัน เช่น ในตลาดแรงงาน คนรายได้ต้องต้องทำงานหลายชั่วโมงต่อวันเพื่อให้พอเลี้ยงชีพ เมื่อรายได้ต่อชั่วโมงของเข้า (ราคางานแรงงาน) มากขึ้น เรื่อยๆ เขายากลดจำนวนวันในการทำงานลงเนื่องจากรายได้ของเขามากเพียงพอแล้ว ทำให้ Supply ของแรงงานลดลงได้ในช่วงราคาก่าจ้างที่สูง

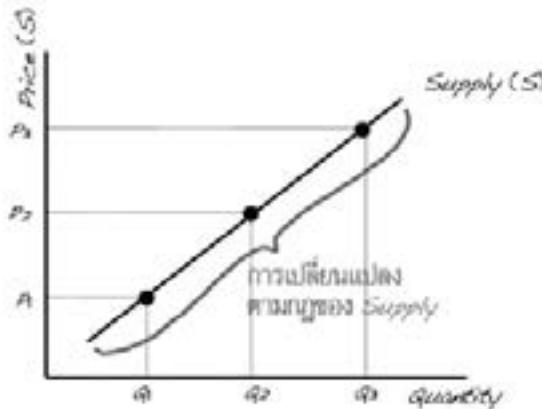
การเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับ Supply

เช่นเดียวกับ Demand การเปลี่ยนแปลงของราคาก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของปริมาณของ Supply

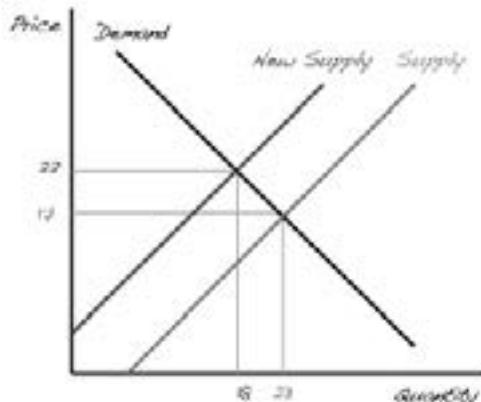
(Change in Quantity Supplied)

และการเปลี่ยนแปลงที่ไม่ได้เกิดจากการค่านเรียกว่า การเปลี่ยนแปลงของ Supply

(Change in Supply)

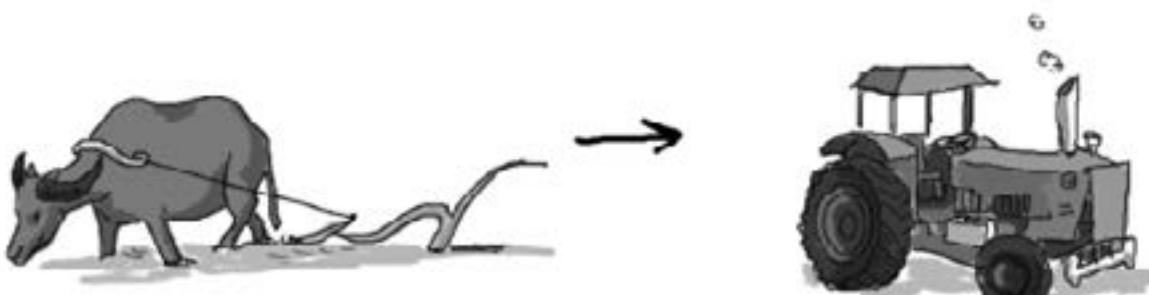
เป็นการขยายตัวบนเส้นกราฟเดิม

การเปลี่ยนแปลงกราฟเส้นหนึ่งเป็นอีกเส้นหนึ่ง

มืออะไรบางที่ทำให้ Supply เปลี่ยนไป

1. ต้นทุนและเทคโนโลยี

2. ราคาของสินค้าอื่นที่เกี่ยวข้อง
(เช่น ใช้ปัจจัยการผลิตเดียวกัน)

3. จำนวนผู้ขาย เช่น นักท่องเที่ยวเยอะ
พ่อค้า-แม่ค้าแห่กันมาเปิดแผง

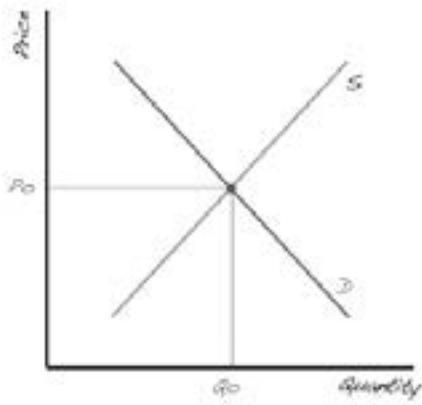
4. สภาพแวดล้อม (динฟ้าอากาศ เศรษฐกิจ และการเมือง)

ดุลยภาพของตลาด Market Equilibrium 09

ดุลยภาพของตลาดคืออะไร

เมื่อมีความต้องการซื้อ (Demand) และความต้องการขาย (Supply) สิ่งที่จะเกิดขึ้นก็คือการซื้อขาย นักเศรษฐศาสตร์เรียกสถานการณ์นี้ว่า การเกิดขึ้นของ “ตลาด”

ดุลยภาพของตลาด คือ จุดที่ Supply และ Demand พอดีกัน โดยราคาที่ทำให้เกิดจุดดุลยภาพเรียกว่า ราคากลาง (Equilibrium price) หากเรานำกราฟของ Demand และ Supply มาใส่ไว้บนแกน xy เดียวกัน เราจะพบว่ามีจุดตัดเกิดขึ้น จุดตัดนี้คือ จุดดุลยภาพของตลาด

จากภาพจะเห็นได้ว่าปริมาณของ Supply และ Demand จะเท่ากันที่ Q_0
เมื่อราคายุ่งที่ P_0 เท่านั้น

หมายเหตุ : ที่กล่าวในบทนี้เป็นดุลยภาพในตลาดใดตลาดหนึ่ง ในกรณีที่ทุกตลาดในระบบเศรษฐกิจมีดุลยภาพพร้อมกันเราจะเรียกสถานการณ์นี้ว่า “ดุลยภาพทั่วไป” (General Equilibrium)

Léon Walras (1834-1910) นักเศรษฐศาสตร์ชาวฝรั่งเศส ผู้บุกเบิกนำคณิตศาสตร์เข้ามาประยุกต์ใช้ในเศรษฐศาสตร์ เป็นผู้พิสูจน์ทฤษฎีดุลยภาพทั่วไป (General Equilibrium)

รู้เรื่องดุลยภาพช่วยอะไรเราได้?

ทำให้เราสามารถคาดการณ์ทิศทางการเปลี่ยนแปลงของตลาด

- ปริมาณ Supply และ Demand เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของราคา
- ราคาใหม่เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของ Supply และ Demand

“ มีการขุดพบเหมืองทอง จะเกิด
อะไรขึ้นกับราคาทอง? ”

เด็กประถมก็คงตอบได้ว่า ราคาทองน่าจะลดลง
แต่จะลดไปเท่าไหร่? นักเศรษฐศาสตร์ใช้แบบจำลอง
(Model) ของดุลยภาพของตลาดที่ช่วยประมาณราคา
ใหม่ได้แม่นยำขึ้น

วิธีการที่ใช้เรียกว่า Comparative Statics ซึ่งผู้ที่พัฒนา
แนวคิดนี้คือ John Hicks และ
Paul Anthony Samuelson

John Hicks (1904-1989)

นักเศรษฐศาสตร์ชาวอังกฤษ เจ้าของรางวัลโนเบล
ปี 1972 ผู้มีบทบาทมากที่สุดคนหนึ่งในศตวรรษที่ 20

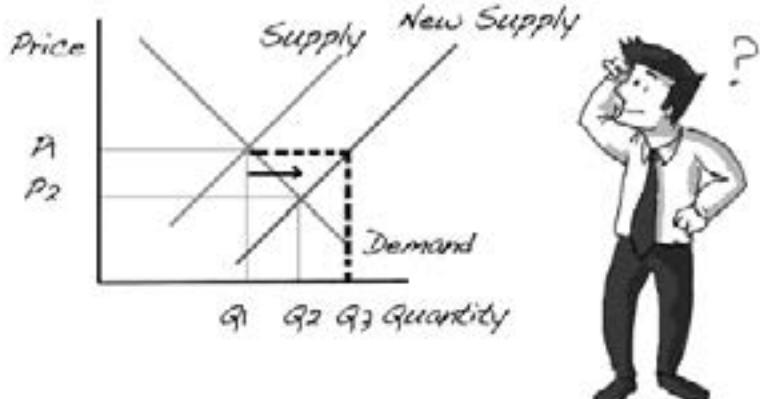
Paul Anthony Samuelson (1915 -2009)

นักเศรษฐศาสตร์ชาวอเมริกันคนแรก
ที่ได้รับรางวัลโนเบล

เมื่อมีการพับเหมืองทอง ความน่าจะเป็นก็คือ ที่ทุกราคาทองจะมี Supply ของทองเพิ่มมากขึ้น
นักเศรษฐศาสตร์เขียนกราฟ Supply เส้นใหม่ที่อยู่ทางขวา มือ เพื่อแสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของปริมาณนี้

ณ ราคาทองเดิมที่ P_1 เราจะเห็นว่า
ปริมาณ Supply ของทองมีมากกว่า
Demand เรียกว่า เกิดภาวะทอง
ล้นตลาด (Oversupply)

Increase in Supply

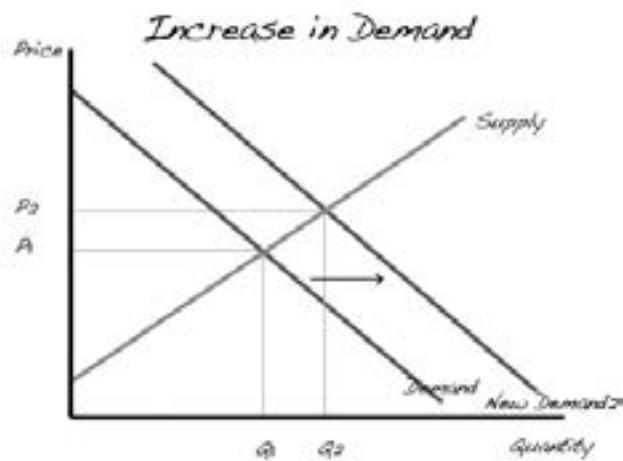

ขาดทุน ทำให้เกิดภาวะเหลือเช่น

เพื่อขายทอง ผู้ขายต้องยอมขายในราคานี้ถูกลงใน
รูปแบบต่างๆ เช่น ลดค่ากำเหน็จ ลดค่าบริการ ฯลฯ

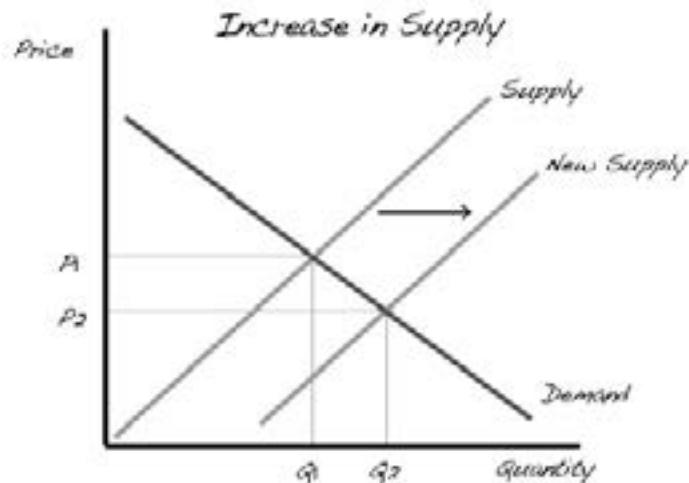
ส่งผลให้ราคาทองลดลงจนปริมาณ
Demand และ Supply อยู่ในระดับเดียวกัน
ทำให้เกิดดุลยภาพของตลาดอีกครั้งที่จุดตัดใหม่ของ
กราฟ (Q_2 , P_2)

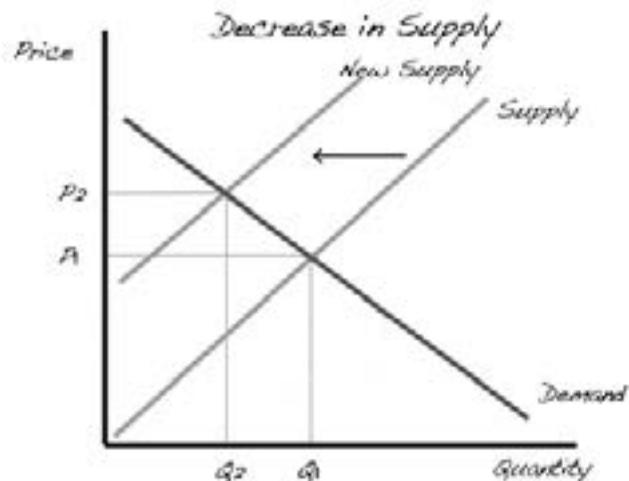
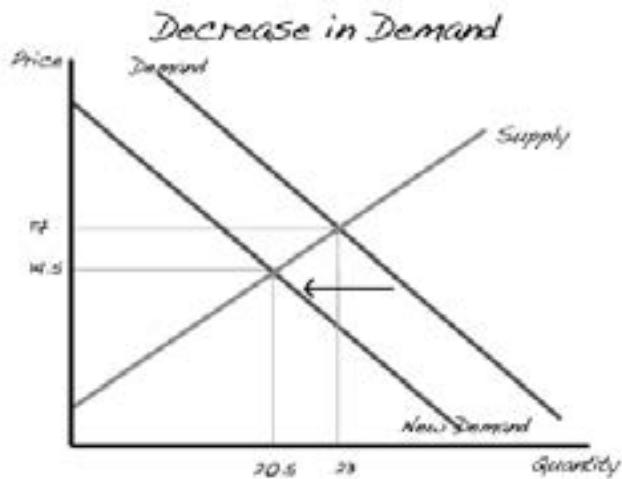
ตลาดที่มีการเคลื่อนไหวอิสระ จะมีการเปลี่ยนแปลงของตลาดหลักๆเพียง 4 รูปแบบ ได้แก่

- Demand เพิ่มขึ้น
- Supply เพิ่มขึ้น
- Demand ลดลง
- Supply ลดลง

เมื่อมีการเพิ่มขึ้นของ Demand หรือ Supply เราสามารถเขียนในรูปแบบของกราฟว่า เกิดการเคลื่อนตัวของกราฟดังกล่าวไปทางขวา (ที่ราคาเดียวกัน มีปริมาณของ Demand หรือ Supply เพิ่มมากขึ้น)

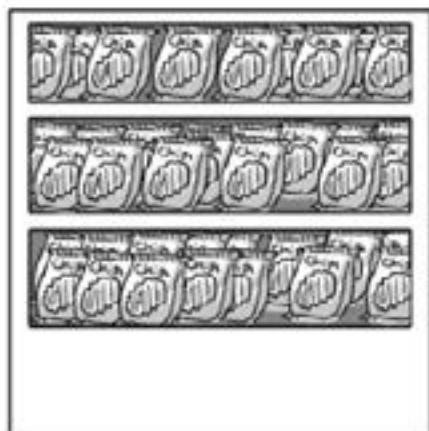
ในทางตรงกันข้ามเมื่อมีการลดลงของ Demand หรือ Supply เราสามารถเขียนในรูปแบบของกราฟว่า เกิดการเคลื่อนตัวของกราฟดังกล่าวไปทางซ้าย (ที่ราคาเดียวกัน มีปริมาณของ Supply หรือ Demand ลดลง)

หากราคาคงที่อยู่ที่เดิมจะเกิดภาวะ

สินค้าล้นตลาด (Surplus)

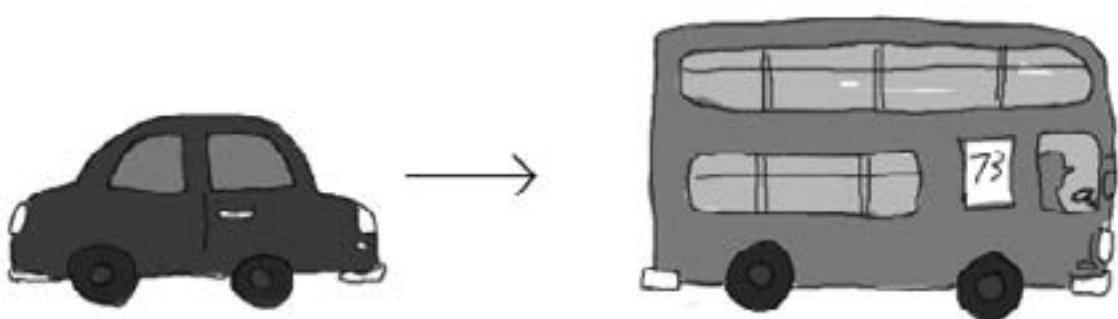
หรือ สินค้าขาดแคลน (Shortage)

เมื่อถึงจุดนั้นราคาก็จะทำหน้าที่แบ่งปันสินค้า (Rationing)
โดยราคาจะปรับตัวลดลงเมื่อมีของล้นตลาด หรือสูงขึ้นเมื่อมีการขาดแคลน

ในระยะสั้นนั้น ราคาก็จะมีผลกับปริมาณของ Demand (Quantity Demanded)
และ ปริมาณของ Supply (Quantity Supplied) เช่น กรณีของน้ำมัน

ในระยะยาวราคาก็อาจส่งผลถึงการเปลี่ยนแปลงของ Demand หรือ Supply โดยตรงด้วย เช่น บริษัทรถยนต์หันมาผลิตรถที่ใช้น้ำมันน้อย หรือรถที่ใช้พลังงานประเภทอื่น

ต้นนี้แหล่ นักวางแผนในฝ่ายของทางการวางแผนที่
ประทับใจกว่าได้วิธีอย่างเดียว

10

ดุลยภาพกับนโยบายของรัฐ: การตั้งราคาขั้นต่ำ Price Floor

ถึงจุดนี้แล้วเรามาลองดูการประยุกต์ใช้ความรู้
เรื่องดุลยภาพกับนโยบายของรัฐบาลกันบ้าง

แม้จะเป็นบทเรียนที่ง่ายแสนง่ายในวิชา
เศรษฐศาสตร์ 101 ที่ทุกมหาวิทยาลัยสอน
แต่การนำเรื่องดุลยภาพมาวิเคราะห์นโยบาย
สำคัญของรัฐกลับไม่เป็นที่แพร่หลายนัก ไม่ว่าจะ
ในเมืองไทย หรือในต่างประเทศ

มาเริ่มกันที่เรื่องแรกเลย

ราคาขั้นต่ำ (Price Floor) คือ ราคาน้ำดิน หรือผู้มีอำนาจ
กำหนดให้ใช้เป็นราคาน้ำดินสุดที่จะทำการซื้อขายได้
การซื้อขายในราคาน้ำดินกว้างนั้นถือว่าผิดกฎหมาย
(แต่จะโดนจับหรือไม่เป็นอีกเรื่องหนึ่ง)

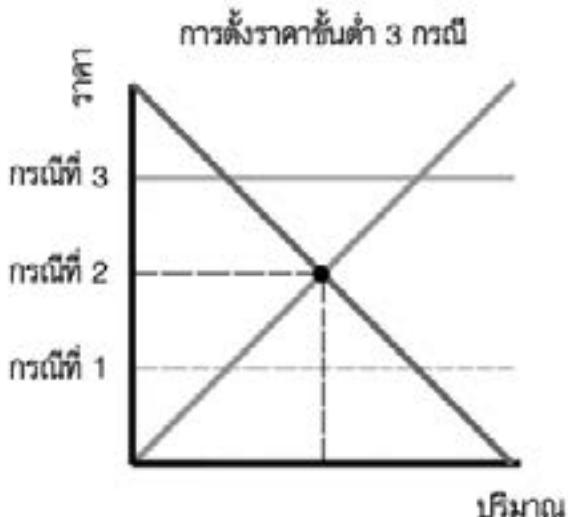
โดยปกติรัฐกำหนดราคาขั้นต่ำเพื่อให้ความช่วยเหลือให้ผู้ขายสินค้าได้รับราคาที่ “เป็นธรรม” และพอดีกับความจำเป็นในการดำเนินชีวิต เช่น ค่าแรงขั้นต่ำ และการประกันราคา (หรือจำนำ) สินค้าเกษตร

เมื่อเทียบกับจุดดุลยภาพ
รัฐบาลสามารถกำหนดราคาขั้นต่ำได้ 3 กรณีครับ

กรณีที่ 1 คือตั้งราคาขั้นต่ำ ต่ำกว่าราคадุลยภาพ

ซึ่งก็เหมือนกับการตลาดเส้นประสานล่าง ซึ่งโดยทั่วไปของรัฐไม่ส่งผลกระทบต่อตลาด เพราะที่ราคาขั้นต่ำที่ต่ำกว่าราคตลาดนั้น Demand จะสูงกว่า Supply ทำให้ในที่สุดราคาก็จะปรับตัวสูงขึ้นไปอยู่ที่จุดดุลยภาพโดยกลไกของตลาดเอง

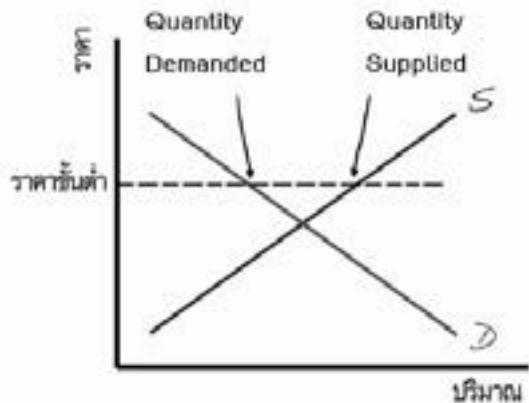

กรณีที่ 2 รัฐบาลกำหนดราคาขั้นต่ำไว้ที่ราคادุลยภาพพอดี

ในกรณีนี้โดยทั่วไปของรัฐบาลก็ไม่ส่งผลกระทบใดๆ เช่นกัน เพราะอย่างไรก็ตาม กลไกของตลาดก็จะส่งราคาไปที่จุดนั้นอยู่แล้ว

กรณีที่ 3 ซึ่งเป็นกรณีที่นโยบายของรัฐบาลจะมีผลคือ เมื่อรัฐบาลตั้งราคาขั้นต่ำไว้สูงกว่าราคามูลยภาพ

สิ่งที่เกิดขึ้นก็คือ ที่ราคานั้นจะมี ปริมาณ Supply (Quantity Supplied) มากกว่า ปริมาณ Demand (Quantity Demanded) ส่งผลให้เกิดสินค้าล้นตลาด

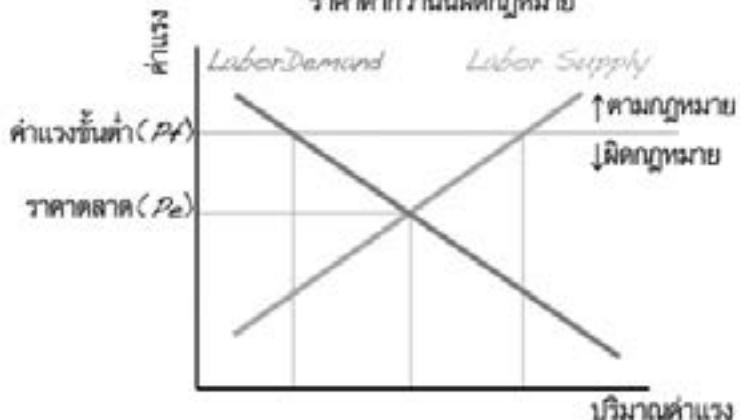
แล้วเราจะทำยังไงกับภาวะที่สินค้าล้นตลาด?
ลองมา nid กับตลาดหนึ่งที่มีการควบคุมราคาจาก
รัฐบาลมากที่สุดครับ: ตลาดแรงงาน

รัฐบาลได้ควบคุมโดยกำหนดราคาค่าแรงขั้นต่ำไว้ เพื่อปักป้องผลประโยชน์ และช่วยเหลือแรงงานที่มีทักษะน้อยที่สุดในตลาดแรงงาน

ทุกรัฐบาลและนักการเมืองออกกฎหมายเรื่องนี้ในกด
หาเสียงครับ ซึ่งน่าเชื่อมาก

แต่ก่อนเราจะดูกันต่อ คงต้องกลับก่อนนะครับว่าเราเข้าใจตรงกัน ตามกฎของ Demand และกฎของ Supply นั้นคือ เมื่อราคा�สูงขึ้นปริมาณ Demand จะลดลง และปริมาณ Supply จะสูงขึ้น
เรามาลองดูกราฟกันอีกครั้ง

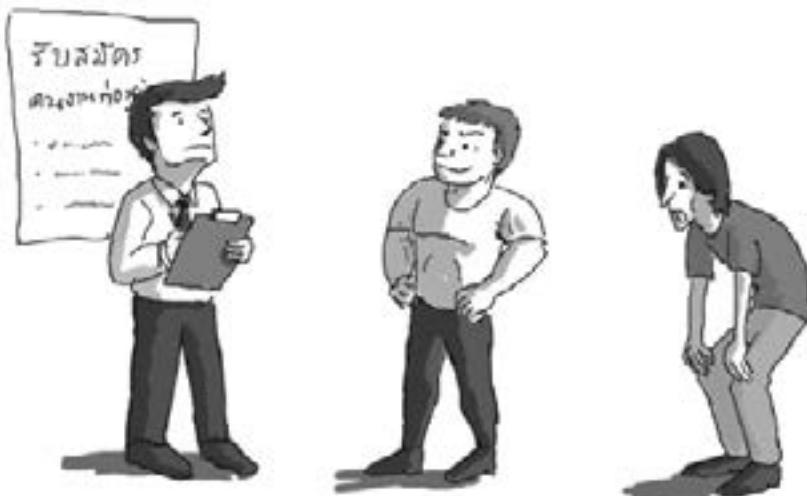
ราคาขั้นต่ำที่ทำให้การซื้อขายใน
ราคาก่อว่านั้นเปิดกว้างหมาย

เมื่อเราตั้งราคาสูงกว่าราคาดุลยภาพ Supply ของแรงงาน นั่นก็คือปริมาณของผู้ต้องการทำงานย่อมมากกว่าที่ราคาดุลยภาพ คำถาวรแรกที่เราระจะถามก็คือแรงงานที่เพิ่มขึ้นเหล่านี้ มาจากไหน?

เราเตรียม choice ไว้ให้เลือก

- ก. คนที่เดิมไม่ต้องการงาน แต่ออกมารажงานเพราะเห็นว่าค่าจ้างดีขึ้น
- ข. คนที่เดิมทำงานที่ได้รายได้สูงกว่า (เท่ากับค่าแรงขั้นต่ำใหม่)
แต่ย้ายมาทำงานแย่งกับแรงงานทักษะต่ำ (เนื่องจากได้รายได้เท่ากัน)
- ค. ถูกทั้ง ก. และ ข.

คำตามต่อไปก็คือ ถ้าคุณเป็นนายจ้างที่จำเป็นต้องจ้างแรงงาน และมีแรงงานมากมาย (มากกว่าจำนวนคนที่ต้องการ) ให้เลือก คุณจะเลือกจ้างใคร

- ก. แรงงานที่มีทักษะสูงกว่า
- ข. แรงงานที่มีทักษะต่ำกว่า

แล้วแต่ว่านายจ้างจะเลือกใคร สิ่งที่เกิดขึ้นกับคนที่ไม่ได้ถูกเลือก ก็คือคนกลุ่มนั้นจะตกเป็น “สินค้าล้นตลาด” หรือ “ตกงาน” นั่นเอง

จากนโยบายที่รัฐพยายามจะช่วยแรงงานที่ด้อยทักษะ ซึ่งเป็นกลุ่มคนยากจน สิ่งที่เกิดขึ้น คือ แรงงานบางส่วน จะได้รับประโยชน์ แต่ส่วนหนึ่ง (ซึ่งมักจะเป็นกลุ่มที่มีทักษะและโอกาสอยู่ที่สุด โดยการเลือกของคุณผู้อ่าน เมื่อ

สักครู่นึง) จะตกงาน
ผลกระทบบ่ไม่ได้มีแค่นั้น

นายจ้าง (ที่ปฏิบัติตามกฎหมาย) จะต้องจ่ายเงินเดือนให้คนมากมายในองค์กร ไม่ใช่เฉพาะลูกจ้างกลุ่มที่รับค่าแรงขั้นต่ำ เนื่องจากรายได้ของคนกลุ่มนี้ก็ต้องปรับด้วย มิฉะนั้นเงินเดือนของพวกเขาจะเท่ากับแรงงานขั้นต่ำ เป็นเรื่องที่ พนักงานต่างๆ ไม่ค่อยจะยอมกัน

เกิดอยู่ริบบินกับประเทศที่มีองค์กรที่มีค่าใช้จ่ายสูงขึ้น?

ก. ความสามารถในการแข่งขันขององค์กรในประเทศนั้นลดลง

ข. การส่งออกรวมของประเทศลดลงลง (การส่งออกจากต่างประเทศลดลง และการบริโภคสินค้าจากต่างประเทศสูงขึ้น)

ค. การจ้างงานน้อยลง

ง. ถูกทุกข้อ

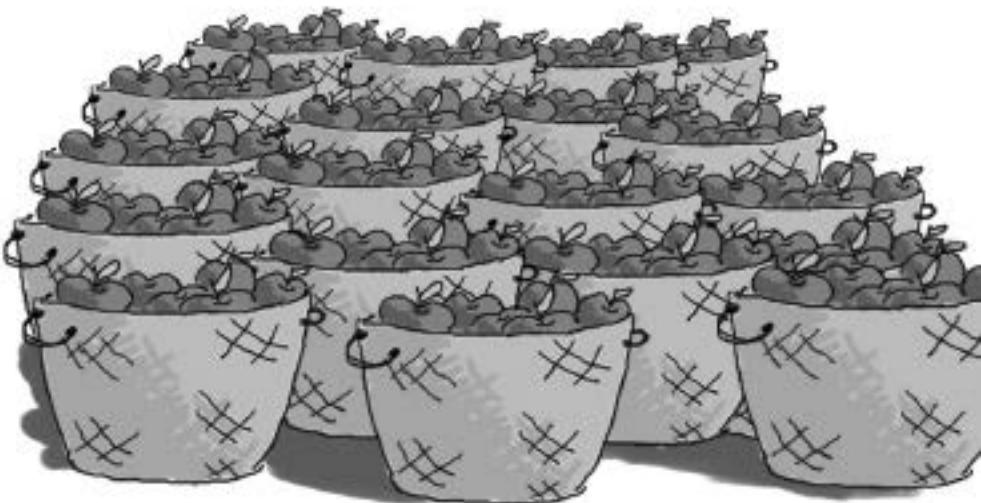
ทั้งหมดนี้อาจทำให้คนตกงานในประเทศเพิ่มขึ้นอีก เมื่อคนตกงานเพิ่ม การใช้จ่ายในประเทศก็ลดลงอีก ส่งผลให้เศรษฐกิจตกลงอีกรอบ

ข้อดีของการตั้งค่าแรงขั้นต่ำนั้นมีอยู่ แต่หนังสือ เศรษฐศาสตร์ทั่วไปยอมรับกันว่า ในระยะยาวแล้ว การขึ้นค่าแรงขั้นต่ำ (โดยเฉพาะในกรณีที่ไม่มีการ พัฒนาทักษะแรงงาน) จะก่อให้เกิดเงินเฟ้อ (บทที่ 30-31) ซึ่งเท่ากับว่าเงินที่ได้รับมาแต่ละบาทก็จะ มีค่าน้อยลง

และทุกฝ่ายควรตระหนักถึงผลกระทบในเชิงลบอื่นๆ ด้วย โดยเฉพาะแรงงาน และปัญญาชนที่อุตสาหกรรมเรียกร้องให้มี การปรับค่าแรงขั้นต่ำ และค่าแรงต่างๆ ในทุกตลาด

นอกจากในตลาดแรงงานแล้ว ยังมีอีกหลายตลาดที่มีการตั้งราคาขึ้นต่ำ เช่น การประกันราคา หรือรับจำนำผลิตผลทางการเกษตร หากนำวิธีการเดียวกันมาวิเคราะห์แล้วเราจะพบว่า การทำเช่นนี้มีแนวโน้มจะก่อให้เกิดภาวะสินค้าล้นตลาด และเกษตรกรบางกลุ่ม (โดยเฉพาะกลุ่มด้อยโอกาสทางตลาด หรือไม่มีช่องทางในการขายนั่นเอง) อาจไม่สามารถขายผลผลิตได้เลย แทนที่จะพอย้ายได้บ้างแม้จะเป็นราคาต่ำ

ดุลยภาพ กับนโยบายของรัฐ 2: การควบคุมราคา Price Ceiling

11

เมื่อพูดถึงราคาน้ำมันแล้ว ก็มีความจำเป็นที่จะต้องพูดถึงราคควบคุม (Price Ceiling) ราคควบคุม คือ ราคสูงสุดที่รัฐหรือผู้มีอำนาจกำหนดให้มีการซื้อขายได้ โดยปกติรัฐกำหนดราคควบคุมน้ำมันเพื่อให้ความช่วยเหลือให้ผู้ซื้อสินค้าได้รับราคาน้ำมันที่ “เป็นธรรม” (อีกแล้ว)

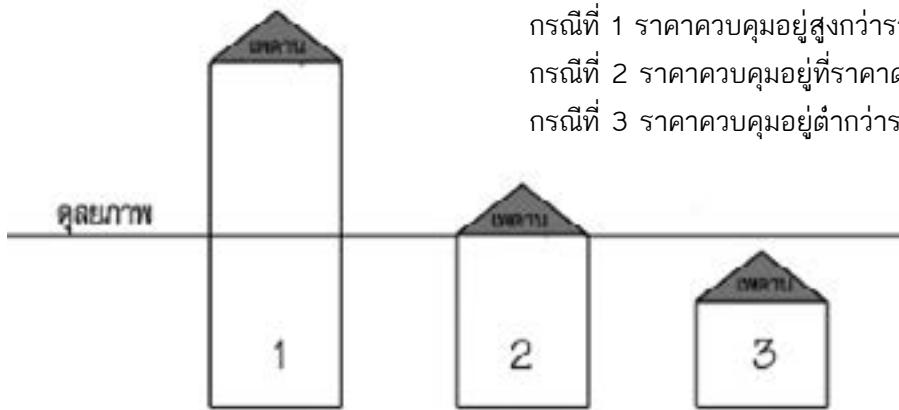
เกิดอะไรขึ้นเมื่อมีการกำหนด ราคควบคุม

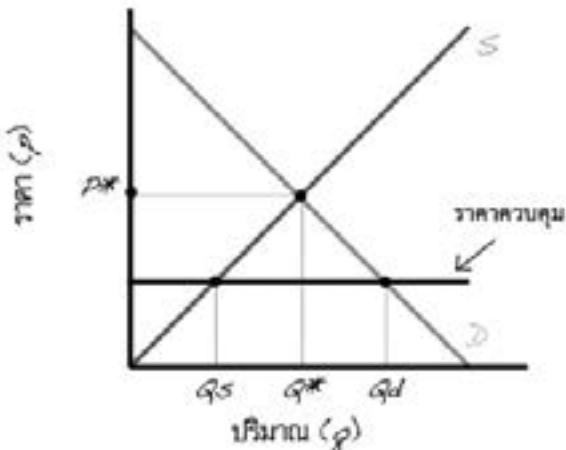
แบ่งได้เป็น 3 กรณี เช่นเดียวกับเมื่อมีการกำหนดราคาน้ำมัน

กรณีที่ 1 ราคควบคุมอยู่สูงกว่าราคดุลยภาพ

กรณีที่ 2 ราคควบคุมอยู่ต่ำกว่าราคดุลยภาพ

กรณีที่ 3 ราคควบคุมอยู่ต่ำกว่าราคดุลยภาพ

และท่านผู้อ่านคงจะเดาได้ปัญหาที่จะเกิดขึ้น เมื่อเพดานราคาอยู่ต่ำกว่าราคามูลยภาพ คือ ปัญหาสินค้าขาดแคลน

แต่โครงการนี้ก็มีข้อเสียในแง่มุมของเศรษฐศาสตร์ เมื่อมีการกำหนดราคาเข่น 29 บาท ต่ำกว่าราคามูลยภาพ (เปรียบเทียบกับค่ารักษาพยาบาลในโรงพยาบาลรัฐในอดีต) สิ่งที่เกิดขึ้นอย่างแน่นอนก็คือ มีผู้ต้องการใช้บริการมากเกินกว่าปริมาณที่แพทย์ และพยาบาลสามารถให้บริการได้

กรณีตัวอย่าง มาตรการ 29 บาทรักษาทุกโรค

มาตรการ 29 บาทรักษาทุกโรค เป็นโครงการที่ออกแบบ เพื่อช่วยเหลือผู้ป่วยที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ให้ได้รับการรักษาพยาบาล แน่นอนที่สุดเป็นโครงการที่มีผู้ได้รับประโยชน์มากมายดังที่เราทุกคนได้รับทราบ

เมื่อมีปัญหาสินค้าขาดตลาด สิ่งที่จะต้องเกิดขึ้นก็คือ การจัดสรร (Rationing)
ประเด็นก็คือใครเป็นผู้จัดสรร และจัดสรรอย่างไร?

- ก. ทุกคนเข้าตามคิว
- ข. ให้ผู้ป่วยที่มี “ความจำเป็น” (ในด้านความเจ็บป่วย และกำลังทรัพย์) เข้าใช้บริการก่อน
- ค. ให้ญาติ และคนรู้จักของบุคลากรภายในเข้าใช้บริการก่อน

方法一：按照順序排隊等候進入醫院。

ถ้าการจัดสรรเป็นไปตามแบบ ก. หรือ ข. ก็คือเป็นเรื่องน่ายินดี แต่ถ้าเป็นแบบ ค. (โดยเฉพาะในโรงพยาบาลรัฐบาลที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล ทำให้ค่ารักษาพยาบาลต่ำกว่าโรงพยาบาลเอกชน) ผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการนี้ก็จะไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายของโครงการ

ซึ่งส่วนใหญ่ที่เป็นเป้าหมายของโครงการจะรักษาพยาบาลในราคากลางไม่ได้ ยังหาที่รักษาพยาบาลไม่ได้เลย เนื่องจากเตียงเต็ม รอคิวนาน หรือไม่ก็ได้รับบริการที่มีคุณภาพต่ำลง ส่วนคนที่ได้สิทธิ์ไม่ใช่ว่าจะได้สิทธิ์เข้ารับรักษาในราคากลาง เพราะนอกจากตัวเงินแล้ว ยังต้องคิดค่าเสียโอกาสที่เกิดจากการมารอเข้าคิวด้วย

ในกรณีของการอื้นๆ ที่รัฐบาลไม่ได้สนับสนุน แต่กำหนดเพดานราคา ผลเสียก็ตกกับผู้ขายด้วย

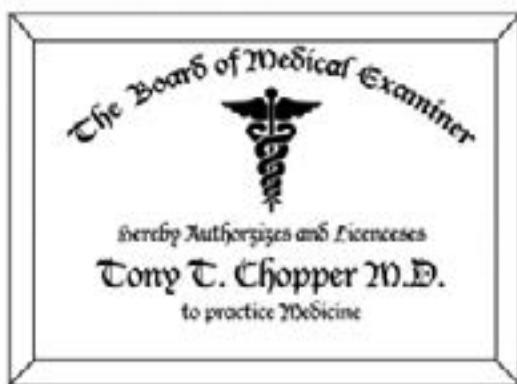
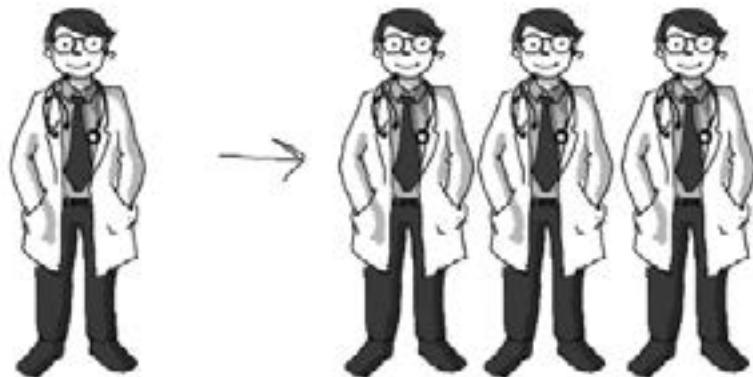

สิ่งที่จะเกิดตามมาคือ เมื่อผู้ขายไม่สามารถขายสินค้าได้ตามราคาดุลยภาพ ผู้ขายส่วนหนึ่งก็จะออกจากตลาดไป ส่งผลให้เกิดภาวะขาดแคลนในระยะยาว

อีกวิธีการที่ผู้ขายหรือผู้ให้บริการจำเป็นต้องทำเพื่อที่จะสามารถขายสินค้าได้ภายใต้เพดานราคาที่รัฐบาลกำหนดก็คือ ลดคุณภาพของสินค้าหรือบริการลง

ทางแก้หนึ่งของปัญหาราคาค่ารักษาพยาบาลสูงที่จะได้ผลดีกว่า คือ การเพิ่ม Supply ของแพทย์ (เพื่อให้ราคากู้กลงแทนที่จะตั้งราคาเด่น) การลดข้อกีดขวางในการเข้าสู่ตลาด (Market Restriction/Regulation) เช่น การยกเลิกกฎหมายที่บังคับให้ผู้ประกอบการรักษาต้องมีใบประกอบโรคศิลป์ แต่ยังคงให้มีการประกันคุณภาพโดยสถาบันที่น่าเชื่อถือ โดยผู้ป่วยเป็นผู้ตัดสินใจเลือกเอง ซึ่งจะทำให้บุคลากรที่ไม่ใช่แพทย์สามารถตรวจและรักษาโรคง่ายๆ ทั่วไปได้

12

ผลิตภาพหน่วยสุดท้าย และ กฎผลตอบแทนลดน้อยถอยลง Marginal Product and The Law of Diminishing Return

ในส่วนนี้ของหนังสือเราระบุถึงเกี่ยวกับทฤษฎีการผลิต (Theory of Production) ในวิชาเศรษฐศาสตร์นั้น การผลิต หมายถึงกิจกรรมที่ก่อให้เกิดสิ่งที่เราต้องการ ดังนั้น คำว่า “การผลิต” จึงเป็นคำกว้างๆ ที่ครอบคลุมทั้ง การผลิตที่มีสินค้าจริง และการบริการด้วย

Marginal Product

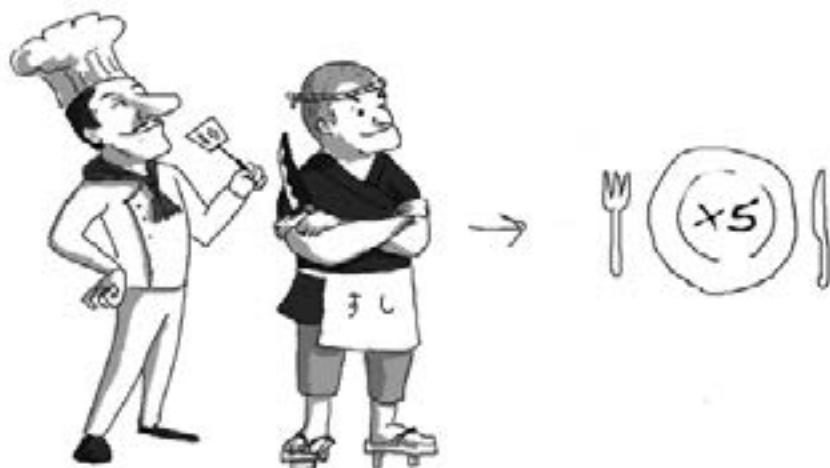
(ผลิตภาพหน่วยสุดท้าย หรือผลผลิตเพิ่ม)

สิ่งแรกที่ต้องพูดถึงคือ Marginal Product ซึ่งหมายถึง ผลผลิตที่เพิ่มขึ้นจากการเพิ่ม inputs (ทรัพยากร หรือวัตถุดิบ) 1 หน่วย โดยไม่เพิ่ม inputs อีกต่อไป

หมายเหตุ : GDP (Gross Domestic Product, ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ, บทที่ 25) ของประเทศไทย พ.ศ. 2554 ที่ประมาณ 10 ล้านล้านบาท (ณ ราคาปัจจุบัน) จึงเป็นค่าที่แสดงถึงมูลค่าของ สินค้าและบริการ ที่เกิดขึ้นภายในประเทศไทยอย่าง

ยกตัวอย่าง เช่น พ่อครัว 2 คน ช่วยกันทำอาหาร ได้กับข้าว 5 อย่างใน 1 ชั่วโมง

สมมติเมื่อมีพ่อครัวมาเพิ่มอีก 1 คน แล้วเราพบว่า
พ่อครัว 3 คนสามารถทำกับข้าวได้ 7 อย่างใน 1 ชั่วโมง

เราอาจจะบอกว่า Marginal Product ของพ่อครัวคนที่ 3 เท่ากับ กับข้าว 2 อย่าง

โดยปกติแล้ว Marginal Product ของทรัพยากรดีๆ ก็มักจะแปรเปลี่ยนไปตามจำนวนของทรัพยากรนั้นๆ เช่น ในตัวอย่างที่ผ่านมา การเพิ่มพ่อครัวจากสองเป็นสาม อาจก่อให้เกิดการร่วมมือในการทำงาน ช่วยให้สามารถทำกับข้าวได้จาก 5 อย่างเป็น 7 อย่าง ใน 1 ชั่วโมง

แต่การที่เราจะเพิ่มพ่อครัวคนที่ 4 เข้าไปในครัวที่มีพื้นที่ และ อุปกรณ์จำกัดอาจจะไม่ได้ช่วยให้การทำอาหารได้เพิ่มมากขึ้นเลย

จากตัวอย่างทั้งหมดนี้ ถ้าสมมติว่าพ่อครัวคนที่หนึ่งทำกับข้าวคนเดียว
ได้ 2 อย่างใน 1 ชั่วโมง เราจะสรุปได้ว่า

Marginal Product ของพ่อครัวคนที่ 1 = กับข้าว 2 อย่าง

Marginal Product ของพ่อครัวคนที่ 2 = กับข้าว 3 อย่าง

Marginal Product ของพ่อครัวคนที่ 3 = กับข้าว 2 อย่าง

Marginal Product ของพ่อครัวคนที่ 4 = กับข้าว 0 อย่าง

การสังเกตปรากฏการณ์ทางการผลิตลักษณะนี้นำไปสู่กฎที่นักเศรษฐศาสตร์ตั้งแต่ช่วงปี 1700 ปลายๆ เช่น Johann Heinrich von Thünen, Thomas Malthus และ David Ricardo เริ่มพูดถึง ซึ่งต่อมาเรียกว่า The Law of Diminishing Returns (กฎผลตอบแทนลดน้อยลงอย่างลงตัว)

Johann von Thünen (1783-1850)

นักเศรษฐศาสตร์ชาวเยอรมัน

David Ricardo (1772-1823) นัก

เศรษฐศาสตร์ชาวอังกฤษ

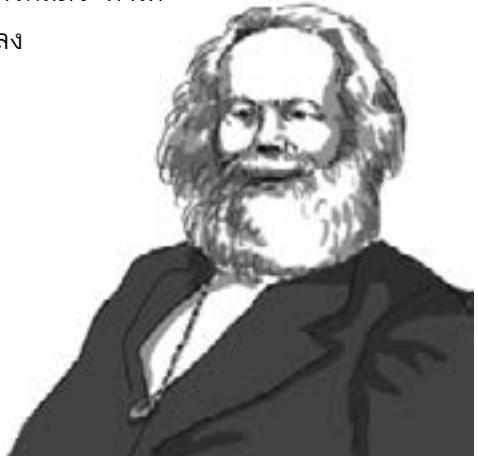

The Law of Diminishing Returns กล่าวว่า

การเพิ่มทรัพยากรไปในกระบวนการผลิตจะก่อให้เกิดผลผลิตเพิ่มขึ้นในปริมาณที่ลดลงในที่สุด พูดได้อีกอย่างหนึ่งว่า การเพิ่มทรัพยากรไปเรื่อยๆ ในกระบวนการผลิตจะทำให้ Marginal Product ของทรัพยากรนั้นลดลง

Thomas Malthus (1763-1834)
นักเศรษฐศาสตร์ชาวอังกฤษ

Karl Heinrich Marx
(1818-1883)

หมายเหตุ : Karl Marx นักประชัญชาเยอร์มันผู้เป็นต้นกำเนิดทางความคิดของลัทธิคอมมิวนิสต์เป็นผู้หนึ่งที่พูดถึง The Law of Diminishing Returns ในยุคแรกๆ ด้วย

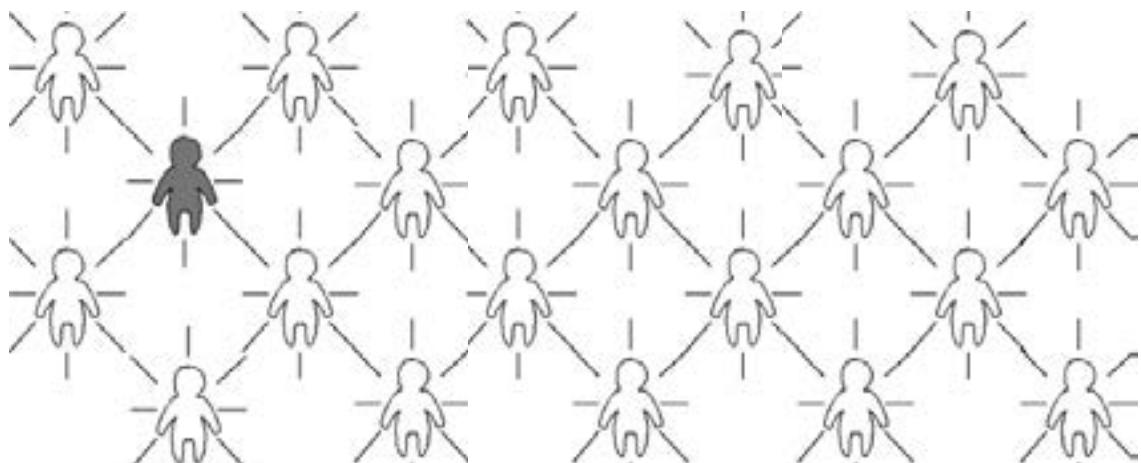
จากตัวอย่างที่กล่าวถึง ท่านอาจจะเกิดความคิดໄດ້ແຍ້ງ
ขึ้นว่า บางครั้งการเพิ่มทรัพยากรก็ทำให้ marginal
product เพิ่มขึ้น ยกตัวอย่างเช่น
คน 1 คน ไม่สามารถยกตู้เย็นใบใหญ่ได้
ถ้ามีคนเพิ่มอีก 1 คน อาจทำให้สามารถยกตู้เย็นได้

เหตุการณ์ลักษณะนี้เกิดขึ้นได้ และมักจะเกิดขึ้นในช่วงแรกของการเพิ่มทรัพยากร เช่น Teamwork Effect เมื่อมีความ

ร่วมมือร่วมใจกันทำงานก็สามารถทำงานบางอย่างที่คุณหนึ่งหรือสองคนไม่อาจทำสำเร็จได้ นักเศรษฐศาสตร์มักเรียก
ปรากฏการณ์นี้ว่า Division of Labor หรือการแบ่งงานกันทำ

หรือ Network Effect เช่น เมื่อเครื่องคอมพิวเตอร์ที่สามารถสื่อสารผ่านอินเตอร์เน็ตมากยิ่งขึ้น ประสิทธิภาพในการสื่อสาร
(เช่นจำนวนคู่สื่อสารที่สามารถติดต่อกันได้) ก็ยิ่งเพิ่มมากขึ้นด้วย (อย่างน้อยก็ในช่วงแรกๆ)

อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการเพิ่มปัจจัยการผลิตมากขึ้นเรื่อยๆ มักจะเกิดปรากฏการณ์ Diminishing Returns

แม้ในตัวอย่างที่เราพูดถึงข้างต้น ถ้ามีคนเพิ่มเข้าไปทีมมากเกินไป Teamwork ที่ควรจะเกิดก็จะไม่เกิด อาจเกิดการเกี่ยงงาน ความคิดเห็นแตกต่างกันมากเกิน หรือเสียเวลาในการประสานงานมาก ทำให้งานเดินช้าลง

และในกรณีของอินเตอร์เน็ต (หากไม่มีการเพิ่มปริมาณ server และอุปกรณ์ต่างๆ) ปริมาณคอมพิวเตอร์และผู้ใช้งานที่เพิ่มขึ้น ถึงจุดหนึ่งก็จะทำให้ระบบช้าจนไม่สามารถสื่อสารได้ ซึ่งตรงนี้ ก็เป็นส่วนที่เกิดปรากฏการณ์ Diminishing Returns นั่นเอง

ประเภทและข้อจำกัดของตราด

ตลาดแข่งขันสมบูรณ์

Perfectly Competitive Market

13

เมื่อวันอาทิตย์ก่อนคุณประชาไปหาซื้อเงาะโรงเรียนในตลาดสดขนาดใหญ่ย่านชานเมืองมีร้านขายผลไม้หลายร้านปั้บไม่ถ้วนและมีผู้ซื้อเนื่องแน่น เช่นกัน คุณประชาพบว่าไม่มีร้านไหนเลยที่ขายเงาะโรงเรียนในราคาเกิน 20 บาทต่อ กิโลกรัม และขณะเดียวกันเองก็ไม่มีร้านขายเงาะชนิดเดียวกันนั้นในราคากำกว่า 20 บาทต่อ กิโลกรัม

สิ่งที่คุณประชาได้พบเจอดือตลาดที่มีลักษณะที่ใกล้เคียงกับตลาดแข่งขันสมบูรณ์นั้นเอง ไม่ว่าคุณประชาจะซื้อเงาะจากร้านไหนก็ไม่มีทางที่จะได้ราคาต่ำกว่าหรือแพงกว่า 20 บาทต่อ กิโลกรัม

ในทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์แล้ว ตลาดที่มีการแข่งขันสมบูรณ์ประกอบไปด้วยลักษณะหลักๆ ดังนี้ คือ

1. มีผู้ซื้อและผู้ขายจำนวนมาก

2. ผู้ขายสามารถเข้าหรือออกจากตลาดได้โดยเสรี

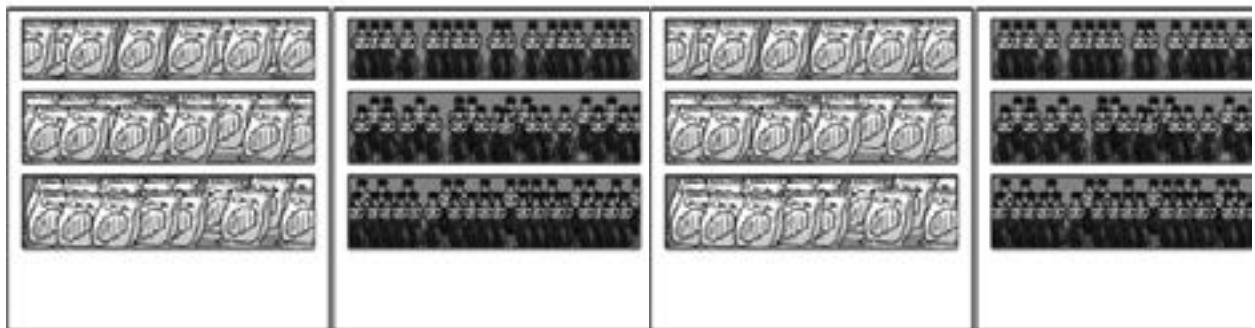

ตัวอย่างของตลาดที่มีผู้ซื้อผู้ขายมากราย แต่อาจจะไม่เป็นตลาดแข่งขันสมบูรณ์ เช่น ตลาดมอเตอร์ไซค์รับจ้าง เนื่องจากคนที่วิ่งไปไม่สามารถนำมอเตอร์ไซค์ของตัวเองไปให้บริการได้โดยไม่ผ่าน “วิน” เจ้าถิน

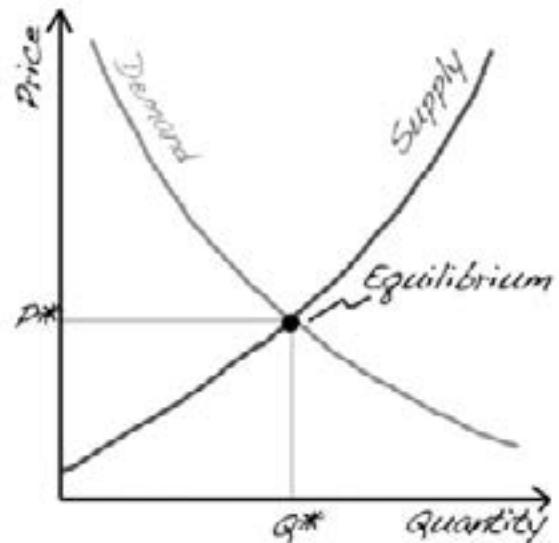
3. ทุกฝ่ายในตลาดรับรู้ข้อมูลอย่างสมบูรณ์เท่าเทียมกัน

4. สินค้าในตลาดเหมือนกัน

กลไกตลาดจากอุปสงค์และอุปทานจะเป็นตัวกำหนดราคายาในตลาด ที่หลายคนเรียกว่า “มือที่มองไม่เห็น” (The Invisible Hand) ซึ่งราคาในตลาดนั้นจะเท่ากับต้นทุนหน่วยสุดท้ายของผู้ขาย ซึ่งเป็นราคาที่อยู่ณ จุดที่มีประสิทธิภาพสูงสุดของ การผลิตและการบริโภค

ผู้ขายสินค้าจะไม่มีอิทธิพลต่อตลาดในการกำหนดราคา เพราะถือว่าเป็นส่วนเล็กๆ ของตลาดเท่านั้น

การที่เรามิ่งเห็นผู้ขายรายได้ตั้งราคาที่สูงกว่าราคาตลาดนั้น เพราะว่าเราจะขายสินค้าไม่ได้ เพราะผู้ซื้อสามารถซื้อจากผู้ขายรายอื่นได้

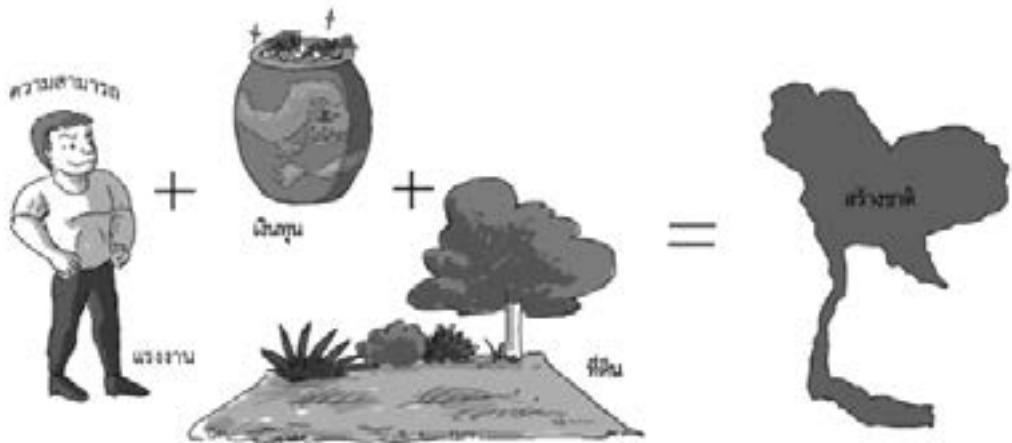

แม้ว่าเราอาจไม่เห็นตลาดแข่งขันสมบูรณ์ที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามทฤษฎี แต่เรารู้ความสามารถเห็นตลาดที่มีลักษณะพิเศษเดียวได้ เช่น ตลาดประมูลปลาที่สหพานปลา และ ตลาดหลักทรัพย์ที่มีผู้ซื้อและผู้ขายมากราย (แต่ก็ยังมีความไม่เท่าเทียมด้านข้อมูลอยู่มาก)

ตลาดแข่งขันสมบูรณ์มีกลไกราคาที่ทำให้ผู้บริโภคได้ประโยชน์สูงสุด (จ่ายน้อยลง ได้คุณภาพดีขึ้น) เพราะผู้ผลิตที่มีประสิทธิภาพต่ำกว่าผู้ขายรายอื่น (ต้นทุนสูงกว่า) ก็ไม่สามารถอยู่ในตลาดได้ เรียกว่าถ้าทำการอย่างหนึ่งแล้วไม่รุ่ง ก็ต้องไปหาอย่างอื่นทำที่สามารถสร้างกำไรได้

หากในประเทศมีอุตสาหกรรมที่มีการแข่งขันเสรีมากขึ้น ก็จะทำให้มีการใช้ปัจจัยการผลิต (เช่น แรงงาน เงินทุน ที่ดิน และความสามารถในการประกอบการ) ของประเทศมีประสิทธิภาพ และคุ้มค่าขึ้นไปด้วย

ผลกระทบในตลาดแข่งขันสมบูรณ์จะไม่สามารถเพิ่มกำไรได้มากขึ้นจากราคาที่เป็นอยู่ในตลาด อย่างไรก็ตามผู้ขายสามารถปรับตัวในการสร้างความแตกต่างจากคนอื่น เช่น ทำให้สินค้าของตนเองมีจุดเด่นจากคนอื่น (Product Differentiation) และการสร้างตราสินค้า (Brand)

14 ตลาดผูกขาดโดยผู้ขาย Monopoly

สมมติว่าคุณไปเที่ยวเกาะแห่งหนึ่งที่อยู่ห่างไกลจากชายฝั่ง และพบว่าบนเกาะนั้นมีร้านขายอาหารอยู่ร้านเดียว และเจ้าของร้านก็ดันไม่ให้ผู้อื่นมาตั้งร้านแข่ง คุณคิดว่าข้าวผัดรวมมิตรจะเคลื่อนไหวจะมีราคาซักเท่าไหร่?

แน่นอนคงต้องจ่ายราคาแบบถูกฟันหัวแบบแน่นอน

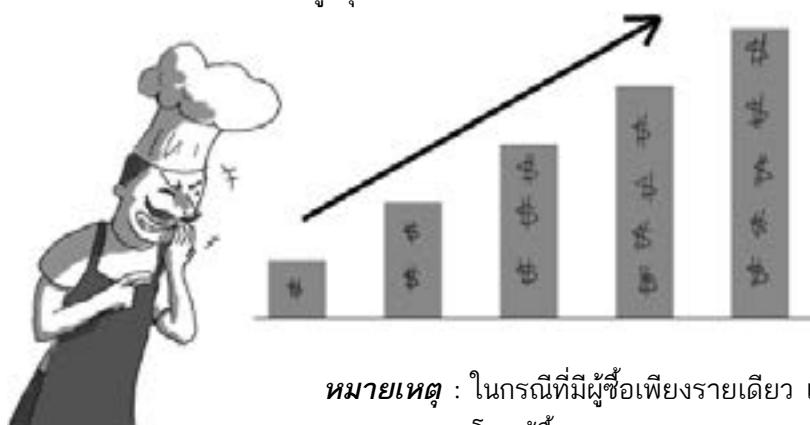

ถ้าลองสมมุติว่าตัวคุณเองเป็นเจ้าของร้านค้านั้นสิ คุณก็คงจะคิดว่า นี่เป็นโอกาสอันดีที่จะฟันกำไรจากนักท่องเที่ยว เพราะว่าพวกเขามาเล่นนั้น “ไม่มีทางเลือกอย่างอื่น”

ในทางเศรษฐศาสตร์ เราเรียกกลักษณ์ของตลาดข้างต้นว่า “ตลาดผูกขาดโดยผู้ขาย” (Monopoly) ซึ่งเป็นตลาดที่มีผู้ขายเพียงรายเดียว เนื่องจากมีข้อกีดขวาง (Barrier) ในการเข้าสู่ตลาด และการที่เป็นผู้ขายเพียงรายเดียวตนั้นเองทำให้ผู้ขาย มีอำนาจเหนือตลาด (Market Power) อย่างเต็มที่

อำนาจดังกล่าวทำให้ผู้ขายสามารถกำหนดปริมาณ (หรือราคา)
ของสินค้าที่ขายในตลาดเพื่อให้ได้กำไรสูงสุด

หมายเหตุ : ในกรณีที่มีผู้ซื้อเพียงรายเดียว เราจะเรียกตลาดชนิดนั้นว่า
“ตลาดผูกขาดโดยผู้ซื้อ” (Monopsony)

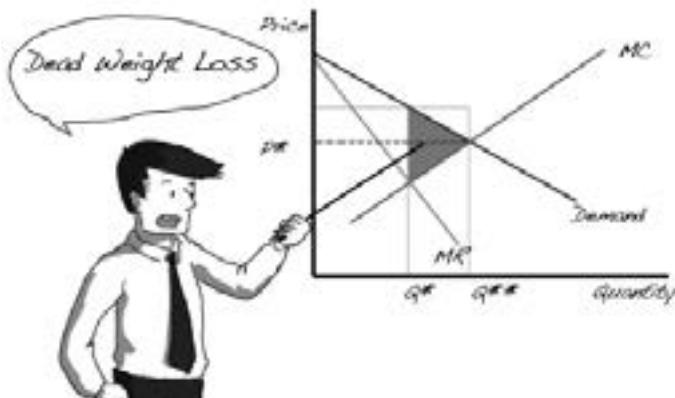
อย่างไรก็ตามในการกำหนดปริมาณที่จะขายนั้น

ผู้ขายต้องพิจารณาถึงลักษณะของ Demand ที่แสดงถึงปริมาณที่ผู้ซื้อยินดีจะซื้อ ณ ระดับราคาที่ต่างกัน

ผลเสียจากการผูกขาดคือ โดยทั่วไปผู้ผูกขาดจะจำกัดปริมาณขาย เพื่อให้ราคาสูงและทำกำไรให้ได้มากที่สุด อันทำให้สวัสดิภาพ (Welfare) หรือ ผลประโยชน์อันเกิดจากการซื้อขาย ซึ่งตกอยู่กับผู้ซื้อและผู้ขาย จะถูกถ่ายโอน มาสู่ผู้ขายมากขึ้นในรูปของกำไรที่สูงกว่ากำไรในตลาดแห่งขั้นสมบูรณ์ เราเรียกกำไรชนิดนี้ว่า "Monopoly Rent" นอกจากนั้นการจำกัดปริมาณขายยังทำให้ Welfare ของห้องระบบเศรษฐกิจ (ผู้ซื้อ + ผู้ขาย) ลดต่ำลง

ความสูญเสียนี้เราเรียกตามภาษาเศรษฐศาสตร์ว่า Deadweight Loss

ตัวอย่างของกิจการที่มีการผูกขาด เช่น กิจการไฟฟ้า ประปา และรัลไฟ อย่างไรก็ตามในหลายประเทศกิจการเหล่านี้เริ่มเปิดให้มีการแข่งขันในส่วนที่แข่งขันได้ แต่ว่าในส่วนที่ยังคงให้มีการ

ผูกขาดคือส่วนที่ไม่กล้าเดียงการผูกขาดโดยธรรมชาติ (Natural Monopoly) เช่น สายส่งไฟฟ้า ท่อส่งน้ำมัน เพราะว่า กิจการเหล่านี้อาจจะมีประสิทธิภาพมากกว่าหากมีผู้ดำเนินการเพียงรายเดียว

ทั้งนี้ประสิทธิภาพของผู้ขายที่มีการผูกขาดเป็นเรื่องที่ต้องดูแลอย่างใกล้ชิดและเป็นข้อเสียอีกอย่างหนึ่งของตลาดผูกขาด นอกเหนือจากเรื่องของปริมาณสินค้าที่ออกสู่ตลาดน้อยกว่า และราคาที่สูงกว่าในตลาดที่มีการแข่งขันสมบูรณ์ เนื่องจากไม่มีคู่แข่งทำให้ผู้ขายขาดแรงจูงใจในการปรับปรุงประสิทธิภาพ

ทั้งนี้เพื่อป้องกันผลกระทบต่อผู้บริโภคจากการที่มีการผูกขาดในบางประเทศ รัฐบาลก็ลงมาดำเนินการในกิจการนั้นเอง หรือถ้าให้เอกชนเข้ามาดำเนินการก็ต้องมีการกำกับดูแล (Regulation) เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค และกระตุ้นให้ผู้ผูกขาดปรับปรุงประสิทธิภาพและคุณภาพ

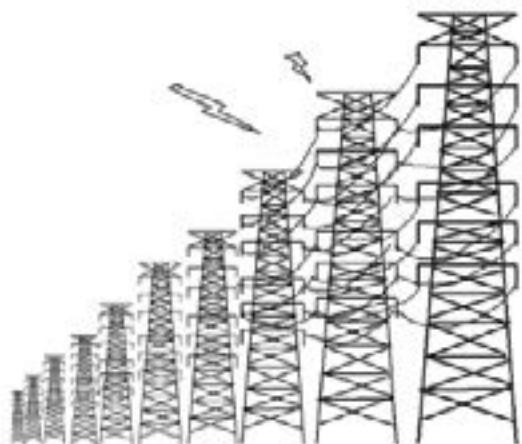

15 สาเหตุของการผูกขาดโดยผู้ขาย Cause of Monopolistic Power

จากบทที่เราได้คุยกันมาเกี่ยวกับเรื่องตลาดผูกขาด และตลาดแข่งขันสมบูรณ์ จะเห็นได้ว่าโดยทั่วไปแล้วการแข่งขันก่อให้เกิดประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามเรายังคงเห็นว่ามีบางกิจการที่มีการผูกขาด

ในหลายกรณีการผูกขาดก็เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้ยาก เช่น การผูกขาดโดยธรรมชาติ (Natural Monopoly) เช่น กิจการสายส่งไฟฟ้า ประปา และห้องน้ำธรรมชาติ ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น เนื่องจากกิจการเหล่านี้ต้องใช้เงินลงทุน (Fixed Investment) สูง และต้นทุนต่อหน่วยของสินค้าจะลดลงเรื่อยๆ เมื่อมีการลงทุนมากขึ้น (Economies of Scale)

ยกตัวอย่างง่ายๆ ว่า ถ้าเปิดให้มีผู้ประกอบการอิกรายเข้ามาสร้างท่อส่งก๊าซธรรมชาติหรือห่อน้ำมันอิกลีนเน่นกันไปตันทุนรวมของการสร้างท่อ 2 ท่ออาจสูงกว่าการสร้างท่อเดี่ยวโดยมีกำลังการส่งเท่ากัน

เราจึงไม่ค่อยเห็นประเทศไทยใดที่เปิดให้มีการแข่งขันในกิจการเหล่านี้ เพราะรัฐบาลเชื่อว่าการให้มีผู้ประกอบการรายเดียวจะส่งผลดีกว่าในเชิงต้นทุนรวมของระบบเศรษฐกิจ

สาเหตุอื่นๆ ที่ก่อให้เกิดการผูกขาดก็ เช่น สิทธิบัตร หรือการเป็นเจ้าของเทคโนโลยี ซึ่งก็อาจจะไม่ให้ผู้ผลิตรายอื่นผลิตสินค้าประเภทเดียวกับตนได้ ซึ่งในบางประเทศจะกำหนดระยะเวลาของการคุ้มครองตามสิทธิบัตร เช่น 10 ปี ซึ่งในช่วงเวลานี้ ผู้ผลิตรายอื่นจะไม่สามารถผลิตสินค้าชนิดเดียวกันเพื่อแข่งขันได้ นอกจากนี้สาเหตุสำคัญที่สุดของการผูกขาด คือ ภัยหมายและนโยบายของรัฐ เช่น การจำกัดโควตานำเข้า

มีหลายกรณีที่แสดงให้เห็นว่า เมื่อระยะเวลาการคุ้มครองของสิทธิบัตรหมดลง ราคาของสินค้า้นๆ จะถูกกลงอย่างน่าตกใจ เพราะผู้ผลิตรายอื่นเข้ามาผลิตได้ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดก็คือ ยา raksha โรค และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ต่างๆ

ในบางกรณีการผูกขาดก็มาจากความมุ่งหมายของภาคธุรกิจที่ต้องการดำเนินการเอง โดยเฉพาะกิจการที่เป็นสาธารณะปีก เช่น โทรศัพท์พื้นฐาน ประเทศ หรือไปรษณีย์ อย่างไรก็ตามในช่วงสิบกว่าปีที่ผ่านมา นี่เป็นไปรษณีย์ อย่างไรก็ตามในช่วงสิบกว่าปีที่ผ่านมา นี่เป็น
ประเทศก็ได้ให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจการเหล่านี้
มากขึ้น ทั้งในรูปการให้สัมปทาน หรือการแปรรูปกิจการ
สาธารณะปีก แต่รัฐก็ยังคง
เข้ามายield กำกับดูแลเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค

อีกมาตรการสำคัญที่รัฐบาลมักทำเพื่อป้องกันการเกิด
อำนาจผูกขาด คือ กฎหมายแข่งขันทางการค้า
(Competition Law)

การกำกับดูแลกับการผูกขาดโดยผู้ขาย Regulation and Monopoly

16

อย่างที่เราได้รับทราบกันในบทที่ผ่านมาว่า ในหลายอุตสาหกรรมมีผู้ผลิตหรือผู้ให้บริการเพียงรายเดียวในตลาด หรือที่เรียกว่าการผูกขาด และเราๆได้ทราบอีกว่าการผูกขาดมีข้อด้อยทางด้านประสิทธิภาพเมื่อเทียบกับตลาดที่มีการแข่งขัน

เมื่อมีการผูกขาด รัฐก็ต้องอาศัยกลไกอื่นเพื่อช่วยกำกับให้มีการเพิ่มประสิทธิภาพ และคุ้มครองผู้บริโภค โดยเฉพาะในกรณีที่รัฐบาลไม่ได้เป็นผู้ดำเนินการกิจการนั้นเองจำเป็นต้องมีหน่วยงานกำกับดูแล (Regulator) ที่อยู่กำหนดหลักเกณฑ์ให้ผู้ประกอบการปรับปรุงประสิทธิภาพและคุณภาพ

รูปแบบของการกำกับดูแลแตกต่างกันไปตามลักษณะของกิจการ โดยต้องมีการ
กำกับดูแลด้านดั้นทุน คุณภาพ รวมไปถึงความทั่วถึง
ของการให้บริการควบคู่กันไป เพราะหากว่ามีการกำกับดูแลด้าน^{ดั้นทุน}อย่างเดียวผู้ประกอบการก็อาจลดคุณภาพของสินค้าหรือ^{บริการ}เพื่อลดต้นทุนได้

กลไกที่ใช้กำกับดูแลหลักๆ ได้แก่
การกำกับดูแลอัตราผลตอบแทน และการกำกับราคา

1. การกำกับดูแลอัตราผลตอบแทน (Rate of Return Regulation)

ในการกำกับลักษณะนี้หน่วยงานกำกับดูแลจะกำหนดอัตราผลตอบแทนการลงทุนของผู้ประกอบการที่เหมาะสม เมื่อทราบถึงเงินลงทุน (บวกรายจ่ายดำเนินการ) ก็สามารถนำมาคำนวณเป็นราคากายสำหรับผู้บริโภคได้

ซึ่งในขณะเดียวกันต้องมีการควบคุมไม่ให้มีการลงทุนมากเกิน เพราะจะทำให้เป็นภาระต่อผู้บริโภค

2. การกำกับราคา (Price-cap Regulation)

เป็นการกำกับดูแลให้ผู้ผลิตขายสินค้าหรือบริการภายใต้ราคาน้ำที่กำหนด ยกตัวอย่างเช่น ในประเทศไทยอุตสาหกรรม

การกำกับราคาจะช่วยให้ผู้บริโภคได้ใช้สินค้าหรือบริการในราคาน้ำที่เหมาะสมยิ่งขึ้น และในส่วนของผู้ประกอบการหากยิ่งลดต้นทุนได้มากเท่าไรผลตอบแทนก็จะยิ่งสูงขึ้นเท่านั้น เป็นการสร้างแรงจูงใจให้เพิ่มประสิทธิภาพ แต่ก็มีความเสี่ยงที่ผู้ประกอบการจะประสบปัญหาทางด้านการเงินได้หากการปรับราคาไม่ได้สะท้อนการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนอย่างทันท่วงที

ในตลาดบางประเภทที่ภาครัฐเห็นว่ามีการแสวงขันที่จำกัด หรือมีส่วนได้ส่วน害ของตลาดที่ไม่สามารถเปิดให้มีการแสวงขันโดยเสรีได้ ภาครัฐจำเป็นต้องจัดตั้งองค์กรกำกับดูแล เพื่อไม่ให้มีการใช้อำนาจเหนือตลาดในการเอาเปรียบผู้บริโภค หรือผู้ประกอบการด้วยกัน

ซึ่งโดยปกติหน่วยงานที่กำกับดูแลจะถูกแยกตัวออกมาจากหน่วยงานที่กำหนดนโยบายอย่างชัดเจน เพื่อความเป็นอิสระในการกำกับดูแล ยกตัวอย่างเช่นในประเทศไทย เช่น คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) และคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน

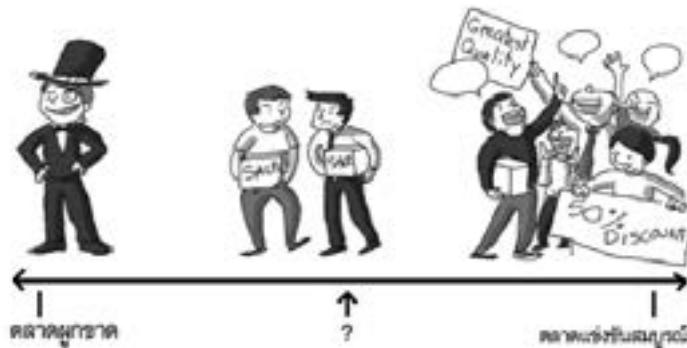
นอกจากการกำกับดูแล ในบางกรณีรัฐบาลสามารถเปิดการประมูลสัมปทาน ซึ่งก็เป็นแนวทางหนึ่งที่ช่วยดึงผลประโยชน์จากการมาสู่ประชาชน โดยผู้ที่เสนอผลประโยชน์สูงสุดจะเป็นผู้รับสัมปทานของรัฐ

17

ตลาดที่มีผู้ขายน้อยราย Oligopoly

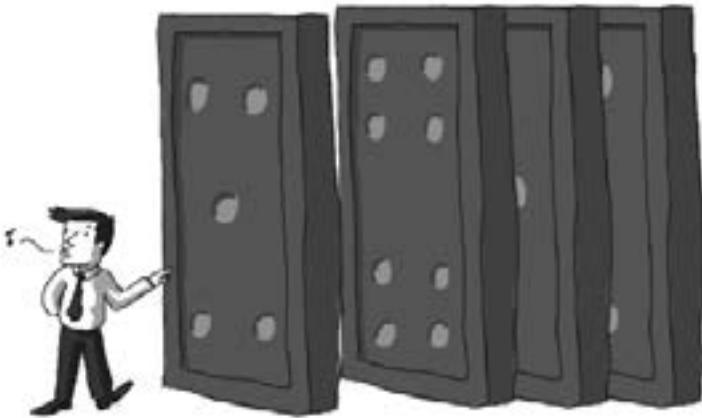
จากที่เราได้ทราบแล้วเกี่ยวกับตลาดแข่งขันสมบูรณ์และตลาดผูกขาด ถ้าให้ตลาดทั้งสองแบบอยู่คู่คละป้ายของเส้นตรง ตรงกลางของเส้นตรงนั้นก็จะมีตลาดอีกรูปแบบหนึ่งที่อยู่ระหว่างตลาดผูกขาดและตลาดแข่งขันสมบูรณ์

ที่เรียกว่าอยู่ระหว่างกลางก็คือเรื่องจำนวนของผู้ขายในตลาด ซึ่งในตลาดผู้ขายน้อยรายมีผู้ขายจำนวนไม่มากในขณะที่ตลาดผูกขาดมีผู้ขายเพียงรายเดียว และตลาดแข่งขันสมบูรณ์มีจำนวนผู้ขายนับไม่ถ้วน

ในตลาดผู้ขายน้อยรายนี้ การกระทำของผู้ขายแต่ละรายสามารถส่งผลต่อตลาดได้ ทั้งทางด้านปริมาณสินค้า ซึ่งต่างจากตลาดแข่งขันสมบูรณ์ที่การกระทำของผู้ขายรายใดรายหนึ่งไม่ส่งผลต่อตลาดได้

สมมติว่าในตลาดมีผู้ขายอยู่สองราย หากว่าผู้ขายรายหนึ่งลดราคาขายสินค้าของตนให้ต่ำกว่าราคาที่ขายอยู่ (แต่ยังสูงกว่าต้นทุน) ก็ทำให้ผู้ขายรายนั้นขายสินค้าได้มากขึ้น ในขณะที่ผู้ขายอีกรายขายได้น้อยลง

ผู้ขายแต่ละรายจะดำเนินถึงกลยุทธ์ (Strategic Movement) ของผู้ขายรายอื่นในการกำหนดราคาและปริมาณของ สินค้าที่จะผลิต เปรียบเทียบง่ายๆ ก็คล้ายกับการเล่น หมากลูกนั้นเอง การที่จะเดินมากแต่ละตัว เราต้องดำเนิน ถึงว่าเมื่อเราเดินมากไปแล้วอีกฝ่ายจะทำเช่นไร ในทางตรงกันข้ามอีกฝ่ายก็จะคิดในลักษณะเดียวกับ เราเช่นกัน

ผู้ขายในตลาดก็มีสองทางเลือกคือว่าจะร่วมมือกัน หรือแข่งขันกัน ในที่สุดผู้ขายทั้งสองรายก็อาจแข่งกันลดราคา จนทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ใกล้เคียงกับตลาดแข่งขันสมบูรณ์ ซึ่งเรารู้กว่า สงครามราคา (Price War)

ตัวอย่างของตลาดผู้ขายน้อยรายที่เราเห็นได้ชัดคือ ตลาดน้ำมันที่กลุ่มโอเปคทั้งกลุ่มมีส่วนแบ่งตลาดส่วนใหญ่ทำให้มีความสามารถที่จะกำหนดราคาน้ำมันอยู่ในมือ เมื่อได้ที่กลุ่มโอเปคนั้นว่าราคาน้ำมันในตลาดต่ำเกินไปจะลดความต้องการผลิตน้ำมัน ส่งผลให้ราคा�สูงขึ้น

ซึ่งในบางกรณีการเดินทางของผู้ขายก็อาจส่งผลเสียหายต่อหัวเอง และคู่แข่ง ทำให้ต้องทบทวนกลยุทธ์กันใหม่ จนสามารถเข้าสู่ดุลยภาพ (Equilibrium) ซึ่งในทางเศรษฐศาสตร์เรียกว่า Nash Equilibrium คือเป็นการดำเนินกลยุทธ์ที่ดีที่สุดสำหรับตนเองภายใต้เงื่อนไขว่า อีกฝ่ายก็ได้ดำเนินกลยุทธ์ที่ดีที่สุดเช่นกัน

ในทางกลับกันกลุ่มโอเปคก็มีการเพิ่มการผลิตเมื่อเห็นว่าราคาน้ำมันในตลาดสูงจนเกินไป เช่นกัน เพราะไม่ต้องการให้ส่วนแบ่งตลาดของน้ำมันหายไปโดยดาวรอย่างที่ได้เคยล่าวไว้ในบทที่ 6-8 ว่า สินค้าแต่ละชนิดจะมีสินค้าที่สามารถใช้แทนกันได้ ซึ่งในกรณีของน้ำมันบีโตรเลียม มีเชื้อเพลิงหลายชนิดที่สามารถแทนน้ำมันได้หากว่าราคาน้ำมันสูงเกินไป

อย่างไรก็ตามในกรณีของโอลิปเปค มีกรณีที่สามารถชี้ชัดได้ว่าสามารถชี้ชัดได้ว่าสามารถหลอกขายรายไปโคนาตา ซึ่งเป็นเรื่องที่พับเห็นได้ทั่วไปในการรวมกลุ่มของผู้ขายน้อยราย

กรณีที่ผู้ขายแข่งขันกันให้เกิดผลประโยชน์ต่อผู้บริโภค ตามที่เราได้เห็นแล้วในตลาดแข่งขันสมบูรณ์ แต่ในหลายกรณีผู้ขายก็ร่วมมือกันหรือที่เรียกว่า “ชัก” ในหลายประเพณีการชักกันเป็นสิ่งผิดกฎหมาย (Antitrust หรือ Competition Law) รวมถึงการการควบรวมกิจการบางประเภทก็ถูกคัดค้านจากศาลตามกฎหมายดังกล่าว เนื่องจากทำให้การแข่งขันลดลง

นอกจากนี้ในทางทฤษฎีอาจมีการบีบให้คู่แข่งออกไปจากตลาด เช่น การลดราคาต่ำกว่าทุนเพื่อกำจัดคู่แข่ง (Dumping / Predatory Pricing) ก็ ผิดกฎหมายส่งเสริมการแข่งขัน

ฟังแล้วก็ถูกงา นจะรับ ขายถูกเกินไปก็ผิด
ชักกันขายแพงก็ผิด แต่ว่าจริงๆแล้วหาก
คู่แข่งในตลาดต้องเลิกกิจการไป เพราะมี
รายใหญ่ที่ขายแบบลดราคากะหน้า
ก็จะทำให้ตลาดมีระดับการแข่งขันที่ลดลง
อาจกลายเป็นตลาดผูกขาดหรือมีผู้ขาย
จำนวนน้อยรายในที่สุด
อย่างไรก็ตามในเรื่องดังกล่าวยังไม่มีข้อ
พิสูจน์ว่าได้มีกรณีที่มีการทำเช่นนี้อย่างชัดเจนหรือไม่

การแบ่งแยกราคา Price Discrimination

18

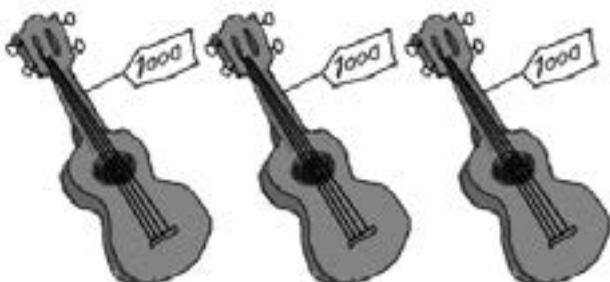
ตามธรรมชาติของตลาดแล้วสินค้าชนิดเดียวกันควรที่จะมีราคาเท่ากัน แต่ในหลายกรณีเรารสามารถสังเกตเห็นได้ว่าสินค้าบางชนิดผู้ซื้อแต่ละคนอาจซื้อสินค้าได้ในราคายที่แตกต่างกัน

จากที่เราได้เรียนรู้กันในบทแรกๆ สินค้าประเภทเดียวกันจะถูกตั้งราคาเดียวกันเรียกว่า Uniform Pricing ไม่ว่าจะซื้อกี่ชิ้น ราคาต่อชิ้นก็จะเท่าเดิม

เช่น ตัวเข้าชมสถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งมีการแบ่งเป็นตัวสำหรับนักเรียนและสำหรับผู้ใหญ่ที่มีราคาต่างกัน ในหลายประเทศมีการเก็บค่าไฟฟ้าสำหรับผู้ใช้แต่ละประเภทต่างกัน เช่น ในภาคอุตสาหกรรมจะจ่าย แพงกว่าภาคครัวเรือน

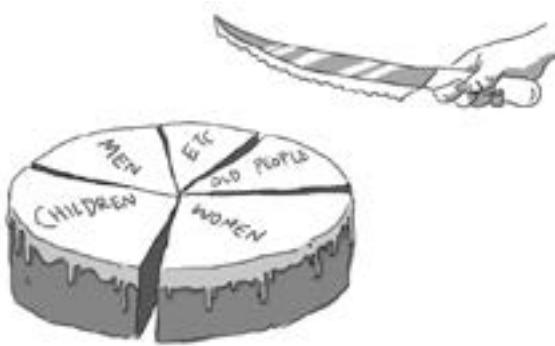

ทำไมผู้ขายต้องตั้งราคาสินค้าชนิดเดียวกันให้แตกต่างกันล่ะ คำตอบที่เหมือนจะเป็นกำบนทุบдин ก็คือว่า มันทำให้เขาได้กำไรมากขึ้นนั่นเอง

การที่ผู้ขายสามารถตั้งราคาสินค้าแตกต่างกันได้ ต้องอาศัยปัจจัยต่างๆ ดังนี้ คือ

- ▶ ผู้ขายต้องมีอำนาจในการกำหนดราคาในระดับหนึ่ง ซึ่งหมายความว่าตลาดมีได้มีการแข่งขันโดยสมบูรณ์ เพราะในตลาดแข่งขันสมบูรณ์ สินค้าจะมีราคาเดียวกันทั้งตลาด

- ▶ ผู้ขายมีข้อมูลเกี่ยวกับผู้ซื้อ และสามารถแบ่งแยกประเภทของผู้ซื้อในตลาด (Market Segmentation ที่จะเสนอขายราคาที่ต่างกันได้)

- ▶ ผู้ขายต้องมั่นใจว่าผู้ซื้อแต่ละกลุ่มไม่สามารถซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้ากันได้ โดยต้องมีกลไกหรือสถานการณ์ที่ไม่ให้เกิดการแลกเปลี่ยนกัน เช่น ค่าขนส่งที่สูงจนไม่คุ้มค่าที่จะนำสินค้ามาซื้อขายกัน เช่น กรณีราคาแตกต่างกันในแต่ละประเทศ

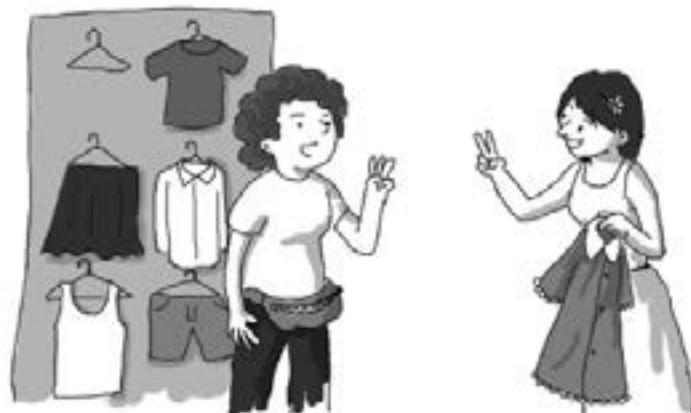

การแบ่งกลุ่มผู้ซื้อในตลาดส่งผลอย่างสูงต่อกำไรของผู้ขาย โดยกลุ่มผู้ซื้อที่ต่างกันจะมีคุณสมบัติประจำตัวที่ส่งผลต่อการกำหนดราคาของผู้ขาย เช่น ราคาที่รับได้ (Reservation Price; ซึ่งเป็นราคาสูงสุดที่ผู้ซื้อยินยอมที่จะซื้อสินค้า ถ้าราคาสูงกว่านี้ก็ไม่ซื้อ) และความยืดหยุ่นต่อราคา (บทที่ 7) เช่น นักท่องเที่ยวต่างชาติยินดีจ่ายค่าเข้าชมฟาร์มจะเริ่มแพงกว่าคนไทย เพราะมีเวลาจำกัดกว่าคนไทย

จริงๆ แล้วการกำหนดราคาสินค้าที่เราเห็นในชีวิตประจำวัน อาจเป็นการกำหนดราคาที่เข้าข่ายการแบ่งแยกราคาได้ เช่น การใช้คูปองในการลดราคาสินค้าก็เป็นการแบ่งแยกราคาประเภทหนึ่ง เราสามารถเลือกกลุ่มบุคคลที่จะแจกคูปองซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายที่เราต้องการ ให้ซื้อสินค้าเพิ่มขึ้น เป็นแนวทางหนึ่งที่ทำให้ผู้ที่มีความยืดหยุ่นต่อราคาสูงซื้อสินค้าเพิ่มมากขึ้น

ส่วนอีกประเภทหนึ่งที่เรารู้จักไม่ถึงก็คือ การต่อราคาสินค้า ไม่ว่าจะเป็นที่จตุจักร หรือที่เชียงใหม่ ผู้ขายตั้งราคาเริ่มต้นของสินค้าที่ราคาเดียว แต่ว่าผู้ซื้อแต่ละรายอาจจ่ายเพื่อซื้อสินค้าขึ้นนั่นๆ ต่างกัน

ผู้ขายสามารถรู้ข้อมูลของเราได้จากการพฤติกรรมการต่อราคาสินค้านั้นเอง พวากที่ความยึดหยุ่นต่อราคางานจะต่อแบบง่ายๆ แต่ก็มีความต่อแบบหนึ่งที่ต้องการให้เราต้องการต่อราคานั้น คือ การต่อราคากันแบบเรื่อยๆ ไม่ได้ต่อราคากันแบบเดียว แต่ต้องต่อราคากันเรื่อยๆ จนกว่าจะได้ราคากันที่ต้องการ ซึ่งในกรณีนี้ ผู้ขายจะต้องต่อราคากันเรื่อยๆ จนกว่าจะได้ราคากันที่ต้องการ

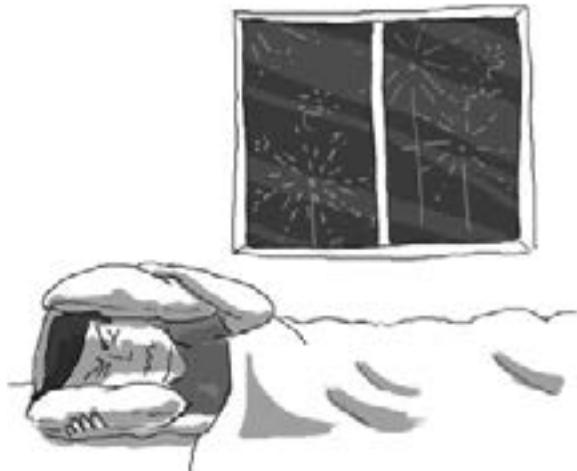
พังดูเหมือนการแบ่งแยกราคากันเป็นการเอาทำไรจากผู้บริโภค แต่ในทางกลับกันผู้บริโภคบางส่วนที่ยอมรับราคากันในระดับต่ำเท่านั้น (เดิมที่ไม่ได้) ก็มีโอกาสได้ซื้อสินค้าด้วย

ผลกระทบภายนอก Externality

19

ในคำคืนวันloyaltyของทุกปี ผมว่าทุกคนคงจะได้ยินเสียงเพลง และดอกไม้ไฟดังอยู่เกือบทั้งคืน บางคนอาจจะไม่รำคาญ แต่บางคนก็อาจถึงกับนอนไม่หลับเลยทีเดียว

จะว่าไปแล้วเราที่นั่งอยู่กับบ้านดีๆ ไม่ได้ไปยุ่งเกี่ยวกับงานเรียนอะไรข้างนอกกลับต้องมาฟังเสียงที่ก่อให้เกิดความรำคาญ คล้ายๆ กับที่เราเดินอยู่ในซอยแล้วมีรถควันดำวิ่งผ่านจนเราแทบหายใจไม่ออก ซึ่งเรา自身อยู่ดีๆ ไม่ได้ไปข้องเกี่ยวกับรถที่ขับชนหน่อย

ตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นเรียกว่าผลกระทบภายนอก (Externality) ซึ่งเป็นผลกระทบที่เกิดจากกิจกรรมไม่ว่าจะเป็น การผลิตหรือการบริโภค ที่ส่งผลกระทบไปที่ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้อง และไม่ได้รวมอยู่ในราคาของสินค้า หรือบริการดังกล่าว ซึ่งผลกระทบนี้มิได้ทั้งทางบวกและทางลบ

การเกิดผลกระทบภายนอกเชิงลบคือเป็นความล้มเหลวของตลาด* (Market Failure) ประเทศไทยนี้ เนื่องจากตลาดไม่สามารถจัดการให้ปริมาณของผลกระทบภายนอกอยู่ในระดับที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพได้ ผลกระทบจึงตกอยู่กับสังคมแทนที่ผู้ผลิตและผู้ขายจะเป็นผู้รับภาระเนื่องจากมีส่วนเกือบให้เกิดผลกระทบดังกล่าว

ตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นเป็นผลกระทบทางลบ

แต่ “ผลกระทบทางบวก” ก็สามารถเกิดขึ้นได้ เช่น
บ้านที่ตกแต่งสวยงามบ้านอย่างสวยงาม ซึ่งคนที่เดิน
ผ่านไปผ่านมาก็มีความสุขและรู้สึกเย็นตาที่ได้เห็น

ประเด็นปัญหาสำคัญของผลกระทบภายนอกคือ
ในการนิที่ผลกระทบภายนอกที่เป็นลบ ซึ่งไม่ได้
สะท้อนอยู่ในราคาและต้นทุนการผลิต ทำให้เกิด
ปัญหาจากการสร้างผลกระทบที่เป็นลบออกมามาก
ชุมชนหรือสิ่งแวดล้อมมากเกินไป

*ความล้มเหลวของตลาด (Market Failure) เป็นคำที่ใช้เรียกสถานการณ์ที่กลไกทางการตลาดก่อให้เกิดประสิทธิภาพไม่เต็มที่ โดยในกรณีของผลกระทบภายนอกข้อจำกัดคือ สิทธิครอบครองทรัพย์สิน (Property Rights) ที่ไม่ชัดเจน (ไม่มีใครเป็นเจ้าของที่แท้จริง) และไม่ได้แปลงว่ากลไกทางการตลาดจะปรับตัวเองไม่ได้ และการที่รัฐบาลเข้ามาแทรกแซงจะมีประสิทธิภาพมากกว่าเสมอไป

ยกตัวอย่าง เช่น โรงงานที่ปล่อยน้ำเสียในกระบวนการผลิตสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ ซึ่งเป็นสมบัติส่วนรวม (ไม่มีกรรมสิทธิ์ครอบครอง) ยิ่งผลิตสินค้าเยอะก็ยิ่งปล่อยน้ำเสียเยอะ และหากการปล่อยน้ำเสียไม่ได้ถูกควบคุม โรงงานก็จะผลิตจนถึงระดับที่ได้กำไรสูงที่สุด และปริมาณน้ำเสียก็จะเพิ่มเป็นเงาตามตัวไปด้วย โดยภาระการจัดนำ้ำเสียตกอยู่ กับผู้ใช้แม่น้ำคนอื่นๆ

เรื่องปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ หรือที่เรียกวันง่ายๆว่า ปัญหาโลกร้อน ที่นักวิทยาศาสตร์ค้นพบว่า เกิดจากการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่มากเกินไป ที่เป็นปัญหา Externality เช่นกัน แต่เรื่องนี้เป็นปัญหาที่เกิดผลกระทบกับทั่วโลก เรียกว่าเป็น Externality ที่มีผลกระทบกว้างขวางที่สุดก็ว่าได้

เป็นที่ทราบกันดีว่าการปล่อยก๊าซเรือนกระจกส่วนหนึ่งเกิดจากกิจกรรมของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นการใช้พลังงาน การผลิตสิ่งของอุปโภคบริโภค และเนื่องจากว่าไม่ได้มีการนำผลกระทบของการปล่อยก๊าซเรือนกระจกเข้ามาอยู่ในต้นทุนของกิจกรรมต่างๆ ทำให้เกิดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสู่บรรยากาศจำนวนมากเกินไป

ในการจำกัดการสร้างผลกระทบภายนอกดังกล่าว รัฐบาลหรือผู้กำหนดดูแลจำเป็นต้องมีมาตรการที่ควบคุมไม่ให้ผลกระทบภายนอกที่เป็นลบเกิดขึ้นมากเกินไป โดยมีมาตรการซึ่งเราจะพูดถึงในบทต่อไป

กลไกการแก้ปัญหาผลกระทบภายนอก Mechanisms to Solve Externality Problems

20

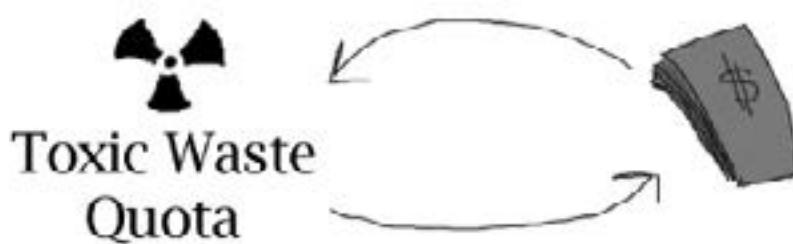
ในทางเศรษฐศาสตร์มีกลไกการแก้ไขผลกระทบภายนอกหลายรูปแบบด้วยกัน ซึ่งขอยกตัวอย่างที่สามารถเห็นภาพได้ชัดเจน คือ การแก้ไขมลพิษ ซึ่งเป็นเรื่องที่เรา เคยได้ยินกัน และเป็นเรื่องที่ใกล้ตัว

รูปแบบของการแก้ไขปัญหามลพิษที่นิยมมี 3 รูปแบบ ดังนี้

1. การกำกับมาตรฐาน หรือที่เรียกว่า รูปแบบ Command and Control เป็นการกำหนดมาตรฐานการปล่อยมลพิษตามกฎหมาย หากปล่อยเกินกว่าปริมาณที่กฎหมายกำหนดก็จะถูกดำเนินคดี อาจต้องเสียค่าปรับหรือถึงขั้นยกเลิกใบอนุญาตประกอบการ

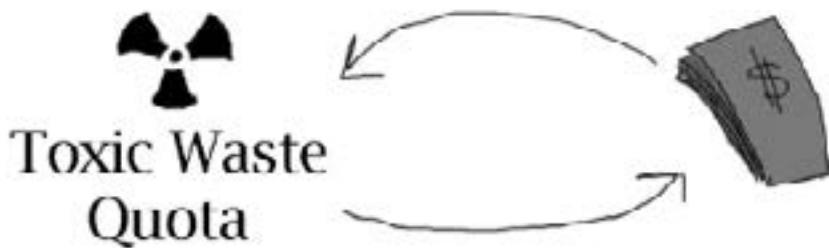

TAX

2. การใช้ภาษีหรือค่าธรรมเนียม (Pollution Tax) เป็นการคิดค่าธรรมเนียมต่อหน่วยของการปล่อยมลพิษ เช่น การคิดภาษีต่ออุดuctbusค์เมตรของน้ำเสียที่ปล่อยออกมามาชี้งการใช้ภาษีนี้เปรียบเสมือนการคิดราคาของผลกระทบภายนอกให้รวมอยู่กับราคาของสินค้า (เนื่องจากผู้ผลิตก็จะนำต้นทุนในส่วนนี้ไปรวมกับราคาสินค้าที่ขายในที่สุด)

3. การซื้อขายโอนสิทธิ์ในการปล่อยมลพิษได้ (Tradable Permit หรือ Cap and Trade) มาตรการนี้เป็นการกำหนดโควตาการปล่อยมลพิษของผู้ประกอบการแต่ละราย ซึ่งหากปล่อยมลพิษน้อยกว่าโควตา สามารถนำส่วนที่เหลือจากโควตาไปขายให้ผู้ประกอบการรายอื่นที่ปล่อยเกินกว่าโควตาของตนได้

ซึ่งมาตรการทั้ง 3 ประเภทนี้มีข้อดีและข้อเสียต่างๆ กันไป

การกำหนดมาตรฐานของการปล่อยมลพิษ มีข้อดีคือ มีความชัดเจนว่าต้องลดมลพิษเท่าไร แต่ก็มีข้อเสีย คือ ขาดแรงจูงใจ (Incentive) ในการลดมลพิษให้มากกว่าที่กฎหมายกำหนด และการจัดสรรการปล่อยมลพิษไม่มีประสิทธิภาพ ผู้ที่สามารถลดมลพิษได้ในต้นทุนที่ต่ำที่สุดไม่ได้เป็นผู้ลดมลพิษหลักในระบบ

การกำหนดภาษีมลพิษ มีข้อดีคือ ผู้ผลิตร้าบต้นทุนของการปล่อยมลพิษอย่างชัดเจน ทำให้วางแผนการผลิตได้อย่างไร้กังวล ปริมาณการปล่อยมลพิษไม่แน่นอน และปริมาณมลพิษอาจมากกว่าปริมาณที่ปลดภัยกันสิ่งแวดล้อม (ในกรณีที่ไม่มีการกำหนดเพดานการปล่อยมลพิษ เพราะผู้ผลิตบางรายอาจพร้อมจ่ายภาษีหากอัตราภาษีต่างกับต้นทุนในการลดมลพิษ)

ส่วนระบบ Tradable Permit ซึ่งเป็นกลไกที่มีความซับซ้อนมากกว่าสองมาตรการที่ได้กล่าวมาแล้ว มีการใช้ระบบนี้ในการควบคุมการปล่อยก๊าซชั้นเฟอร์ไดออกไซด์ในประเทศสหราชอาณาจักรและตลาดคาร์บอนไดออกไซด์ในยุโรป (ETS: European Trading Scheme) โดยแหล่งปล่อยมลพิษต่างๆ จะถูกกำหนดสิทธิ์การปล่อยมลพิษ (Allowance หรือ tradable permit) ซึ่งสามารถโอนสิทธิ์ให้กันได้

โดยหากปล่อยมลพิษต่ำกว่าสิทธิ์ที่ได้รับ สามารถนำส่วนที่เหลือไปขายให้ผู้ปล่อยมลพิษรายอื่นได้ ซึ่งระบบนี้ เป็นการสร้างแรงจูงใจในการลดมลพิษ และเป็นการใช้กลไกตลาดที่ผู้ที่สามารถลดมลพิษได้ดูดีที่สุดจะเป็นผู้บำบัดมลพิษและเป็นผู้ขายสิทธิ์ในการปล่อยมลพิษ

ทั้งนี้หากราคาของสิทธิ์ต่างกันว่าต้นทุนบำบัดมลพิษ ผู้ปล่อยมลพิษก็จะซื้อสิทธิ์แทนที่จะบำบัดมลพิษและปล่อยมลพิษเพิ่มตามสิทธิ์ที่ซื้อ และหากราคาของสิทธิ์สูงกว่าต้นทุนในการบำบัด ผู้ปล่อยมลพิษก็จะลดการปล่อยได้ตามสิทธิ์ด้วยตนเอง

ซึ่งแนวทางนี้ก็มีข้อเสีย เช่น ในตลาดยุโรปมีบางช่วงที่ราคาการ์บอนต่ำมาก ซึ่งคาดว่าเกิดจากการจัดสรรสิทธิ์แก่ผู้ประกอบการในจำนวนที่มากเกินไป นอกจากนั้นยังใช้ต้นทุนสูงในการตรวจสอบ และอาจเกิดการเก็บกำไรในตลาดทำให้ราคาไม่ได้สะท้อนต้นทุนการบำบัดมลพิษที่แท้จริง

21 สินค้าสาธารณะ Public Goods

หลายท่านอาจมีความว่าหากตลาดสามารถจัดสรรทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดตามที่นักเศรษฐศาสตร์มักพูดถึงกันแล้ว ทำไม่รู้ว่าบลังแพลตฟอร์มค้าหรือบริการบางอย่าง น่าจะปล่อยให้เป็นหน้าที่ของเอกชนทำทั้งหมด ในบทนี้เราจะมาพูดถึงสินค้ากลุ่มนึงที่ตลาดจัดการได้ยากหรือเรียกว่า易于เกิด Market Failure

ลองคิดเล่นๆ ว่าหากเราเปิดให้เอกชนเข้ามารับผิดชอบกันประเทศ รักษาอธิปไตยแทนกองทัพจะเกิดอะไรขึ้น จะมีบริษัทไหนกล้าลงทุนรีบปรับตัว และจะไปโปรดปรานเป็นอย่างไร

สมมติว่าบริษัท ท สนิใจที่จะเข้ามาทำธุรกิจนี้ และทำสัญญากับรัฐบาลว่า จะดำเนินการให้ดีเหมือนกองทัพ โดยไม่เลือกปฏิบัติ คือ ดำเนินการที่ป้องกันประเทศเพื่อคนไทยทุกคน โดยเก็บค่าบริการคนไทยทุกคน คนละ 1000 บาทต่อปี จากจำนวนประชากร 67.3 ล้านคน (กันยายน 2555) บริษัทจะมีรายได้ประมาณ 67.3 พันล้านบาทต่อปี สมมติเล่นๆ ว่าบริษัทมีต้นทุนปีละ 60 พันล้านบาท ซึ่งก็หมายความว่าถ้าทุกคนจ่ายค่าบริการ บริษัท ท จะมีกำไรปีละ 7.3 พันล้านบาท นับเป็นกิจการที่น่าลงทุนนะครับ

บริการป้องกันประเทศและรักษาอิป้าตยนั้นมีลักษณะพิเศษ 2 ประการ

ประการแรกគឺ เมื่อจัดทำการป้องกันประเทศสำหรับคนในประเทศคนหนึ่งแล้ว ต้นทุนสำหรับให้บริการเดียว กับคนอื่นนั้นแทบจะเป็นศูนย์ กล่าวคือ เมื่อจัดทำเรารายมหាត្រและយុទ្ធឌែករាល់តាមណាមាសមានមេដែន ซึ่งต้องอาศัยงบประมาณมหาศาลเพื่อให้บริการนาย A แล้ว เมื่อมีนาย B เข้ามาอยู่ด้วยก็ไม่ได้ทำให้ต้นทุนการป้องกันประเทศเพิ่มขึ้น หรือ กล่าวอีกนัยหนึ่งว่า การบริโภคบริการประเทศนี้ของนาย B ไม่ได้เบียดบังการบริโภคบริการของนาย A ซึ่งเราเรียกคุณสมบัติประเทศนี้ว่า Non-Rivalry ซึ่งจริงๆ แล้ว นาย A และนาย B ได้รับการปกป้องในปริมาณเท่ากัน

ประการที่สอง คือ เมื่อทางบริษัท ท ได้จัดบริการให้นาย A และ เป็นไปได้ยากมากที่จะจำกัดการบริการนี้ให้กับนาย B หรือถ้าจะทำจริงๆ ก็ต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก คุณสมบัตินี้เรารอเรียกว่า Non-excludable

สินค้าที่มีคุณสมบัติทั้งสองประการนี้ กลไกตลาดจัดการได้ยาก
จึงเป็นสินค้าที่หมายจะเป็น สินค้าสาธารณะ (Public Goods)

ซึ่งถ้าเราพิจารณาการดำเนินงานของบริษัท ท จะพบว่ามีโอกาสขาดทุนสูงมาก เพราะถ้ามีกลุ่มคนสักกลุ่มนี้ไม่อยากจ่ายค่าบริการขึ้นมาพวกละก็ยังสามารถได้รับบริการป้องกันประเทศอยู่ โดยที่ไม่ต้องจ่ายตังค์แม้มีแต่บาทเดียว เราเรียกกลุ่มนี้ว่า "Free Rider"

7.3 ล้านคน

สำหรับบริษัท ท ถ้ามีกลุ่ม Free Rider นี้มากกว่า 7.3 ล้านคน จะทำให้บริษัทสูญเสียรายได้มากกว่าปีละ 7.3 พันล้านบาท ซึ่งนั่นก็หมายความว่า บริษัทประสบภาวะขาดทุนนั่นเอง

คิดเล่นๆ นะครับ ผมเชื่อว่ากลุ่ม free-rider นี้ไม่น่าจะหยุดอยู่ที่ 7.3 ล้านคนด้วยซ้ำ น่าจะมากกว่านั้นเยอะ ไม่ครับ
ที่ไหนไม่ชอบของฟรีครับ

ด้วยลักษณะของสินค้าสาธารณะตั้งกล่าวทำให้มีโอกาสสนับยามากที่จะมีบริษัทใดกล้าลงทุนทำการประเภทนี้
 เพราะโอกาสขาดทุนสูงเหลือเกิน นั่นก็เป็นเหตุผลว่าทำไมรัฐมักเข้ามาจัดให้สินค้าที่มีคุณสมบัติทั้ง 2 ประการ
 ข้างต้นให้เป็นสินค้าสาธารณะโดยใช้กลไกภาษีบังคับให้ทุกคนในประเทศจ่ายเงินเพื่อบริการตั้งกล่าว

22 Adverse Selection

อิกساเหตุหนึ่งของความล้มเหลวของกลไกตลาด (Market Failure) คือความไม่สมมาตรของข้อมูล (Asymmetric Information กรณีที่คนกลุ่มหนึ่งมีข้อมูลมากกว่ากลุ่มอื่น) ซึ่งนำไปสู่ปัญหา Opportunism หรือการที่ผู้มีข้อมูลมากกว่านำข้อมูลนั้นมาใช้เพื่อเอาเปรียบอิคฟายที่มีข้อมูลน้อยกว่า

ซึ่ง Opportunism นี้นำไปสู่ Market Failure 2 กรณี คือ Adverse Selection ซึ่งเราจะกล่าวถึงในบทนี้ และปัญหา Moral Hazard ที่จะกล่าวถึงในบทต่อไป

Adverse Selection คือปรากฏการณ์ที่กลไกตลาด เที่ยง ราคา ทำให้มีแต่สินค้าคุณภาพดีอยู่ในตลาด เนื่องจากผู้ซื้อและผู้ขายมีข้อมูลไม่เท่ากัน

บริษัท ควรประกันชีวิต

กลุ่มเข้มแข็ง

กลุ่มเจ็บนิดๆ

กลุ่มเจ็บจนขืน

เพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจน ขอยกตัวอย่างตลาดประกันสุขภาพนะครับ สมมติว่าในตลาดนี้มีบริษัทประกันเพียงแห่งเดียวคือ “บริษัทฯ ควรประกันชีวิต” โดยมีกลุ่มลูกค้า 3 กลุ่มใหญ่ๆ คือ “กลุ่มเข้มแข็ง” ซึ่งเป็นกลุ่มของคนที่ออกกำลังกายเป็นประจำ สุขภาพแข็งแรงมาก กลุ่มที่สองคือ “กลุ่มเจ็บนิดๆ” มีป่วยบ้างอยู่บ้างแต่ไม่บ่อยมากนัก กลุ่มสุดท้ายคือ “กลุ่มเจ็บจนขืน” กลุ่มนี้สุขภาพไม่ดี สาม餐วันดี สิวันไม่ดี

ถ้าข้อมูลสุขภาพเป็นข้อมูลที่เห็นกันได้ชัดๆ ดูกันง่ายๆ บริษัทประกันสามารถที่จะจัดทำกรมธรรม์ที่มีราคาต่างกันสำหรับลูกค้าแต่ละกลุ่ม บริษัทสามารถที่จะตั้งราคาไม่สูงนักสำหรับกลุ่มเจ้มแจ้ง สมมติว่าเป็นเบี้ยประกันปีละ 2000 บาท เพราะเป็นกลุ่มที่มีแนวโน้มไปพบแพทย์น้อยมาก ซึ่งบริษัทประกันไม่ต้องไปจ่ายค่ารักษาพยาบาลให้ และถ้าบริษัทประกันตั้งราคาสูงเกินไป กลุ่มเจ้มแจ้ง ก็จะไม่ซื้อ เพราะไม่คุ้มสำหรับพวกเขานะที่มีสุขภาพแจ้งแรงอยู่แล้ว

เบี้ยประกัน
4000 บาท

สำหรับกลุ่มเจ็บนิดๆ บริษัทประกันสามารถตั้งราคาให้สูงขึ้นมาอีกหน่อย เพราะกลุ่มนี้มีแนวโน้มจะพบแพทย์บ่อยกว่ากลุ่มแรกซึ่งจะทำให้มีต้นทุนในการจ่ายค่ารักษาพยาบาลที่สูงกว่า ทำให้ต้องตั้งเบี้ยประกันที่สูงกว่าเป็น 4000 บาท

กลุ่มสุดท้ายกลุ่มเจ็บจนชิน กลุ่มนี้เข้าออกโรงพยาบาลเป็นว่าเล่น บริษัทต้องจ่ายค่ารักษาพยาบาลให้เป็นจำนวนมาก จึงต้องตั้งเบี้ยประกันไว้สูงถึง 4500 บาท

เบี้ยประกัน
4500 บาท

แต่ในความเป็นจริงเรื่องสุขภาพเป็นเรื่องส่วนตัวไม่มีครุภัณฑ์จากเจ้าตัว บริษัทประกันยักษ์จะรู้ว่ากำลังขายประกันให้คนที่มาจากกลุ่มไหน ทำให้ต้องตั้งราคาค่ากลางขึ้นมาซึ่งถ้าบริษัทใช้ราคามูลค่า 3500 บาท แต่ที่ราคานี้กลุ่มเข้มแข็งจะไม่ซื้อประกันสุขภาพนี้ เพราะพวกเขารู้สึกว่ามันแพงเกินไปสำหรับเขาราชีว์เป็นคนที่มีสุขภาพแข็งแรง ดังนั้นในตลาดประกันสุขภาพก็จะเหลือกลุ่มผู้ซื้อเพียงสองกลุ่มคือ กลุ่มเจ็บนิดๆ และ กลุ่มเจ็บจนชิน

เบี้ยประกัน 3500 บาท

เรื่องราวไม่จบเพียงเท่านี้ครับ เพราะบริษัทได้รับประกันไม่ได้ชื่อตนเช่น เมื่อบริษัทเริ่มต้องจ่ายค่ารักษาพยาบาลมากขึ้นเรื่อยๆ เพราะมีแต่คนสุภาพไม่เข้มแข็งซึ่งประกัน บริษัทก็จำเป็นต้องขึ้นราคาเบี้ยประกันเพื่อไม่ให้ขาดทุน จากเดิมเคยใช้ราคาเฉลี่ยจากคนสามกลุ่ม ก็จะหันมาใช้ราคาเฉลี่ยจากคนสองกลุ่ม ซึ่งทำให้บริษัทต้องขึ้นเบี้ยประกันเป็น 4250 บาท ซึ่ง ณ ราคานี้กลุ่มเจ็บนิดๆ ก็จะไม่ซื้อประกันแล้ว เพราะสำหรับพวกเขายังต้องการจ่ายแค่ 4000 บาท เมื่อเบี้ยประกันแพงกว่าราคาที่เต็มใจจะจ่ายได้มากที่สุด ก็ไม่คุ้มที่จะซื้อประกันอีกด้อไป

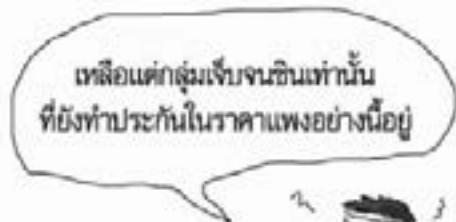
เบี้ยประกัน 4250 บาท

มาถึงตรงนี้ลูกค้ากลุ่มเดียวที่บริษัทฯ ประกันมีอยู่ ก็คือกลุ่มเจ็บจนชิน ซึ่งจะเห็นว่าการที่มีความไม่สมบูรณ์ของข้อมูล (Asymmetric Information) ในเรื่องข้อมูลสุขภาพ ทำให้สุดท้ายในตลาดประกันสุขภาพเหลือแต่กลุ่มที่สุขภาพไม่ดี มีความเสี่ยงที่จะต้องเข้าโรงพยาบาลสูงที่อย่างจะซื้อประกัน

หลายท่านอาจคิดต่อไปว่าสุดท้ายราคายังไงที่บริษัทฯ ประกันชีวิตจะได้กำไรจากลูกค้าไม่น่าจะใช่ 4250 บาทอีกด้วยไป เพราะเมื่อบริษัทฯ ทราบว่าต้องจ่ายค่ารักษาพยาบาลให้ลูกค้าเยอะมากเหลือเกิน ซึ่งน่าจะหมายความว่ามีแต่กลุ่มเจ็บจนชินที่ซื้อประกัน บริษัทฯ จะขึ้นราคาระยะมื้อเป็น 4500 บาท ซึ่งในกรณีสุดโต่งถ้ากลุ่มเจ็บจนชิน เพิ่มการเจ็บป่วยเป็นแบบเจ็บไม่อั้น บริษัทฯ ประกันชีวิตอาจประสบปัญหาขาดทุนและต้องออกจากราคาด้วย ซึ่งเมื่อไม่มีผู้ขาย ก็จะทำให้เกิดความล้มเหลวของกลไกตลาดเกิดขึ้นในที่สุด

เหลือแต่กลุ่มเจ็บจนชินที่กันนั้น
ที่บังท่าประกันในราคามาแพงอย่างนี้อยู่

เบี้ยประกัน 4500 บาท ✗

เพื่อเกือบปัญหา Adverse Selection ในตลาดประกันสุขภาพ นักเศรษฐศาสตร์ได้เสนอวิธีการแก้ไขง่ายๆ เช่น บริษัทใดจะประกันชีวิต อาจจะทำการตรวจสอบลูกค้าก่อน เพื่อให้รู้ว่าลูกค้าคนนั้นมาจากการกลุ่มใด ซึ่งจะทำให้สามารถคิดราคาธรรม์ตามภาวะสุขภาพที่แท้จริงได้ คนสุขภาพดีก็จ่ายน้อยหน่อย แต่คนสุขภาพแย่ไม่ดูแลตัวเองก็ต้องจ่ายเยอะ มาถึงตรงนี้หลายท่านอาจกำลังคิดถึงโปรโมชั่นของบริษัทประกันบางแห่งที่บอกว่าไม่ต้องตรวจสุขภาพก่อนซื้อ ซึ่งก็น่าจะเดาได้นะครับว่าเขาคงจะไม่คิดราคาธรรม์สำหรับกลุ่มเข้มแข็งให้กับลูกค้าที่ไม่ต้องตรวจสุขภาพแน่ๆ

หรืออีกวิธีคือ รัฐบาลเข้ามารองรับภาระเพื่อให้ทุกคนซื้อประกันสุขภาพ ซึ่งแน่นอนบริษัทก็จะตั้งราคาเฉลี่ยเพื่อขายธรรม์สำหรับทุกคน และเมื่อทุกคนต้องซื้อประกัน ก็จะไม่มีปรากฏการณ์ Adverse Selection ที่มีเฉพาะคนสุขภาพไม่ดีมาซื้อประกันอีกต่อไป แต่ก็เท่ากับว่าเป็นการบังคับให้ทุกคนซื้อประกันสุขภาพในราคาย่อมเยา “ระบบประกันสังคม” เป็นตัวอย่างของการแก้ไขด้วยวิธีนี้

Adverse Selection ยังเกิดได้กับในตลาดอื่นๆ ที่มีความไม่สมบูรณ์ของข้อมูลค่อนข้างสูง เช่น ตลาดประกันรถยนต์ และตลาดเงินกู้ เป็นต้น

จากบทที่แล้วที่ได้กล่าวถึงตัวอย่าง Adverse Selection ในตลาดประกันสุขภาพ ซึ่งเกิดจากการที่ผู้ซื้อบริการมีข้อมูลมากกว่าผู้ขาย ในบทนี้จะยกอีกตัวอย่างหนึ่ง คือ ตลาดรถยนต์ ซึ่งผู้ขายมีข้อมูลมากกว่าผู้ซื้อ ซึ่งมาจากการความของ George Akerlof นักเศรษฐศาสตร์รางวัล Nobel ในปี 2001

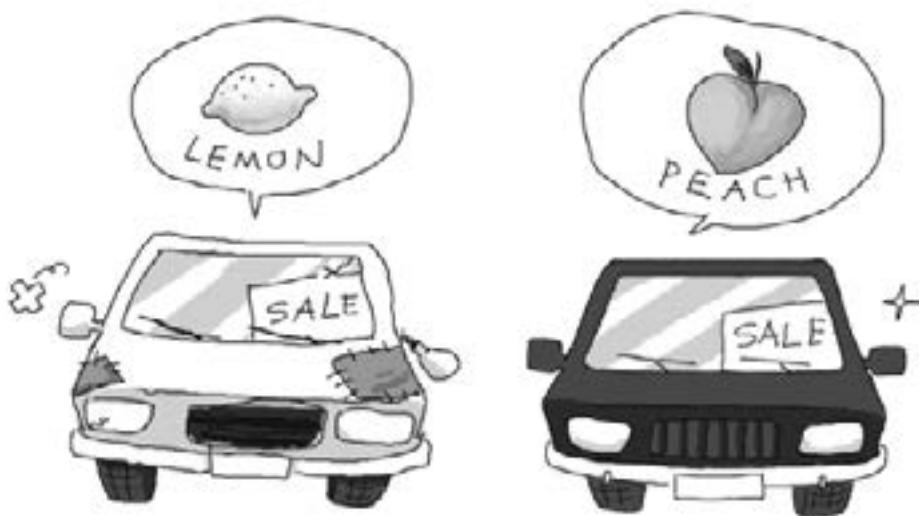

ในบทความ "The Market for Lemons: Quality Uncertainty and the Market Mechanism" ที่ตีพิมพ์ใน Quarterly Journal of Economics ศาสตราจารย์ Akerlof ได้ยกตัวอย่างความไม่สมบูรณ์ของข้อมูลในตลาดรถยนต์มีสอง

ซึ่งความไม่สมบูรณ์นี้นำมาซึ่งความไม่แน่นอนของคุณภาพอยู่ในตลาด เนื่องจาก เจ้าของรถมือสองที่มีคุณภาพดีไม่นำรถมาขาย ทำให้ในตลาดรถมือสองมีแต่รถคุณภาพต่ำ ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่ Akerlof เรียกว่า รถคุณภาพต่ำทำให้รถคุณภาพดีไม่มีที่อยู่ในตลาด รามาถูกันว่าปรากฏการณ์นี้เกิดขึ้นได้อย่างไร

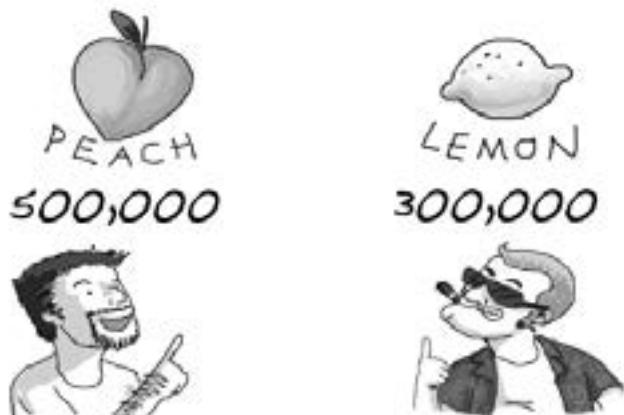
ในบทความ Akerlof เรียกรถมือสองคุณภาพไม่ดีว่า "lemons" ซึ่งเป็นศัพท์แสงในภาษาอังกฤษ หมายถึงของมีตำหนิ หรือ ของคุณภาพไม่เป็นที่น่าพอใจ ส่วนรถมือสองคุณภาพดีถูกเรียกว่า "peaches" ซึ่งก็เป็นศัพท์แสงเช่นกัน แปลว่า ของที่มีคุณภาพดี ในตัวอย่างที่จะกล่าวต่อไปนี้ขอใช้ภาษาไทยตรงๆ เลยนะครับว่า "รถห่วย" กับ "รถดี"

แน่นอนครับว่าในตลาดรถมือสองมีคนอยากรื้อ กับมีคนอยากขาย สมมติจะครับว่าในตลาดรถมือสองมีคนอยากขายรถดี กับ อยากขายรถห่วย อย่างละเอียด ขายรถแบบเดียว กัน แต่ด้วยข้อมูลหรือความรู้เกี่ยวกับรถที่จำกัด คนอยากรื้อรถอย่างเรตๆ ห่านๆ แยกไม่ออกหรอกครับว่า รถคันไหนดี คันไหนห่วย แน่นอนอีกเช่นกันว่าคนอยากรื้อ ก็อาจจะได้รถดี ไม่มีใครอยากรื้อรถห่วยเป็นแน่

กลับไปด้านคนอยากรถ เจ้าของรถดีก็ต้อง
อยากรื้อราคากลับไปเยอะ ส่วนเจ้าของรถห่วย ใช้รถมาคุ้มแล้ว
แฉมไม่ค่อยดูแลรถด้วย ทำให้สามารถขายได้ใน
ราคาที่ถูกกว่า สมมติอีกทีนั้นครับว่าราคารถดี
ถูกตั้งไว้ที่ 500,000 บาท
ส่วนรถห่วยตั้งไว้ที่ 300,000 บาท

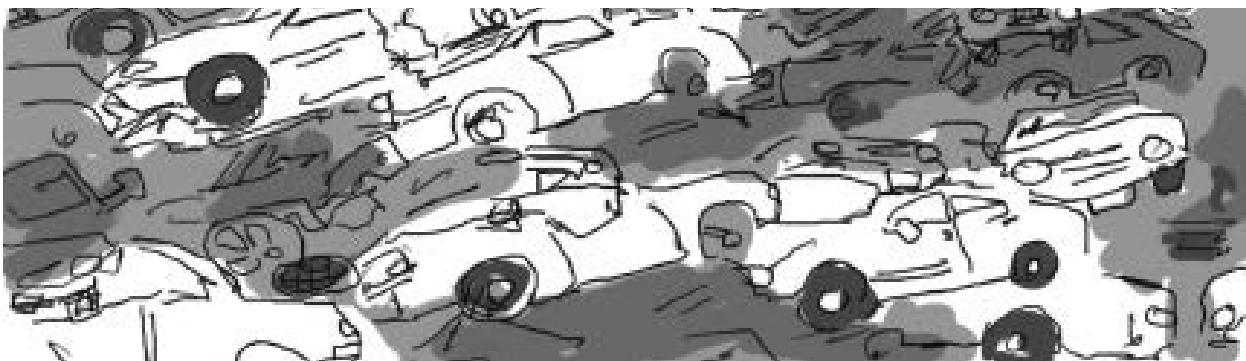

ด้านคนอยากรื้อเมื่อไม่รู้ว่ารถคันไหนดีคันไหนห่วย แต่พอเดาได้ว่าในตลาดมีรถดีกับห่วยปะปนกันอยู่อย่างละครึ่ง ทำให้เค้าตัดสินใจเสนอราคาซื้อที่ 400,000 ซึ่งคือราคาง่ลี่ย์ระหว่างรถดีกับรถห่วย

ที่ราคา 400,000 บาทนี้ เจ้าของรถดีเห็นราคาก็เดินหนีแล้วครับ รถคันนี้ฉันรักมากกว่าเมียจะอึก มาเสนอราคากูๆ อย่างนี้ไม่ขาย หรอก ส่วนเจ้าของรถห่วยเห็นราคาก็ได้เด็ก้าใส่เลยซิครับ กะจะขาย 300,000 มีคนมาเสนอให้ 400,000 ไดร่าจะไม่เอา

มาถึงตอนนี้รถมือสองที่เหลืออยู่ในตลาดก็จะมีเพียงรถห่วย ซึ่งเมื่อผู้ซื้อบางท่านซื้อรถมือสองไปใช้ก็จะรู้ว่ารถที่ตนได้มามาเป็นรถห่วย ซ้อมแล้วซ้อมอึกไม่จบไม่สิ้น ที่จ่ายไป 400,000 ตอนซื้อรถตอนนี้ต้องจ่ายเพิ่มอีกนับไม่ถ้วน

สุดท้ายหากเป็นกรณีเลวร้ายที่สุด ก็จะไม่มีใครอยากซื้อรถมือสอง เพราะค่าใช้จ่ายรวมกับค่ารถพ่อฯ กับชีวิตรถใหม่ทำให้ไม่มีผู้ซื้อในตลาดรถมือสอง สุดท้ายตลาดรถมือสองก็จะหายไป

สาเหตุหลักที่ทำให้ตลาดรถมือสอง ต้องล้มเหลวลงก็คือความไม่สมบูรณ์ของข้อมูลซึ่งทำให้เกิดความไม่แน่นอนในคุณภาพของรถในตลาดนี้ ทำให้เกิดประการณ์รถห่วยໄลรอดีออกจากตลาด

หลายท่านคงกำลังคิดว่ามันต้องมีวิธีแก้ ไม่อย่างนั้น
คงไม่มีตลาดรถมือสองให้เห็นกันในทุกวันนี้
ถูกต้องครับ วิธีแก้ที่ใช้กัน เช่น การที่เจ้าของรถส่ง
สัญญาณว่ารถตัวเองเป็นรถดีด้วยการรับประกันว่า
ถ้ารถมีปัญหาจะรับผิดชอบค่าใช้จ่ายซึ่งเป็นวิธีที่
บริษัทรถมือสองใช้แก้ปัญหานี้

วิธีแก้อีกอย่างคือการที่ผู้ต้องการซื้อจะต้องความไม่สมบูรณ์
ของข้อมูลด้วยการพาช่างซ่อมรถหรือภูรุเรื่องรถไปดูรถ
ด้วยเพื่อจะได้ตีราคารถถูก

24 Moral Hazard

บทที่แล้วได้ยกตัวอย่าง Opportunism ประเภท Adverse Selection ไปแล้ว ในบทนี้อกล่าวถึง Opportunism อีกประเภท คือ Moral Hazard

Moral Hazard เกิดจากความไม่สมบูรณ์ของข้อมูล ซึ่งทำให้เกิด Market Failure โดยคนหรือฝ่ายที่มีข้อมูลมากกว่าเราเปรียบฝ่ายที่มีข้อมูลน้อยกว่าด้วยการเปลี่ยนพฤติกรรม หลัง จากทำข้อตกลงแล้ว (ต่างจาก Adverse Selection ตรงที่ Adverse Selection นั้น เป็นการเอาเปรียบของผู้มีข้อมูลเยอะกว่าซึ่งเข้ามาในตลาดโดยการคัดเลือกของราคา ก่อน การเขียนสัญญา)

โดยที่ว่าไป Moral Hazard นั้นจะเกิดขึ้นเมื่อเราได้มีการทำข้อตกลงอย่างไม่ดีอย่างหนึ่งไปแล้ว ซึ่งทำให้เกิดแรงจูงใจให้เปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่สามารถตรวจสอบได้เพื่อแสวงหาผลประโยชน์

ขอใช้ตัวอย่างในการนี้ประกันสุขภาพอีกครั้งนั่นคือ สมมติว่าตอนนี้ทุกคนเชื่อประกันสุขภาพจากบริษัทฯ ให้ประกันชีวิตแล้ว เรื่องราวของความไม่สมบูรณ์ของข้อมูลก็ยังจะนำเรื่องปวดหัวมาให้ครับประกันชีวิตอีก แม้จะขายประกันชีวิตได้แล้ว ซึ่งจะมีปัญหาดังนี้ครับ

เมื่อทุกคนมีประกันชีวิต ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลก็ไม่ใช่ภาระของพวกราคาอิเกต่อไป พูดง่ายๆ ว่า เมื่อมีประกัน สุขภาพแล้ว พวกราคาไม่ต้องรับความเสี่ยงค่ารักษาพยาบาลอีก เพราะตอนนี้ภาระนั้นตกไปเป็นของบริษัทฯ ให้ประกันชีวิต เรียบร้อยแล้ว

คนในกลุ่มเข้มแข็งที่เคยออกกำลังกายเป็นกิจวัตรเมื่อรู้ว่าภาระเรื่องค่ารักษาพยาบาลได้ถูกยกออกจากบ่าไปแล้วบางท่านอาจจะออกกำลังกายน้อยลง

กลุ่มเจ็บนิดๆ และกลุ่มเจ็บจนชิน ก็ เช่นเดียวกัน นับจากนี้มีแต่คำว่าฟรีสำหรับค่ารักษาพยาบาล ดังนั้น ขอ กินข้าวขาหมู และเบอร์เกอร์เพิ่มชีส และ เฟรนช์ฟรายส์ บวกน้ำอัดลมขนาดลิตร ให้เต็มที่จะหน่อย

นี่คือตัวอย่าง (ที่ไม่ดี) ของ Moral hazard เมื่อคนเหล่านี้รู้ว่าสามารถควบคุม
ความเสี่ยงได้ พฤติกรรมของเขาก็เปลี่ยนไป

Hospital Confidentiality

ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น สาเหตุสำคัญของ Moral Hazard คือความไม่สมบูรณ์ของ
ข้อมูล ซึ่งไม่ใช่เพียงคนไข้ที่มีข้อมูลส่วนบุคคลนี้ ผู้ให้บริการรักษาพยาบาลก็มี
ข้อมูลลับเช่นกัน

เรื่องการรักษาพยาบาลนั้น เป็นข้อมูลที่ไม่ค่อยสมบูรณ์เท่าไหร่โดยเฉพาะสำหรับคนไข้ เพราะคนไข้มักไม่ค่อยมี
ความรู้ว่าจริงๆ แล้วตนเป็นโรคอะไรกันแน่ ร้ายแรงแค่ไหน โดยมากก็มักจะเชื่อคำวินิจฉัยจากคุณหมอ หมออจึงมี
ข้อมูลตรงนี้มากกว่าคนไข้

ซึ่งถ้าหากมีคิดไม่เชื่อ อย่างเช่น เจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ ที่ต้องดูแลคนไข้ อาจทำให้เกิดปัญหา Moral Hazard ได้ เช่น ถ้าผู้ป่วยมาขอพักฟื้น แต่เจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ ไม่เชื่อว่า ผู้ป่วยต้องการพักฟื้นจริงๆ จึงไม่ให้ พำนัชพักฟื้น แต่เป็นเพียงการหลอกลวง หรือพำนัชพักฟื้นในส่วนที่ไม่จำเป็น ทำให้เจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ ไม่สามารถรักษาผู้ป่วยได้ดี

ตัวอย่างในวงการเงิน ในเรื่อง Moral Hazard ก็มีครับ เราอาจจะได้ยินเสมอว่า นักเศรษฐศาสตร์หลายคน ท่านไม่เห็นด้วยกับการยกหนี้ ลดหนี้ สาเหตุหลักก็คือ มันจะทำให้ลูกหนี้ที่มีวินัย ตั้งใจทำงานมากขึ้น อาจเกิดแรงจูงใจที่จะไม่อยากชำระหนี้ตามนัดอีกด้วย เพราะคิดว่าจะจ่ายตรงจ่ายครบไปทำไม ในเมื่อคนที่จ่ายไม่ตรง จ่ายช้า สุดท้ายก็ได้รับการลดหนี้ ยกหนี้ กลยุทธ์เป็นว่าคุณจ่ายครบ ต้องจ่ายมากกว่า

อีกตัวอย่าง เช่น เมื่อเรามีประกันชั้นหนึ่งสำหรับรถยนต์แล้ว เราอาจจะขับรถระวังน้อยลง หรือซึ่งมากกว่าเดิม เพราะคิดว่าค่าซ่อมแซมรถ ไม่ใช่ภาระของเรารอict่อไป

หรืออีกตัวอย่างคือ การที่รัฐบาลค้ำประกันเงินฝาก ทำให้ผู้ฝากไม่สนใจเลือกธนาคารที่ปลอดภัย และธนาคารกลาง (บหทท 39) มีนโยบายอุ้มธนาคารพาณิชย์ไม่ให้ล้ม ทำให้ธนาคารพาณิชย์ปล่อยภัยโดยไม่คิดถึงความเสี่ยง

ជំនួយទំនាក់ទំនង^៩
ការបង្កើតរូបរាងសាស្ត្រ

ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ Gross Domestic Product (GDP) 25

Gross Domestic Product (GDP) หรือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ คือตัวเลขที่ใช้วัดมูลค่ากิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ผลิตได้ขึ้นของประเทศไทยในปีนี้ ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาหนึ่ง ซึ่งปกติมักจะเป็นช่วงหนึ่งไตรมาส หรือ หนึ่งปี โดยจาก การวัดที่เป็นมูลค่านั้นหมายความว่ามีทั้งเรื่องของปริมาณและราคาเข้ามาเกี่ยวข้อง

หรือเรียกได้ว่าเป็นผลรวมที่วัดออกมารูปของมูลค่าของการบริโภค การลงทุน การบริโภคของภาครัฐ และ การส่งออกสุทธิ ของประเทศไทยในช่วงเวลาหนึ่ง โดย GDP สามารถทำได้ 3 วิธีด้วยกัน

วิธีแรก คือ Product Approach ซึ่งเป็นการวัดผลรวมของ มูลค่าของสินค้าและบริการที่ผลิตได้ในประเทศไทย ในช่วง เวลาใดเวลาหนึ่ง ทั้งที่ผลิตได้ในภาคเกษตร อุตสาหกรรม และบริการ ซึ่งอาจเรียกวิธีการวัดนี้ว่าเป็นการวัดจากทางด้าน การผลิต (Supply Side) โดยสินค้าและบริการที่เราจะนับ รวมในการวัดนั้นจะต้องเป็นสินค้าและบริการที่เป็นการบริโภค ในทันทีสุดท้าย (Final Goods)

10,000.-

หล่ายคนอาจสงสัยว่าทำไมต้อง Final Goods คำตอบคือถ้าไม่วัดเฉพาะสินค้า Final Goods จะทำให้เกิดการนับซ้ำ ดังนั้นเมื่อวัด GDP จะไม่รวมสินค้าที่เป็นวัตถุดิบในการผลิต เช่น GDP จะรวมมูลค่าจักรยานที่ซื้อแต่ไม่รวมมูลค่าเหล็กที่ใช้ผลิต เพราะจะเป็นการนับซ้ำ

วิธีที่สอง คือ การวัดจากทางด้านอุปสงค์ (Demand side) หรือ Expenditure Approach ซึ่งสามารถวัดได้จากผลรวมรายจ่ายในการซื้อสินค้า และบริการ (Gross Domestic Expenditure)

ส่วนประกอบของ GDP วัดตาม Expenditure Approach เป็นวิธีที่สรุปภาพรวมได้กระชับ

$$Y = C + I + G + (X - M)$$

Y คือ GDP

C คือ การบริโภคภาคเอกชน (Private Consumption Expenditure)

I คือ การลงทุนของภาครัฐและเอกชน (Gross Fixed Capital Formation)

G คือ การบริโภคของภาครัฐ (General Government Consumption Expenditure)

X-M คือ การส่งออกสุทธิ ซึ่งคือ ผลต่างของการส่งออกและการนำเข้าสินค้าและบริการ (Exports-Imports)

วิธีที่สาม คือ การวัดด้านรายได้ (Income approach) เป็นการรวมเอามูลค่าผลตอบแทนของผู้มีส่วนร่วมในการผลิตและขายผลิตภัณฑ์หรือ บริการทุกคน ไม่ว่าจะเป็น ค่าจ้าง ค่าเช่า ผลตอบแทน ดอกเบี้ย กำไร เป็นต้น

ราคاجักรยาน = ผลรวมค่าตอบแทนของทุกคนที่มีส่วนร่วม เช่น คนงาน เจ้าของโรงงาน เจ้าของร้าน เป็นต้น

การวัด GDP ทั้งสามแบบจะให้ผลลัพธ์ที่เท่ากัน

ตัวอย่างเช่น หากเรามองว่าจักรยานคือ สินค้าที่ผลิตได้ ดังนั้น

ราคاجักรยาน (Product Approach)

= การใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากผู้มีส่วนร่วมในการผลิตจักรยาน (Expenditure Approach)

= ผลรวมค่าตอบแทนของทุกคนที่มีส่วนร่วม (Income Approach)

==

10,000.-

=

10,000

ดังที่กล่าวข้างต้น GDP นอกจากจะขึ้นอยู่กับปริมาณสินค้าและบริการแล้ว ยังขึ้นกับราคิด้วย

ปี 2520

ปลากระป๋อง
10 บาท

ปี 2556

ปลากระป๋อง
25 บาท

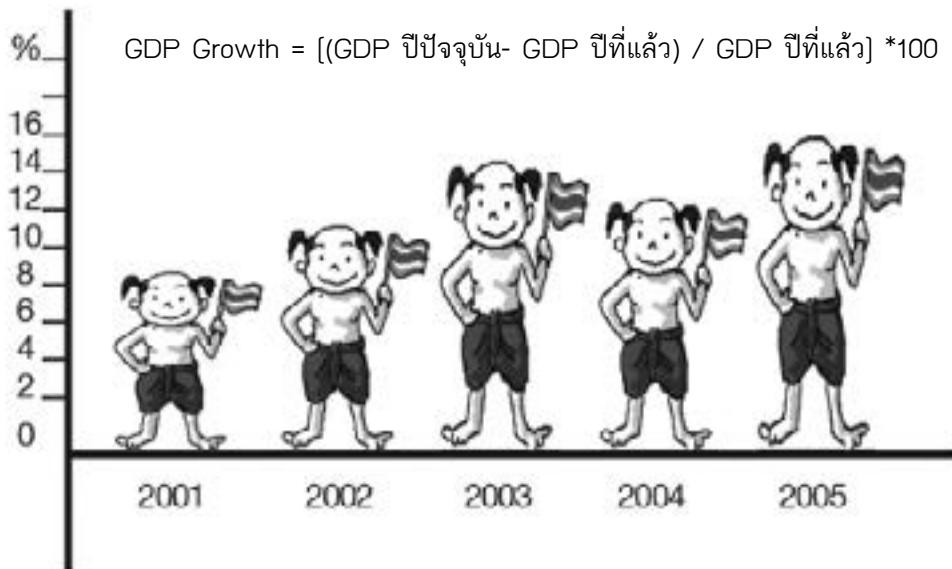
ถ้าใช้ราคาน้ำหนึ่งปีนั้นๆ ในการคิด เราจะเรียกว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ณ ราคาปัจจุบัน (Nominal GDP) ซึ่งในปี 2555 Nominal GDP ของประเทศไทยอยู่ที่ประมาณ 11 ล้านล้านบาท

ถ้าต้องการเทียบ GDP ระหว่างปี เราจะต้องใช้ราคาน้ำหนึ่งปีเดียวในการคิด (ปีฐาน) เพื่อขัดผลของราคาน้ำหนึ่งปีนั้นๆ ไม่เปลี่ยนแปลง แต่ต้องคำนึงถึงเงินเฟ้อ ซึ่งก็คือผลของการเพิ่มขึ้นของราคาน้ำหนึ่งปีเดียว นั่นเอง เรียกว่าวัดกันที่ปริมาณสินค้าที่ผลิตได้ซึ่งเราเรียกว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ณ ราคากองที่ (Real GDP)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หรือที่เรียกว่า สภาพัฒน์ เป็นหน่วยงานที่จัดทำข้อมูล GDP โดยดูได้ที่ <http://www.nesdb.go.th/>

การวัดว่าเศรษฐกิจแต่ละปีเติบโตมากน้อยแค่ไหน ส่วนใหญ่จะเทียบกับปีที่ผ่านมาเรียกว่า การหาอัตราการเติบโตของเศรษฐกิจ หรือ GDP Growth

โดยถ้าหากใช้ Nominal GDP จะเรียกว่า Nominal GDP Growth ถ้าใช้ Real GDP ก็เรียกว่า Real GDP Growth โดยตัวเลขที่เรามักได้ยินกันทั่วๆ ไปตามสื่อต่างๆ มักเป็น Real GDP Growth เพราะต้องการวัดการเติบโตของเศรษฐกิจที่ขัดผลของราคาน้ำเงินเพื่อออกแล้ว

นอกจากจะสามารถเทียบการเติบโตของเศรษฐกิจว่าโตจากปีที่แล้วเท่าไหร่แล้ว หากต้องการวัดข้อมูลในเวลาที่สั้นกว่าหนึ่งปี ก็จะใช้ข้อมูล GDP รายไตรมาสเป็นตัววัด ซึ่งสามารถเทียบกับไตรมาสเดียวกันในปีที่แล้วซึ่งเรียกว่า Year-on-year (YOY) เช่น ไตรมาสที่ 4 ปี 2555 GDP โต 3.8% เมื่อเทียบกับไตรมาสที่ 4 ปี 2554 ซึ่งเป็นการจัดผลของฤดูกาลออกไป

หรือ ใช้เทียบกับไตรมาสก่อนหน้า ซึ่งเรียกว่า Quarter-on-quarter (QOQ) ซึ่งจะเป็นการเติบโตในไตรมาสนั้นๆ เช่น ไตรมาสที่ 4 ปี 2555 GDP โต 6.7% เมื่อเทียบกับไตรมาสที่ 3 ปี 2555

โดยเฉลี่ยในช่วงปี 2544-2555 องค์ประกอบของ GDP มีดังนี้

C	คือ การบริโภคภาคเอกชน (Private consumption expenditure)	50%
I	คือ การลงทุนของภาครัฐและเอกชน (Gross fixed capital formation)	20%
G	คือ การบริโภคภาครัฐ (General government consumption expenditure)	10%
X-M	คือ การส่งออกสุทธิ ซึ่งคือ ผลต่างของการส่งออก และการนำเข้าสินค้าและบริการ (Exports-Imports)	(70% - 50%) = 20%

ค่าเฉลี่ยหนึ่งที่มีความสำคัญมาก เรียกว่า GDP per Capita คือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัวประชากรในปีนั้นๆ โดยในปี 2555 GDP per Capita ของไทยอยู่ที่ประมาณ 140,000 บาท เมื่อต้องการเปรียบเทียบ GDP per Capita ระหว่างประเทศ มักจะใช้ GDP per Capita Based on Purchasing-Power-Parity (PPP) คือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อจำนวนประชากรทั้งหมดที่ได้มีการปรับค่าครองชีพแล้ว เพราะในประเทศต่างๆ มีค่าครองชีพต่างกัน โดยในปี 2555 ไทยมี GDP per Capita Based on Purchasing-Power-Parity (PPP) ประมาณ 8,644 USD

26 การใช้จ่ายภาครัฐกับระบบเศรษฐกิจ

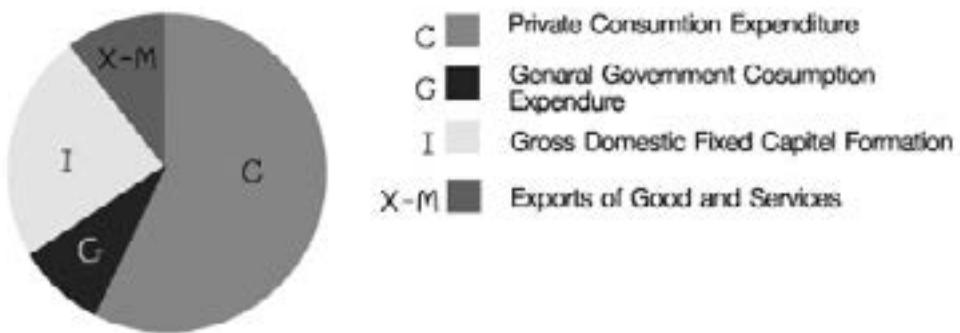
Government Expenditure and the Economy

หลายๆ ท่านคงคุ้นเคยกับหัวข้อ «ว่าทางหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาลซึ่งมีอุปกรณ์เป็นระยะๆ และอาจสงสัยว่าทำไม่รัฐบาลจึงต้องกระตุ้นเศรษฐกิจ กิจกรรมทางเศรษฐกิจควรจะเป็นหน้าที่ของภาคเอกชนไม่ใช่หรือ

ซึ่งหากจะดูข้อมูลกันจริงๆแล้วจะเห็นว่ารัฐบาลมีส่วนทึ้งในการบริโภค และลงทุนในระบบเศรษฐกิจ

2012 GDP Breakdown

จากตัวเลขของเงินงบประมาณในปี 2555 รัฐบาลมีรายจ่ายสูงถึง 2.38 ล้านล้านบาท ซึ่งคิดเป็นประมาณ 20% ของ GDP ประเทศไทย (สัดส่วนสูงขึ้นเรื่อยๆ) นั่นก็หมายความว่า 1 ใน 5 ของกิจกรรมทางเศรษฐกิจในปี 2555 มาจากการจ่ายของภาครัฐบาล

การที่รัฐเข้ามามีบทบาทในการกระตุ้นเศรษฐกิจไม่ใช่เรื่องใหม่ จริงๆมีมาตั้งแต่ประมาณช่วงหลังปี ค.ศ. 1930 ซึ่งในช่วงนั้นโลกกำลังประสบภาวะเศรษฐกิจตกต่ำอย่างหนัก หรือที่เรียกว่า The Great Depression

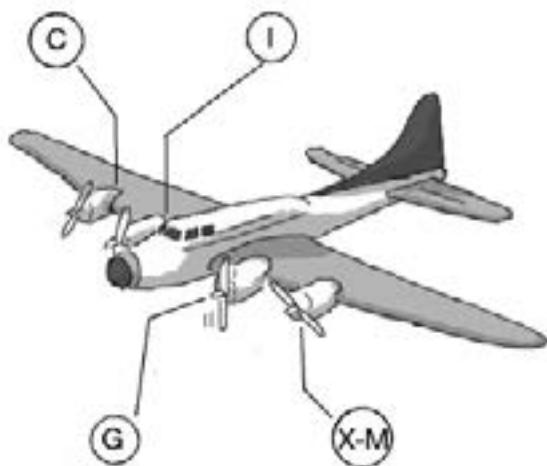
ซึ่งแนวคิดในการให้รัฐบาลเข้ามามีส่วนร่วมในระบบเศรษฐกิจนั้นมา จากแนวคิดของ John Maynard Keynes และเราเรียกแนวคิดนี้ว่า Keynesian Approach

John Maynard Keynes
นักเศรษฐศาสตร์ ชาวอังกฤษ
(1883-1946)

ซึ่งแตกต่างจากแนวคิดแบบ Classical ที่เชื่อว่ารัฐไม่ควรเข้ามายุ่งในระบบเศรษฐกิจ ควรปล่อยให้เป็นหน้าที่ของเอกชน หรือปล่อยให้เป็นหน้าที่ของตลาด โดยเชื่อว่าตลาด รวมถึงผู้บริโภคและผู้ผลิตจะปรับตัวสู่ดุลยภาพในระยะยาว แต่นักเศรษฐศาสตร์ฝ่าย Keynesian ตอบกลับว่า "In the long run, we are all dead" พูดง่ายๆ ว่ารอระยะยาวกันไม่ได้

เพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนขึ้นของเปรียบเทียบระบบเศรษฐกิจกับเครื่องบิน 4 เครื่องยนต์ การใช้จ่ายภาครัฐเปรียบเสมือนเป็นหนึ่งเครื่องยนต์ในระบบเศรษฐกิจ

- ประกอบไปด้วย เครื่องยนต์ C การบริโภค (Consumption)
  - เครื่องยนต์ I การลงทุน (Investment)
  - เครื่องยนต์ G รายจ่ายรัฐบาล (Government spending)
  - เครื่องยนต์ X-M การส่งออกสุทธิ (Net Exports)
- ซึ่งหวังว่าท่านผู้อ่านคงจำได้จากบทที่ 25

เครื่องบินระบบเศรษฐกิจนี้ยังเชื่อว่าภาคเอกชนควรจะมีบทบาทหลักทางเศรษฐกิจ ดังนั้น เครื่องยนต์หลักจึงเป็นหน้าที่ของ C, I และ (X-M) โดยมีเครื่องยนต์ G เป็นเครื่องยนต์รอง ในช่วงที่เศรษฐกิจดี เครื่องยนต์หลักสามเครื่องดังกล่าวจะทำหน้าที่อย่างหนัก นำพาระบบเศรษฐกิจไทยฯ ไปกล

แต่ถ้าหากช่วงไหนเครื่องยนต์หลักอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายๆ เครื่องพร้อมกันเกิดขัดข้อง เครื่องบินเศรษฐกิจบินได้ไม่ดี หรือ กำลังจะตก เครื่องยนต์ G จะเริ่มทำงานและช่วยพยุงเครื่องบินเศรษฐกิจนี้ให้กลับมาสู่ระดับความสูงเดิม

แต่อย่างไรก็ตาม หน้าที่การบินก็ยังควรเป็นของเครื่องยนต์หลัก ดังนั้นมือเศรษฐกิจเริ่มกลับสู่ภาวะปกติเครื่องยนต์ G ก็ควรจะลดกำลังลง ปล่อยให้เป็นหน้าที่ของเครื่องยนต์ C, I และ (X-M) พุดง่ายๆ ก็คือการใช้จ่ายภาครัฐฯ ทำการทำหน้าที่ เป็นตัวปรับ (Stabilizer) เพื่อไม่ให้เศรษฐกิจหดตัวรุนแรง หรือขยายตัวอย่างร้อนแรงมากเกินไปนั่นเอง

โดยถ้าหากเราลองใช้เครื่องยนต์ G จนเพลิน เครื่องยนต์ G ก็อาจมีปัญหาเกิดระเบิด ลูกلامทำเอาเครื่องบินทั้งลำร่วงได้เช่นกัน และถ้าเครื่องบินเกิดความเสียหายคนที่ต้องจ่ายค่าซ่อมก็ไม่ใช่ใครที่ไหนครับ เราๆ ท่านๆ ผู้จ่ายภาษีนี่แหละครับที่จะต้องรับผิดชอบ

ในความเป็นจริงแหล่งรายได้ของรัฐบาลมาจากการออกชน (ภาษี ค่าธรรมเนียม ค่าปรับ) การที่รายจ่ายรัฐบาลเพิ่มขึ้นย่อมต้องทำให้การบริโภค และการลงทุนของภาคเอกชนลดลงไปด้วย ไม่ในปัจจุบันก็ในอนาคต

เราจะพูดถึงผลกระทบต่างๆ ของการบริโภคของภาครัฐในบทต่อไป

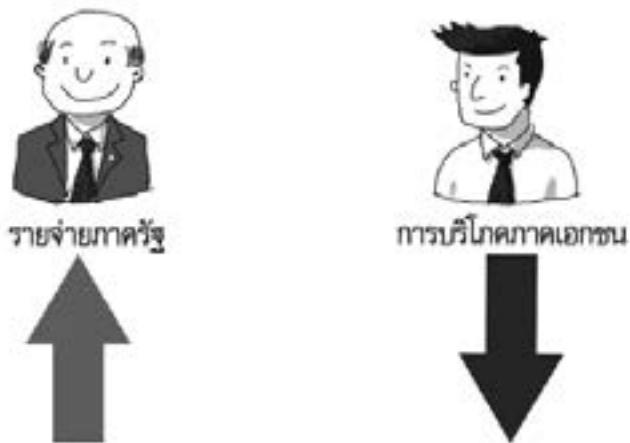
เกร็ดน่ารู้เกี่ยวกับข้อมูลด้านการคลัง

แหล่งที่มาข้อมูลด้านการคลัง

- เว็บไซต์กระทรวงการคลัง www.mof.go.th
- เว็บไซต์ธนาคารแห่งประเทศไทย www.bot.or.th
- เว็บไซต์สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง www.fpo.go.th

Crowding out Effect **27**

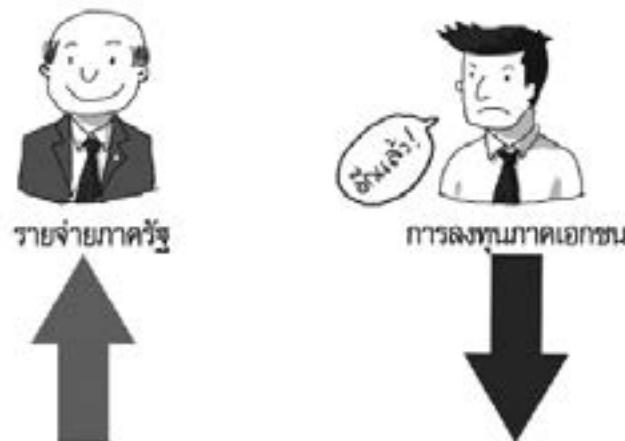
Crowding out Effect เกิดขึ้นเมื่อการเพิ่มเงินของการใช้จ่ายหรือการลงทุนของภาครัฐส่งผลให้การบริโภคหรือการลงทุนของภาคเอกชนลดลง ซึ่งเป็นการแย่งบทบาทของภาคเอกชนที่ควรจะเป็นผู้เล่นหลักในระบบเศรษฐกิจดังที่ได้กล่าวไว้ในบทที่แล้ว

การที่รัฐเข้ามามีส่วนร่วมมากอาจส่งผลกระทบต่อการบริโภคหรือการลงทุนของเอกชน ซึ่งมี 2 กรณี ดังนี้

- หากรายจ่ายของภาครัฐนำมาก็ส่งผลกระทบต่อการบริโภคหรือการลงทุนของเอกชนลดลง แนวโน้มเมื่อรัฐได้ลดกำลังซื้อก็ลดลง ผลที่ตามมาคือการบริโภคของเอกชนก็จะลดลงตามไปด้วย

2. หากรายจ่ายของภาครัฐมาจากการที่รัฐเข้าไปกู้เงินในตลาดเงิน ซึ่งจะทำให้มีอุปสงค์ต่อเงินทุน (Demand for loans) เพิ่มขึ้นซึ่งจะทำให้ดอกเบี้ยซึ่งก็คือต้นทุนในการกู้ยืมเพิ่มขึ้น ผลที่ตามมาคือการลดลงของการลงทุนจากภาคเอกชน

ผลกระทบของ Crowding out Effect จะเห็นได้อย่างชัดเจนเมื่อเศรษฐกิจอยู่ในภาวะที่มีการจ้างงานเต็มที่ ซึ่งถือว่าเป็นช่วงที่เศรษฐกิจกำลังใช้ทรัพยากรทุกอย่างเต็มที่ หากรัฐมีการเพิ่มการใช้จ่ายในช่วงนี้จะทำให้เกิดภาวะที่เรียกว่า Real Crowding out Effect ซึ่งเป็นการเปลี่ยนมือในการใช้ทรัพยากรจากภาคเอกชนไปสู่ภาครัฐนั่นเอง

เพื่อให้เห็นภาพอย่างชัดเจน ขอยกตัวอย่าง crowding out effect ที่เกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกานะครับ

Joshua Coval แห่ง Harvard Business School; Harvard University พบว่าในช่วง 40 ปีที่ผ่านมา รัฐที่ได้รับเงินงบประมาณเพิ่มเติมมากจากการที่มีภูมิสมานาซิก จากรัฐนั้นเข้าไปนั่งเป็นกรรมการงบประมาณ พูดง่ายๆ ก็คือพกวุฒิสภาพมักหาทางนำงบประมาณไปลงพื้นที่ตัวเอง โดยเฉลี่ยได้รับงบประมาณเพิ่มกว่า 20%

เขาจึงใช้อุปกรณ์ส่วนนี้นำไปพิจารณาดูว่า งบประมาณรายจ่ายที่แต่ละรัฐได้รับเพิ่ม ส่งผลต่อ การบริโภคและการลงทุน ของภาคเอกชนในรัฐนั้นๆ อย่างไร

Coval พบว่า ภาคเอกชนในรัฐที่ได้รับงบประมาณเพิ่ม มีการลดการลงทุนลงประมาณ 15% นอกจากนี้ในบางรัฐยังพบว่าภาคเอกชนยังลดการจ้างงานและประสบกับภาวะยอดขายลดลงอีกด้วย เขายังพบอีกว่าผลกระทบของการเพิ่มรายจ่ายภาครัฐจะมีค่อนข้างมากในช่วงที่เศรษฐกิจขยายตัว

อย่าเพิ่งเข้าใจผิดว่าการใช้จ่ายภาครัฐเป็นสิ่งไม่ดีนะครับ สิ่งที่เราควรตระหนักคือทุกอย่างมีข้อดีข้อเสีย การใช้จ่ายภาครัฐก็เช่นเดียวกัน ข้อดีคืออาจช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจได้รวดเร็ว แต่ก็มีผลเสียคืออาจทำให้เกิด Crowding out Effect ได้ และยังนำมาซึ่งการใช้จ่ายที่ไม่ตรงกับความต้องการของภาคเอกชน

ในกรณีสุดต่อเนื่องนักเศรษฐศาสตร์ Classical Economist เชื่อว่าการใช้จ่ายของรัฐไม่ว่าทำในช่วงเวลาใด โดยหารายได้ด้วยวิธีเด็กตาม (เก็บภาษี กู้ยืม หรือเพิ่มปริมาณเงิน) จะมีผลต่อการใช้จ่ายของภาคเอกชนทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

นอกจากนั้นแล้ว การเพิ่มการใช้จ่ายของภาครัฐยังสามารถส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจระหว่างประเทศได้ด้วยซึ่งเรียกว่า International Crowding Out (Mundell-Fleming Model)

Robert Mundell

รายละเอียดคือ ถ้าหากประเทศมีอัตราแลกเปลี่ยน (บทที่ 36 - 37) แบบลอยตัว (Floating Exchange Rate ซึ่งไทยใช้อยู่ในขณะนี้) และถ้าหากรายจ่ายของรัฐมาจากการกู้ยืมในตลาดเงิน จะทำให้ดอกเบี้ยเพิ่มสูงขึ้น และนำมาสู่การไหลเข้าของเงินทุนจากต่างประเทศ (เงินไหลเข้ามาเพื่อหาผลตอบแทนที่สูงกว่า ซึ่งก็คือดอกเบี้ยที่เพิ่มขึ้นนั่นเอง) ผลที่ตามมาคือการแข่งค่าของเงินในประเทศ (เงินไหลเข้าทำให้ Demand เงินบาทเพิ่ม เงินบาทจึงแข็งค่าขึ้น) เมื่อเงินแข็งค่าขึ้น จะส่งผลให้สินค้าของไทยในตลาดโลกมีราคาสูงขึ้นซึ่งทำให้การส่งออกลดลงในที่สุด

Alexander Fleming

งบประมาณของรัฐบาล

Goverment Budget

28

รัฐบาลซึ่งเป็นตัวจัดหนี้ในระบบเศรษฐกิจ ก็ใช้เดียวกับบริษัท ที่มีทั้งรายรับและรายจ่าย

รายจ่ายของรัฐที่จำแนกในงบประมาณแยกได้เป็น 4 ประเภทหลักๆ คือ รายจ่ายประจำ รายจ่ายลงทุน รายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ และ รายจ่ายเพื่อชดใช้เงินคงคลัง

โครงสร้างงบประมาณ	ปีงบประมาณ 2553		ปีงบประมาณ 2554	
	จำนวน	เพิ่ม/ลด ร้อยละ	จำนวน	เพิ่ม/ลด ร้อยละ
1. วงเงินงบประมาณรายจ่าย (สัดส่วนต่อ GDP)	1,700,000.0 17.0	-12.9	2,070,000.0 19.4	21.8
- รายจ่ายประจำ (สัดส่วนต่องบประมาณ)	1,434,710.1 84.4	1.7	1,661,482.3 80.2	15.8
- รายจ่ายเพื่อชดใช้เงินคงคลัง (สัดส่วนต่องบประมาณ)	- -	-100.0	303,617.1 1.5	100.0
- รายจ่ายลงทุน (สัดส่วนต่องบประมาณ)	214,369.0 12.6	-50.1	345,617.0 16.7	61.2
- รายจ่ายชำระต้นเงินกู้ (สัดส่วนต่องบประมาณ)	50,920.9 3.0	-20.0	32,554.6 1.6	-36.1

รายได้ของรัฐบาลมาจากการจัดเก็บรายได้ของรัฐ ทั้งในรูปของภาษีต่างๆ และค่าธรรมเนียม ค่าปรับ

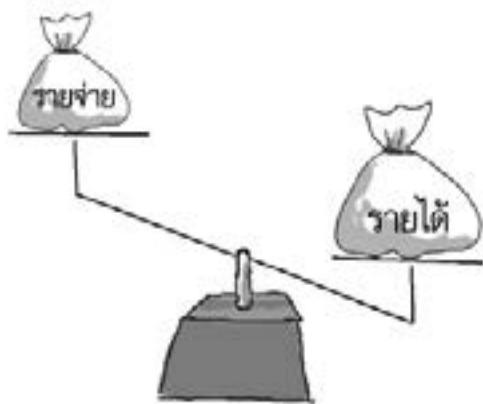
ประเภทรายรับ	ปีงบประมาณ				ปีงบประมาณ 2554 เทียบกับ ปีงบประมาณ 2553	
	2553		2554			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
รายได้						
1. ภาษีอากรรวม	1,497,310.7 (1,673,681.2)	88.1 (89.4)	1,818,887.7 17,909.2	87.9 0.9	321,577.7 (145,206.5)	21.5 (8.7)
2. การขายสิ่งของและบริการ	16,081.0 (15,161.0)	0.9 (0.8)	83,300.0 (4.4)	83,400.0 4.1	1,828.2 (2,748.2)	11.4 (18.1)
3. รัฐพานิชย์	83,300.0	4.9	83,400.0	4.1	1,100.0	1.3
4. รายได้อื่น	28,908.3 (38,757.8)	1.7 (2.1)	37,303.1	1.8	8,394.8 (-1,454.7)	29.0 (-3.8)
รายได้รวม	1,625,600.0 (1,810,900.0)	95.6 (96.7)	1,958,500.0	94.6	332,900.0 (147,600.0)	20.5 (8.2)
หักลด						
1. การคืนภาษีของ กรมสรรพากร	210,000.0 (204,400.0)	12.4 (10.9)	212,800.0	10.3	2,800.0 (8,400.0)	1.3 (4.1)
2. การจัดสรรภาษี มูลค่าเพิ่มให้ อบจ.	9,200.0 (10,500.0)	0.5 (0.6)	11,900.0	0.6	2,700.0 (1,400.0)	29.3 (13.3)
3. การกันเงินเพื่อชดเชย ภาษีสำหรับสินค้าส่งออก	11,000.0 (12,300.0)	0.6 (0.7)	13,300.0	0.6	2,300.0 (1,000.0)	20.9 (8.1)
รายได้สุทธิ	1,395,400.0 (1,583,700.0)	82.1 (84.6)	1,720,500.0	83.1	325,100.0 (136,800.0)	23.3 (8.6)
การจัดสรรภาษีมูลค่าเพิ่มให้ อปท. ตาม พรบ. กระจายอำนาจ น้ำชา	45,400.0 (61,700.0)	2.7 (3.3)	70,500.0	3.4	25,100.0 (8,800.0)	55.3 (14.3)
คงเหลือรายได้สุทธิ	1,350,000.0 (1,522,000.0)	79.4 (81.3)	1,650,000.0	79.7	300,000.0 (128,000.0)	22.2 (8.4)

ประเภทรายรับ	ปีงบประมาณ				ปีงบประมาณ 2554	
	2553		2554		เทียบกับ ปีงบประมาณ 2553	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เงินกู้	350,000.0	20.6 (18.7)	420,000.0	20.3	70,000.0	20.0
รวมรายรับ	1,700,000.0 (1,872,000.0)	100.0 (100.0)	2,070,000.0	100.0	370,000.0 (198,000.0)	21.8 (10.8)

ซึ่งหากรายได้ขึ้นของรัฐน้อยกว่ารายจ่าย รัฐก็จะต้องกู้ยืมเงิน โดยรายได้รวมกับเงินกู้เท่ากับรายจ่ายนั่นเอง

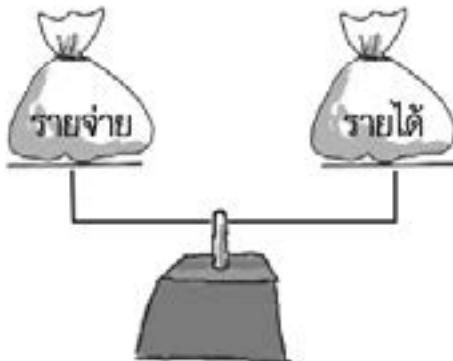

เราเรียกงบประมาณประเทศไทยว่า 'งบประมาณขาดดุล'

งบประมาณเกินดุล

หากปีใดที่รัฐบาลจัดทำงบที่มีรายจ่าย น้อยกว่า รายได้ เราเรียกงบประมาณประเภทนี้ว่างบประมาณเกินดุล รายได้ที่เกินนี้คือเงินออมของรัฐบาลที่จะถูกส่งไปเก็บในเงินคงคลัง

งบประมาณสมดุล

และหากปีใดที่รัฐบาลจัดทำงบที่มีรายจ่าย เท่ากับ รายได้ เราเรียกงบประมาณประเภทนี้ว่างบประมาณสมดุล

ตามแนวคิดของเศรษฐศาสตร์สาย Keynesian รัฐจะเลือกใช้งบประมาณแบบเดินหนีนอยู่กับสภาพเศรษฐกิจและนโยบายของรัฐบาล

หากสภาพเศรษฐกิจกำลังตกต่ำและรัฐบาลต้องการกระตุ้นเศรษฐกิจ รัฐบาลจะใช้งบประมาณขนาดดุลชี้ใช้จ่ายเงินเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ

หรือในอีกรณีที่เศรษฐกิจมีอัตราการเติบโตที่สูงมาก รัฐบาลก็จะใช้งบประมาณเกินดุลในการชะลอการเติบโตทางเศรษฐกิจเพื่อหลีกเลี่ยงภาวะฟองสบู่ (ภาวะที่ราคาของสินทรัพย์ เช่น ที่ดิน หรือหุ้น เพิ่มสูงขึ้นเกินกว่าราคาตามความเป็นจริง และสูงขึ้นเรื่อยๆ จากการเก็บกำไรคล้ายฟองสบู่ที่ขยายตัวด้วยอากาศ)

หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบในการจัดทำงบประมาณคือ
สำนักงบประมาณ สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี (www.bb.go.th)

งบประมาณในแต่ละปีถือเป็นกฎหมายฉบับหนึ่ง จะต้องผ่านความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา โดยปีงบประมาณของรัฐจะแตกต่างจากปีปฏิทินคือ เริ่ม 1 ตุลาคม สิ้นสุด 30 กันยายนของทุกปี

29 หนี้สาธารณะ

Public Debt

ยอดรวมของเงินกู้ยืมของภาครัฐ ณ เวลาใดเวลาหนึ่งเรียกว่า ยอดหนี้สาธารณะ

ผู้ที่รับภาระหนี้เหล่านี้ไม่ใช่ใครที่ไหนครับ เป็นประชาชนชาวไทยทุกคน เพราะนิยามภาษาชาวบ้านของ หนี้สาธารณะ ก็คือ หนี้ที่ภาระหนี้ตกเป็นภาระของประชาชน

โดยเราจะมีส่วนช่วยการชำระหนี้ในรูปภาษี หรือ
ค่าปรับ ค่าธรรมเนียมต่างๆ นั่นเอง

สำนักงานบริหารหนี้สาธารณะในปี 2554 ให้定义 "หนี้สาธารณะ" ไว้ว่า "หนี้ที่กระทรวงการคลัง หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจกู้ หรือหนี้ที่กระทรวงการคลังค้าประกัน แต่ไม่รวมถึงหนี้ของรัฐวิสาหกิจที่ทำธุรกิจให้กู้ยืมเงินโดยกระทรวงการคลังมีได้ค้าประกัน"

โดยส่วนประกอบของหนี้สาธารณะได้แก่

- หนี้ที่รัฐบาลกู้ตั้ง
- หนี้รัฐวิสาหกิจ (ซึ่งแยกเป็นรัฐวิสาหกิจที่ไม่เป็นสถาบันการเงิน และรัฐวิสาหกิจที่เป็นสถาบันการเงิน โดยหนี้ของรัฐวิสาหกิจที่ไม่เป็นสถาบันการเงินทั้งที่รัฐบาลค้ำและไม่ค้ำประกัน นับเป็นหนี้สาธารณะหมด แต่หนี้ของรัฐวิสาหกิจที่เป็นสถาบันการเงิน นับเฉพาะที่รัฐค้ำประกัน)
- หนี้ของหน่วยงานภาครัฐอื่น ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ และสถาบันบริหารกองทุนพลังงาน

หน่วยงานที่รับผิดชอบการบริหารหนี้สาธารณะคือ สำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ (www.pdmo.go.th)

หนี้สาธารณะของไทยยอดเมื่อสิงหาคม 2555 อยู่ที่ประมาณ 5 ล้านล้านบาท

เป็นตัวเลขที่ไม่น้อยเลย เพราะแสดงว่าตอนนี้

คนไทยทุกคนเป็นหนี้อยู่ประมาณ 75,000 บาท แต่โดยปกติ

การวัดว่าหนี้สาธารณะ จะมากหรือ

น้อยจะวัดโดยเทียบเป็นอัตราส่วนกับ GDP ของปีนั้นๆ

DEBT

to

GDP

ในปี 2555 GDP ไทยอยู่ที่ ประมาณ 11 ล้านล้านบาท ซึ่งทำให้ อัตราส่วนหนี้สาธารณะต่อ GDP อยู่ที่ประมาณ 45% ของ GDP

ก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจปี 2540 (บทที่ 43) รัฐบาลไทยก่อหนี้สาธารณะไว้น้อยมาก ไม่เกิน 20% ของ GDP แต่เมื่อ เกิดวิกฤตขึ้น รัฐบาลได้เข้าไปค้าประกันเงินฝากและเจ้าหนี้บางประเภท (Fiscalizing Debt) ทำให้หนี้สาธารณะสูง ขึ้นเป็นเกือบ 60% ของ GDP

- หมายเหตุ : 1. จะเห็นได้ว่าการก่อหนี้เกินตัว ไม่ว่าจะเป็นหนี้สาธารณะ หรือหนี้ภาครัฐล้วนเป็นอันตรายต่อเศรษฐกิจ
2. การที่รัฐบาลมีหนี้สาธารณะค่อนข้างต่ำ เป็นปัจจัย สำคัญที่ทำให้วิกฤติเศรษฐกิจครั้งนั้นคลี่คลายโดยเร็ว
3. กระทรวงการคลังทำการตอบความยังยืนด้านการคลัง ให้อัตราส่วนหนี้สาธารณะต่อ GDP อยู่ต่ำกว่า 65%

วิกฤต ต้มยำกุ้งปี 2540

นอกจากขนาดของหนี้แล้ว เรายังควรพิจารณาว่าหนี้สาธารณะนั้นเป็นหนี้ที่ถือครองโดยคนไทยหรือต่างประเทศ ซึ่งถ้าหากมีสัดส่วนการถือครองโดยคนไทยต่างประเทศเยอะก็จะมีความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยนสูง เนื่องจากหนี้ที่ถือครองโดยคนไทยต่างประเทศส่วนมากจะเป็นหนี้ในสกุลเงินต่างประเทศด้วย โดยยอด ณ เดือนสิงหาคม 2555 หนี้สาธารณะของไทยมีสัดส่วนการถือครองโดยคนไทยไม่ถึง 10%

และนอกจากนั้นยังควรพิจารณาด้วยว่าเป็นหนี้ระยะสั้น หรือระยะยาว โดยถ้ามีหนี้ระยะสั้นมาก คือต้องจ่ายคืนภายใน 1 ปี ก็หมายความว่าจะต้องรับหนี้มาจ่ายนั่นเอง โดยยอด ณ เดือนสิงหาคม 2555 หนี้สาธารณะของไทยมีสัดส่วน

หนี้ระยะสั้นไม่ถึง 10%

30 เงินเฟ้อ

Inflation

อัตราเงินเฟ้อเป็นอีกตัวเลขเศรษฐกิจหนึ่งที่ได้ยินกันเป็นประจำ เงินเฟ้อคือปรากฏการณ์ที่สินค้ามีราคาเพิ่มสูงขึ้น

อัตราเงินเฟ้อ คืออัตราการเปลี่ยนแปลงของระดับราคาสินค้าในช่วงเวลาหนึ่งเมื่อเทียบกับอีกช่วงเวลาหนึ่ง ซึ่งมัก เป็นการเปรียบเทียบระดับราคาในปัจจุบันกับระดับราคาในปีที่แล้ว

ตัวอย่างเช่น เมื่อสิบปีก่อนก๋วยเตี๋ยวขาหมูละ 15 บาท แต่ในปัจจุบันก๋วยเตี๋ยวขาหมูละ 30 บาท ราคา ก๋วยเตี๋ยวที่เพิ่มสูงขึ้น ทำให้เงิน 15 บาท ที่เคยซื้อก๋วยเตี๋ยวได้เต็มชามในอดีตมาตอนนี้เหลือแค่ครึ่งชาม

15.-

Then

15.-

Now

การวัดเงินเพื่อจะใช้รัฐดับราคามีลักษณะอย่างไรที่เราใช้ในการบริโภค ณ เวลาหนึ่ง เทียบกับราคามีลักษณะอย่างไรในอีกเวลาหนึ่ง

ราคามีลักษณะที่ต้องการจะใช้ในการวัดระดับเงินเพื่อคือ ดัชนีราค้าผู้บริโภค ภาษาอังกฤษเรียกว่า Consumer Price Index (CPI) ซึ่งคำนวณจากราคางานสินค้าในปัจจุบันเทียบกับราคางานปัจจุบัน (เช่น ปัจจุบันใช้ปี 2550 เป็นปัจจุบัน)

การคำนวณเงินเพื่อ มีสูตรทางคณิตศาสตร์ดังนี้

$$\left(\frac{CPI_t - CPI_{t-1}}{CPI_{t-1}} \right) \times 100$$

โดย t แสดงถึงเวลา เช่น หาก t หมายถึงเวลาปัจจุบัน $t-1$ ก็

หมายถึงปีที่แล้ว เป็นต้น

โดยช่วงเวลาอาจจะเป็นปีนี้เทียบกับปีที่แล้ว หรือ เดือนนี้เทียบกับเดือนที่แล้วก็ได้

อีกด้วยที่มีการใช้วัดราคางานค้าคือ ดัชนีราค้าผู้ผลิต (Producer Price Index – PPI) ซึ่งเป็นการวัดระดับราคางานค้าที่เป็นวัตถุดิบในการผลิต

กระทรวงพาณิชย์

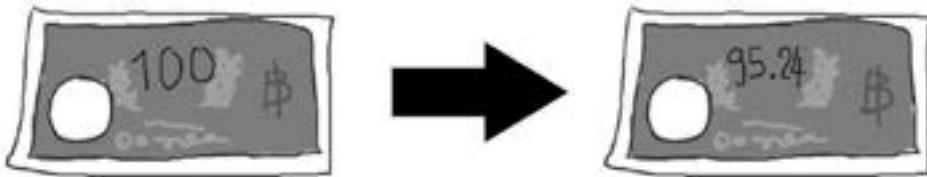
สำหรับตัวเลขเงินเพื่อนั้นจะประกาศทุกเดือนโดยกระทรวงพาณิชย์

สามารถดูได้จากเว็บไซต์ของสำนักดัชนีเศรษฐกิจการค้า

<http://www.price.moc.go.th>

ตัวเลขเงินเพื่อที่ใช้กันบ่อยคือ อัตราเงินเฟ้อทั่วไป (Headline inflation) และ อัตราเงินเฟ้อพื้นฐาน (Core inflation) ความแตกต่างคือ อัตราเงินเฟ้อทั่วไปคิดจากการค่าสินค้าทุกประเภท แต่อัตราเงินเฟ้อพื้นฐานจะไม่รวมสินค้าจำพวกอาหารสด (เนื้อสัตว์ต่างๆ ผักผลไม้ ข้าว ไข่ และผลิตภัณฑ์นม) และพลังงาน

สำหรับคำตามที่ว่าแล้วเงินเพื่อการจะเป็นเท่าใดนั้น ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) จะมีประกาศกรอบเงินเพื่อทุกปี โดยผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการ ซึ่งตัวเลขที่ประกาศคือช่วงของอัตราเงินเฟ้อพื้นฐาน เช่น ในปี 2555 ธปท. ประกาศกรอบเงินเพื่อพื้นฐานไว้ที่ 0.5%-3.0%

ผลกระทบจากเงินเฟ้อ

การที่เงินเพื่อทำให้หมุลค่าที่แท้จริงของเงินลดลง เช่น ถ้าเรามีเงิน 100 บาท ถ้าเงินเพื่อในปัจจุบันเท่ากับ 5% สินค้าเหมือนกันที่เคยซื้อด้วยเงิน 100 บาทในปัจจุบันจะต้องใช้เงินถึง 105 บาทในปัจจุบัน ดังนั้นเท่ากับว่ามูลค่าของเงินจากหนึ่งร้อยบาทที่เรามีอยู่ ในปัจจุบันจะลดลงเหลือเพียง 95.24 บาท $[(100/105)*100]$

เมื่อเงินเพื่อ ผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงคือผู้บริโภคเนื่องจากต้องซื้อสินค้าปริมาณเท่าเดิมในราคาราคาที่แพงขึ้น ซึ่งถ้าหากรายได้ไม่เพิ่มขึ้นตามเงินเพื่อ ก็หมายความว่ากำลังซื้อที่แท้จริงของคนกลุ่มนี้ลดลงนั่นเอง

โดยผู้ที่มีแนวโน้มจะได้รับผลกระทบทางลบจากเงินเพื่อคือ กลุ่มคนที่ได้รับเงินคงที่โดยไม่ได้ปรับตามเงินเพื่อ เช่น ผู้ให้กู้ยืมเงิน ผู้รับเงินบำนาญแบบคงที่ต่อปี เช่น หากเพื่อนยืมเงินคุณ 1,000 บาท คุณเป็นเจ้าหนี้ดีเด่น เห็นเป็นเพื่อนกันไม่คิดดอกเบี้ย

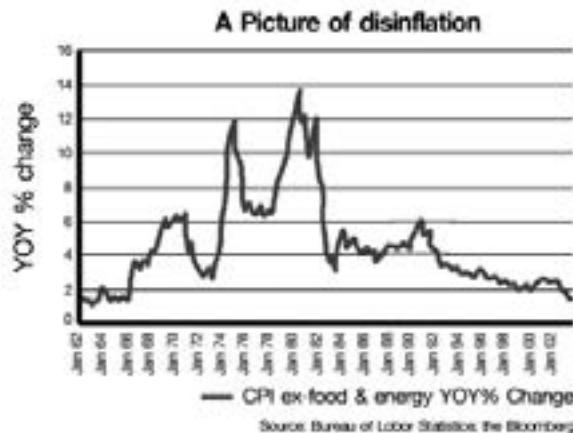

บังเอิญปืนนั้นเงินเพื่อสูงถึง 10% ปีหน้าเพื่อนเราเงินมาคืน 1,000 บาท แต่หากคิดมูลค่าแท้จริงแล้ว เงินที่คุณได้ในปีหน้ามีมูลค่าแท้จริงลดลงเหลือเพียง 909.09 บาท $[(1000/1100)*1000]$ ขาดทุนเห็นๆ ส่วนฝ่ายลูกหนี้ก็เป็นผู้ได้ประโยชน์จากการเงินเพื่อที่สูง เพราะมูลค่าแท้จริงของหนี้ที่ชำระลดลง

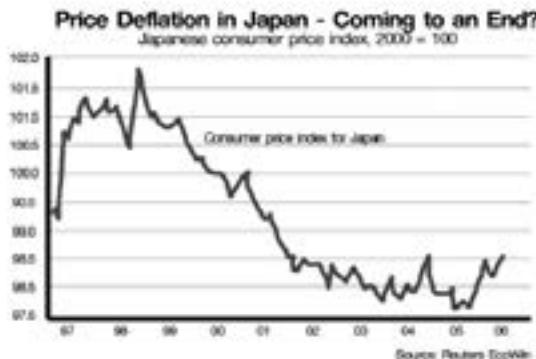

31 เงินเฟ้อ 2

Inflation

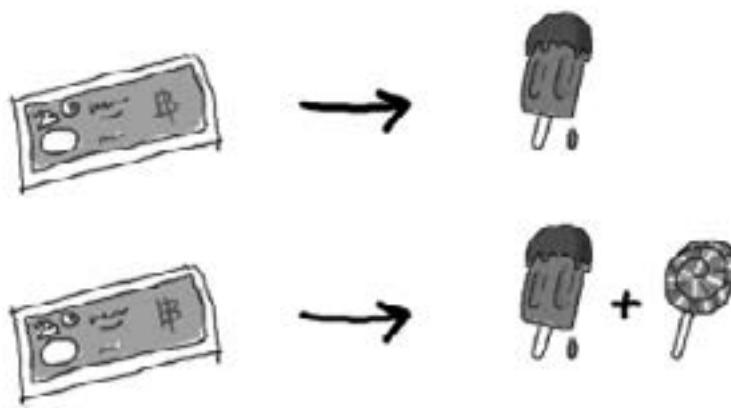
ภาวะหนึ่งของเงินเฟ้อคือ Disinflation ซึ่งหมายถึงภาวะที่อัตราเงินเฟ้อลดลง ซึ่งหมายถึง CPI ที่เพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง

ภาวะตรงกันข้ามกับเงินเฟ้อนั้นเราเรียกว่าภาวะเงินฝืด (Deflation) เป็นภาวะที่ดันนีเงินเฟ้อ (เช่น CPI) ติดลบ

อย่าลืมสนับสนุน_deflation คือภาวะที่เงินเฟ้อติดลบ แต่ disinflation คือภาวะที่อัตราเงินเฟ้อลดลง

ในภาวะเงินเฟิดนั้นมูลค่าแท้จริงของเงินจะเพิ่มขึ้น ก่อให้เกิดความสามารถซื้อสินค้าได้มากขึ้นด้วยจำนวนเงินเท่าเดิม

ตัวอย่างเช่น เรา มีเงิน 100 บาทหากเกิดภาวะเงินเฟิด โดยเงินเพื่อติดลบ 5% เท่ากับว่าจากเงิน 100 บาทในปีนี้ ปีหน้ามูลค่าแท้จริงจะเท่ากับ 105.26 บาท $((100/95)*100)$ ดังนั้นผู้ที่เคยได้ประโยชน์จากการเงินเพื่อ เช่น ลูกหนี้ ก็จะกล้ายเป็นผู้เสียประโยชน์ในการณีเงินเฟิด ในทางตรงข้าม เจ้าหนี้ก็จะกล้ายเป็นผู้ได้ประโยชน์ ในกรณีเงินเฟิดนั้นเอง

ภาวะเศรษฐกิจชบเชาอาจเกิดขึ้นพร้อมภาวะเงินเฟิด

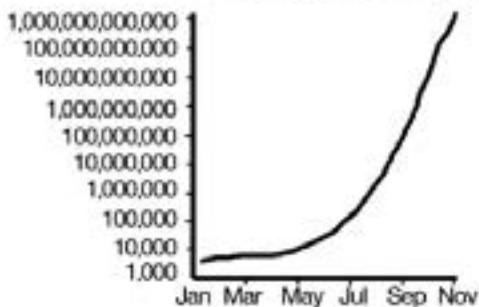
เนื่องจาก

เมื่อทุกคนคาดหวังว่าราคากำลังลดลงทุกคนยอมชะลอการใช้เงิน และการลงทุนไปเรื่อยๆ

ไม่รอปีหน้าคือลงทุนตีก้า

Weimar Hyperinflation in 1923 Wholesale Prices (1913 = 1)

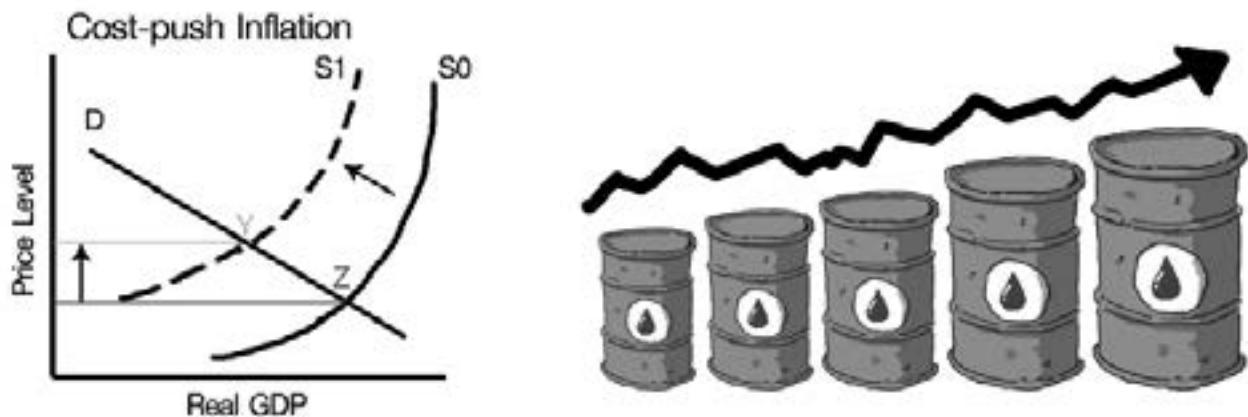

แต่หากเงินเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เช่น ราคสินค้าเพิ่มเป็น 2 เท่าภายในระยะเวลาหนึ่งเดือนหรือน้อยกว่า ทางเศรษฐศาสตร์เรียกภาวะเช่นนี้ว่า Hyperinflation นักเกิดขึ้นเมื่อมีปริมาณเงิน (Money supply) เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยส่วนใหญ่เกิดจากการที่รัฐบาลเพิ่มปริมาณเงินในระบบโดยไม่มีการควบคุม (เช่น เพื่อชำระหนี้สาธารณะ) ทำให้มูลค่าของเงินลดลงอย่างรวดเร็ว

ภาวะ Hyperinflation ที่รุนแรงที่สุดในไม่กี่ปีมานี้เกิดขึ้นที่ประเทศ Zimbabwe ในปี 2008 โดยอัตราเงินเฟ้ออยู่ที่ $7.96 \times 10^{10}\%$ ต่อเดือน หรือ 98.01% ต่อวัน ตัวเลขนี้เห็นแล้วอาจเข้าใจยาก พูดง่ายๆ ว่าผ่านไปเพียง 24 ชั่วโมง 42 นาที ราคสินค้าจะเพิ่มขึ้นเท่าตัว

ในทางเศรษฐศาสตร์สาเหตุที่ทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อมาจากการ 3 ปัจจัยคือ Cost-Push , Demand-Pull และการคาดการณ์เงินเฟ้อ (Inflation Expectation)

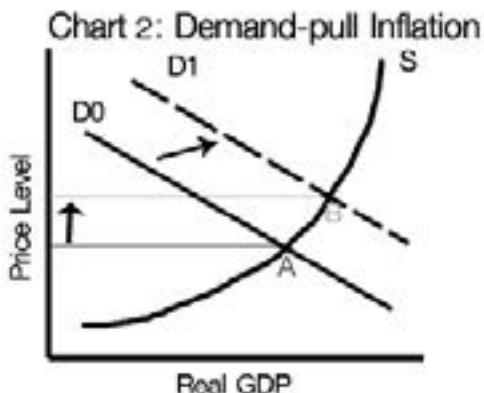
Cost-Push Inflation เกิดขึ้นเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านอุปทาน (Supply Shock) ทำให้ปริมาณสินค้าในตลาดหรืออุปทานลดลง และเป็นผลให้ราคางoodsเพิ่มขึ้น

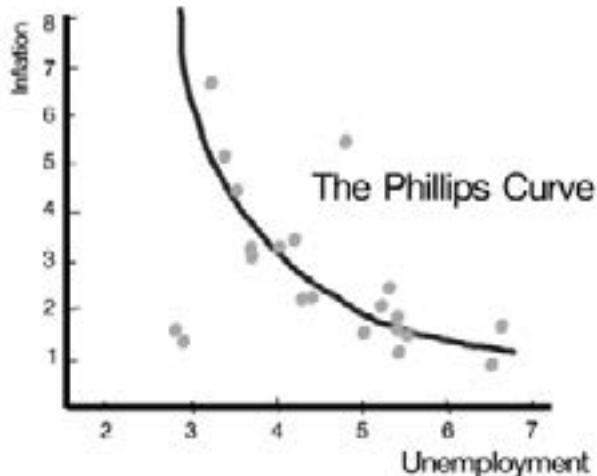
ส่วน Demand-Pull Inflation นั้นเกิดขึ้นเมื่อ

Demand โดยรวม (Aggregate Demand) เพิ่มขึ้น
เร็วกว่ากำลังการผลิตที่ระบบเศรษฐกิจจะผลิตได้ ซึ่งการ
เพิ่มขึ้นของ Aggregate Demand ส่วนใหญ่
มาจากการเพิ่มของปริมาณเงินของรัฐบาลเพื่อ
การใช้จ่าย

โดยปกติเมื่อเศรษฐกิจเติบโตดี ยัตราเงินเฟ้อมักจะเพิ่ม
สูงขึ้นตามไปด้วย ซึ่งเมื่อเศรษฐกิจดีมีการจ้างงานสูง
อัตราการว่างงานก็จะอยู่ในระดับต่ำ

ความสัมพันธ์แบบผกผันระหว่างอัตราการว่างงานและเงินเฟือนี้ถูกแสดงใน Phillips Curve ซึ่งเป็นการค้นพบโดย William D. Phillips นักเศรษฐศาสตร์ชาว New Zealand

William D. Phillips

แต่ในบางครั้งก็อาจเกิดภาวะที่มีเงินเฟ้อสูง

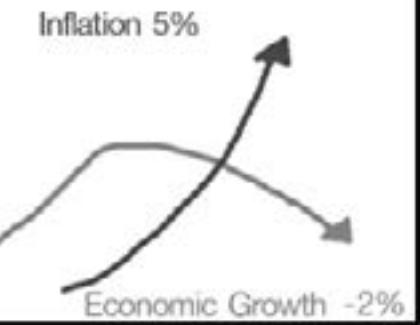
แต่อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจต่ำ นักเศรษฐศาสตร์

ภายนอกว่า

Stagflation (Stagnation + Inflation)

Stagflation

โดยตัวอย่างของ Stagflation เกิดขึ้นได้เมื่อเกิด Supply Shock ในระบบเศรษฐกิจ เช่น น้ำมันซึ่งเป็นต้นทุนการผลิตที่สำคัญมีราคาเพิ่มสูงขึ้นอย่างมาก (เช่น ในปี 1973 ในสหรัฐอเมริกา หลังการลดกำลังการผลิตของกลุ่ม OPEC)

ต้นทุนการผลิตเพิ่มสูงขึ้น ทำให้ลดลง ทำให้อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจลดลง หรือ เศรษฐกิจตกต่ำ แต่ในขณะเดียวกันก็ทำให้เกิดเงินเฟ้อสูงด้วย

สาเหตุสุดท้ายคือการคาดการณ์เงินเฟ้อ ซึ่งเกิดจากการที่ผู้ผลิตและผู้บริโภคคาดการณ์ว่าสินค้าและบริการจะมีราคาสูงขึ้น โดยในความเป็นจริงแล้ว ไม่มีการเปลี่ยนแปลงของ Demand และ Supply เลย เกิดจากการคาดการณ์ล้วนๆทำให้หั่งสองฝ่ายปรับพฤติกรรม และสุดท้ายราคาสินค้าก็เพิ่มขึ้นจริงๆ

32 ทองคำกับเงินเฟ้อ Gold and Inflation

ในภาวะปัจจุบันที่เศรษฐกิจมีความแปรปรวนสูง ผู้คน
มากน้อยสนใจลงทุนในทองคำ

ในบทนี้เราจะมาพูดกันถึงข้อมูลเบื้องต้นทาง
เศรษฐศาสตร์ของทองคำ และมูลค่าของทองคำ
เมื่อเทียบกับภาวะเงินเฟ้อ

ทองคำที่พบได้ตามธรรมชาติส่วนใหญ่นั้นเป็นกรวดในหิน
หรือเป็นก้อนเล็กๆ ทองคำมีความหนาแน่นสูง นิ่ม aware และเป็นโลหะที่มีความหยุ่นเหย妮สามารถทำให้เป็นรูปร่างต่างๆ ได้มากที่สุด (ไม่นับรวมโลหะผสม) ด้วยคุณสมบัติเหล่านี้มันช่วยจึงให้ความสำคัญกับทอง
ตลาดมา

ในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ เราได้ขุดพบทองแล้ว 165,000 ตัน คิดเป็น 5.3 พันล้านออนซ์ (The World Gold Council)

หากเรานำทองทั้งหมดนี้มากองรวมกันจะได้
ลูกบาศก์จัตุรัสที่แต่ละด้านมีขนาด 20.4 เมตร
ด้วยปริมาณอุปทานที่จำกัดนี้ทำให้ทองเป็นโลหะ
ราคาสูง

แม้ว่าคนส่วนใหญ่ใช้ทองในฐานะของมีค่าสำหรับเก็บสะสมความมั่งคั่ง ทองคำก็มีคุณค่าในลักษณะอื่นด้วย เช่น กัน ทองที่ผลิตได้ในปัจจุบันถูกใช้เพื่อ

- ทำเครื่องประดับ 50%
- การลงทุน 40%
- อุตสาหกรรมต่างๆ 10% เช่น ทันตกรรม และอิเล็กทรอนิกส์ เนื่องจากทองคำเป็นโลหะที่ทนทานต่อการกัดกร่อน และนำไปฟื้นฟ้าได้ดี

ในหลายประเทศด้วยความจำเป็นในการใช้จ่ายของรัฐบาลซึ่งไม่สามารถเก็บภาษีได้เพียงพอ รัฐบาลจึงยกเลิกการยอมให้ประชาชนนำเงินมาแลกทองคำ ซึ่งก็นับเป็นการออกจากระบบ Gold Standards นั่นเอง

จนกระทั่งหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศไทยทั่วโลกได้ยกเลิกการผูกค่าเงินกับราคายาง แต่มาผูกกับค่าเงินดอลลาร์สหรัฐ และเงินดอลลาร์สหรัฐผูกกับทองคำที่ 35 ดอลลาร์ต่อทอง 1 ออนซ์ ตามระบบ

Bretton Woods System (พ.ศ. 2487)

จนกระทั่งปีพ.ศ. 2514 ประธานาธิบดี Richard Nixon ของสหรัฐอเมริกาได้ประกาศยกเลิกการผูกค่าเงินดอลลาร์กับทองคำ

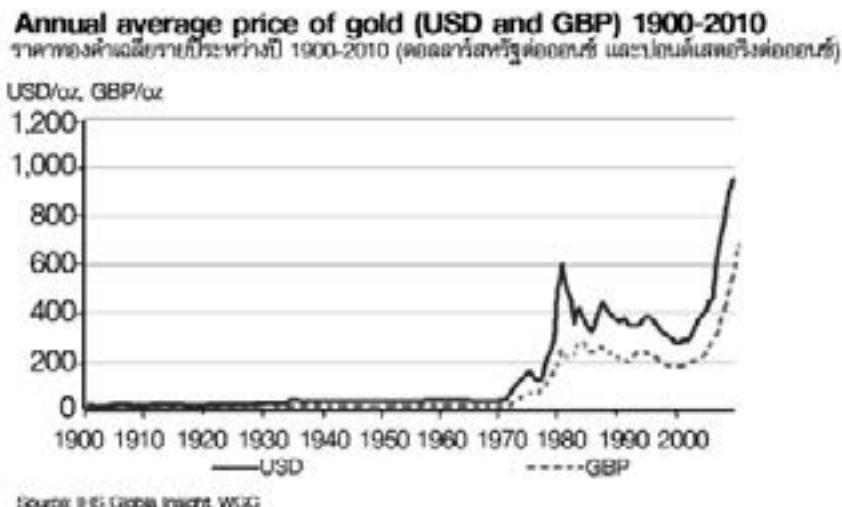

Richard Nixon

ความนิยมในทองคำมีมากขึ้นโดยเฉพาะใน 10 ปีที่ผ่านมา ในฐานะของการลงทุน และการออม (เนื่องจากมูลค่าที่แท้จริงของเงินมีแนวโน้มที่จะลดลง) ส่งผลให้ราคาทองสูงขึ้นเรื่อยๆ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่ามูลค่าและราคาของทอง

ข้อมูลราคาทองคำเฉลี่ยรายปีในรอบกว่า 100 ปีที่ผ่านมาของสถาบันทองคำโลก (World Gold Council) บ่งชี้ให้เห็น

ความผันผวนขอ

ซึ่ง ณ เวลาปัจจุบัน (พฤษภาคม 2555) ราคาทองสูงเกิน \$1700 ต่อ ออนซ์

เราจึงเห็นได้ว่าในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาเป็นช่วง
ขาขึ้นของ “ราคา” ทอง เช่นเดียวกับในช่วง
ระหว่างปี 1970-1980 ที่ขึ้นมา

ไม่มีใครสามารถมั่นใจได้ว่า ราคาทอง
จะไม่ร่วงหล่นเหมือนในช่วงปี 1980-2000

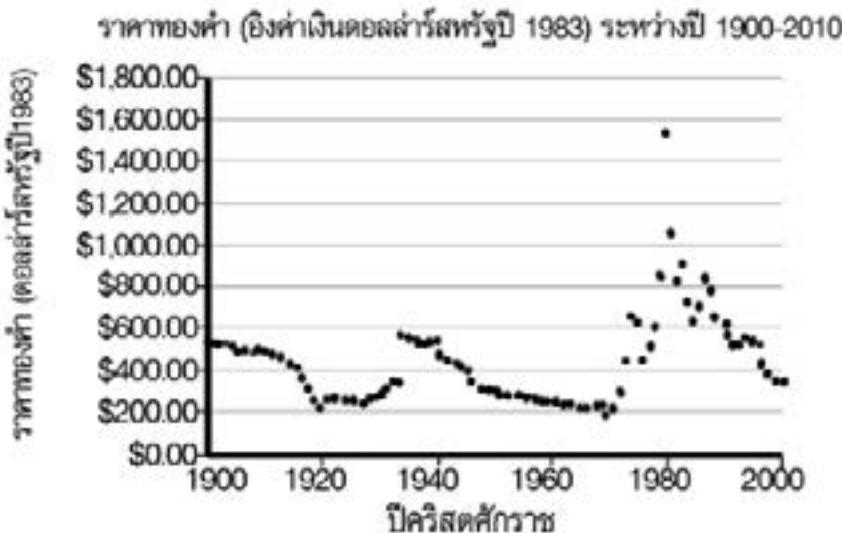

แม้ว่าการเก็บราคากองคำจะเป็นเรื่องสำคัญสำหรับนักลงทุนทั่วโลก
เราจะพึ่งเรื่องนี้ไว้เพียงเท่านี้ สิ่งที่เราจะให้ความสำคัญต่อไปก็คือ
มูลค่าของทองคำ

เนื่องจากราคาทองจะขึ้นเท่าไหร่ก็ไม่มีประโยชน์อะไรถ้าเงินเพื่อตาม
ไปด้วย เช่นเดียวกับที่เงินเดือนที่ขึ้นมา 10% ก็จะไม่มีประโยชน์อะไร
เลยหากสินค้าทุกอย่างมีราคาสูงขึ้น 10% ด้วย (เงินเพื่อ 10%)

หากเราดูราคาทองที่ตัดค่าเงินเพื่อออกไปแล้วในกราฟข้างล่าง จะเห็นได้ว่ามีความแตกต่างจากราฟแรกมาก

จากราฟในหน้า 164 จะเห็นว่าราคาทองคำในปี 1900 - 1970 มีการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก แต่หากตัดผลของ
เงินเพื่อออกดังที่แสดงบนกราฟในหน้านี้ จะเห็นได้ว่าในช่วงเวลาเดียวกันราคาทองคำมีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้าง
มาก

เมื่อเทียบกับราคาที่เทียบกับค่าเงินปี 1983 เราจะสังเกตได้ว่า “มูลค่า” ของทอง (เมื่อหักค่าเงินเพื่อออก) มีการเคลื่อนไหวขึ้นและลงในช่วงประมาณ 20 ปี

นอกจากนั้นราคากองทองคำที่ปี 2012 ที่ดูจะสูงกว่าในช่วงปี 1940 กว่า 20 เท่านั้นก็เช่นกัน เมื่อเทียบมูลค่าที่หักค่าเงินเพื่อออก มนุษย์ ของทองคำในปี 2012 ก็จะอยู่ที่แค่ประมาณ 2 เท่าของมนุษย์ในปี 1940 เท่านั้น

และมนุษย์ของทองคำในปี 2012 ก็ยังไม่ได้สูงกว่ามนุษย์ที่สูงที่สุดในช่วงปี 1980 ด้วย นี่หมายความว่า การลงทุนในทองคำอาจไม่ได้เพิ่มความมั่งคั่งมากอย่างที่ครุฑายคนคาดคิด

แต่... ต้องอย่าลืมว่าเมื่อเราเปรียบเทียบการลงทุนต่างๆ เราต้องใช้มาตรฐานเดียวกัน ถ้าเปรียบเทียบผลตอบแทน การลงทุนโดยใช้ราคาที่ไม่ได้หักเงินเพื่อ (Nominal Price) ก็ต้องใช้ ราคา Nominal ทั้ง 2 การลงทุน

เมื่อเปรียบเทียบแล้วเราจะอาจจะสรุปได้ว่า แม้การลงทุนเกี่ยวกับทองจะไม่ได้ให้ผลตอบแทนในเชิงมูลค่ามากอย่างที่ราคาทองคำบอกแต่มันก็อาจเป็นการลงทุนที่ให้ผลตอบแทนสูงพอสมควรเมื่อเทียบกับการลงทุนหรือเก็บ存金 ในรูปแบบอื่นและเป็นการลงทุนที่มีความเสี่ยงจากเงินเพื่อน้อย เรายาจะสังเกตได้ว่าทุกครั้งที่มีความเสี่ยงของเงินเพื่อ (เช่น ในกรณีที่ราคาน้ำมันขึ้นสูง) ราคาทองก็จะขึ้นสูงตามไปด้วย

โครงสร้างราคาน้ำมันของประเทศไทย Oil Price Structure in Thailand 33

หลายคนคงเคยสงสัยว่าการกำหนดราคาขายปลีกน้ำมันเชื้อเพลิงในประเทศไทยมีที่มาที่ไปอย่างไร และมีองค์ประกอบอะไรบ้างในโครงสร้างราคาน้ำมัน หากพิจารณาดูตารางข้างล่าง จะเห็นได้ว่าราคาน้ำมันมีองค์ประกอบหลายๆ ตัวด้วยกัน

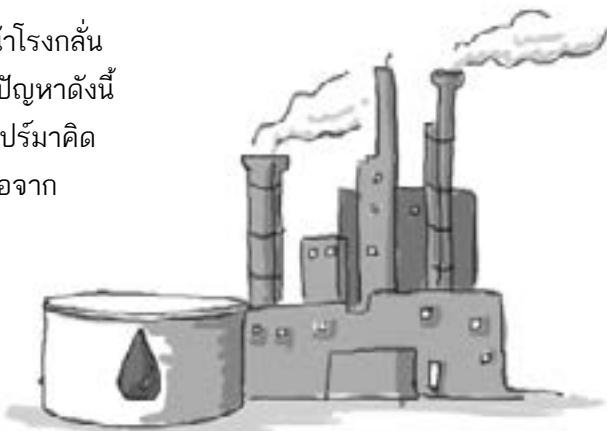
ราคากบาท / ลิตร	ราคาน้ำมัน โรงกลั่น	ภาษี สรรพากรมิตร	ภาษี เทศบาล	กองทุน น้ำมันฯ	กองทุน อนุรักษ์ฯ
เบนซิน 95	23.84	7.00	0.70	7.50	0.25
เบนซิน 91	23.41	7.00	0.70	6.20	0.25
แก๊สโซ Holt 95 E10	23.63	6.30	0.63	1.80	0.25
แก๊สโซ Holt 91 E10	23.41	6.30	0.63	-0.50	0.25
แก๊สโซ Holt 95 E20	23.33	0.56	0.56	-2.80	0.25
แก๊สโซ Holt 95 E850	20.55	0.105	0.105	-11.80	0.25
ดีเซลหมุนเร็ว	25.22	0.005	0.0005	0.20	0.25

1. ราคายาส่งหน้าโรงกลั่น เป็นราคากลั่นน้ำมันในประเทศขายให้กับผู้ค้าน้ำมัน ทั้งนี้ในประเทศไทยอ้างอิงราคายาส่งหน้าโรงกลั่นกับราคาน้ำมันในตลาดสิงคโปร์เนื่องจากเป็นตลาดค้าน้ำมันที่ใหญ่ที่สุดในภูมิภาคนี้

ราคบาท / ลิตร	ค่า การตลาด	ภาษี	ราค ขายปลีก
เบนซิน 95	5.93	3.16	48.40
เบนซิน 91	3.13	2.84	43.55
แก๊สโซเชล 95 E10	2.55	2.46	37.63
แก๊สโซเชล 91 E10	2.77	2.30	35.18
แก๊สโซเชล 95 E20	3.12	2.10	32.18
แก๊สโซเชล 95 E850	10.19	1.42	21.78
ดีเซลหมุนเร็ว	2.16	1.94	29.79

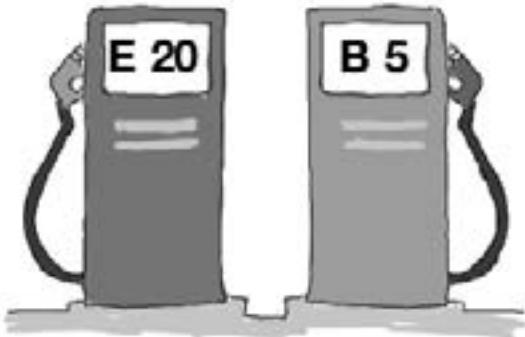
โดยเหตุที่ว่าตลาดการค้าน้ำมันเชื้อเพลิงเป็นตลาดเสรีหากว่าราคาน้ำมันกลั่นของประเทศไทยไม่ได้ถูกคำนวณโดยอ้างอิงกับตลาดสิงคโปร์จะเกิดปัญหาดังนี้ ถ้าราคาหัวน้ำมันกลั่นสูงกว่าตลาดสิงคโปร์ (นำค่าขนส่งไปตลาดสิงคโปร์มาคิดด้วยแล้ว) ผู้ค้าน้ำมันในประเทศก็จะส่งน้ำมันจากสิงคโปร์แทนที่จะซื้อจาก โรงกลั่นในประเทศ

ในทางตรงกันข้ามหากราคาน้ำมันกลั่นในประเทศไทยต่ำกว่า ราคายาขายที่ตลาดสิงคโปร์ โรงกลั่นน้ำมันในประเทศก็จะส่งน้ำมันไปขายที่ตลาดสิงคโปร์แทนที่จะขายในประเทศ

2. ภาษีสรรพสามิต เป็นภาษีที่จัดเก็บโดยกรมสรรพสามิต กระทรวงการคลัง ทั้งนี้ในทางทฤษฎีวัตถุประสงค์ของการเก็บภาษีสรรพสามิตเพื่อให้มีการลดการใช้ผลิตภัณฑ์ประเภทน้ำ ซึ่งก็มีการเก็บจากผลิตภัณฑ์อื่นด้วย เช่น สุรา และบุหรี่

ไม่นานมานี้ ตั้งแต่ช่วงปลายปี 2554 ถึง ต้นปี 2555
ที่ราคาน้ำมันในตลาดโลกสูงขึ้นมาก รัฐบาลได้ใช้
กลไกของกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิงในการตรึงราคาน้ำมัน
ดีเซลไม่ให้เกินลิตรละ 30 บาท

3. กองทุนน้ำมันเชื้อเพลิง เป็นกองทุนที่เก็บจากน้ำมันแต่ละชนิดในอัตราที่ต่างกัน โดยมีวัตถุประสงค์ของการเก็บเงินเพื่อเป็นกองทุนสำหรับการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิง นอกจากนั้นกลไกของกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิงยังใช้ในการส่งเสริมพลังงานทดแทนบางประเภท เช่น น้ำมันแก๊สโซฮอล์ E20 และน้ำมันดีเซล B5

4. กองทุนเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน เป็นเงินที่เรียกเก็บจากน้ำมันเชื้อเพลิงทุกชนิด โดยเงินที่เก็บได้จะนำไปใช้ในโครงการเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน และการพัฒนาพลังงานทดแทน ตามวัตถุประสงค์ของการตั้งกองทุนตามพระราชบัญญัติการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. 2535

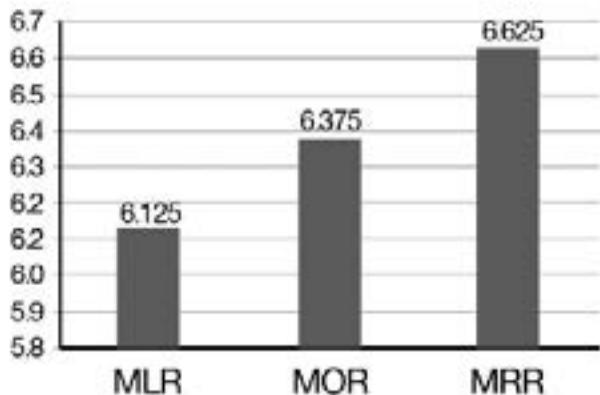
5. ภาษีต่างๆ เช่น ภาษีเทศบาล และภาษีมูลค่าเพิ่ม

6. ท้ายสุดคือส่วนของค่าการตลาด ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายในการประกอบการของผู้ค้าน้ำมัน

อัตราดอกเบี้ย Interest Rate 34

อัตราดอกเบี้ย คือ ราคาของเงินทุนที่ให้กู้ยืม ซึ่งถูกกำหนดโดย Demand ของเงินทุน ที่มาจากการต้องการกู้เงิน และ Supply ของเงินทุน ที่มาจากการที่มีเงินทุนให้กู้ยืม อัตราดอกเบี้ยมีหลายประเภท ที่เห็นกันบ่อยๆ คือ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ และเงินฝาก

ดอกเบี้ยเงินกู้ยังแยกย่อยออกเป็นหลายประเภท เช่น MLR (Minimum Loan Rate) ซึ่งคือ ดอกเบี้ยเงินกู้ธรรมชาติสำหรับลูกค้ารายใหญ่ ชั้นดี ประเภทเงินกู้แบบมีระยะเวลา MOR (Minimum Over Draft Rate) ดอกเบี้ยเงินกู้สำหรับลูกค้ารายใหญ่ชั้นดี ประเภทเงินเบิกเกินบัญชี และ MRR (minimum retail rate) ดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อยชั้นดี

ซึ่งโดยทั่วไป $MLR < MOR < MRR$ เช่น ในวันที่ 7 ธันวาคม 2554 MLR, MOR, MRR มีค่าเท่ากับ 6.125, 6.375, และ 6.625 ตามลำดับ

สำหรับลูกค้าอื่นๆ ที่ไม่ใช่ทั้งรายใหญ่ และ รายย่อยชั้นดี ธนาคารจะใช้ MLR, MOR, หรือ MRR เป็นอัตราอ้างอิง แล้วบวกลงเพิ่มเข้าไปตามจำนวนเงิน ฐานะสินทรัพย์ค้ำประกัน และภาวะเศรษฐกิจ เช่น $MLR + 3\%$ หรือ $MRR -$

นอกจากนั้นแล้วยังมีอัตราดอกเบี้ยสินเชื่อบัตรเครดิตที่มีอัตราค่อนข้างสูง ในช่วงปลายปี 2555 อัตราดอกเบี้ยประเภทนี้สูงถึง 20% เลยทีเดียว สาเหตุที่ธนาคารตั้งอัตราดอกเบี้ยประเภทนี้สูง เนื่องจากการใช้จ่ายบัตรเครดิตไม่ได้มีการใช้สินทรัพย์ค้ำประกันในการกู้ ซึ่งทำให้ธนาคารมีความเสี่ยงสูงจึงต้องตั้งอัตราดอกเบี้ยสูงตามไปด้วย

สำหรับดอกเบี้ยเงินฝากก็เช่นเดียวกัน มีหลายอัตราให้เลือกแล้วแต่ระยะเวลาการฝากเงิน และความต้องการถอน

เช่น เงินฝากออมทรัพย์ซึ่งสามารถถอนได้ตลอดเวลา จะให้อัตราดอกเบี้ยค่อนข้างต่ำ ในช่วงปลายปี 2555 นั้นดอกเบี้ยออมทรัพย์เท่ากับ 0.5%

ดอกเบี้ยเงินฝากประจำซึ่งมีระยะเวลาขั้นต่ำในการฝากก่อนที่จะถอนออกได้ จะให้ดอกเบี้ยที่สูงขึ้นตามระยะเวลาขั้นต่ำโดยผู้ที่ฝากเงินเป็นเวลานานย่อมต้องการผลตอบแทนซึ่งก็คือดอกเบี้ยที่มากกว่า (liquidity premium) เช่น ดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 3 เดือน ให้ดอกเบี้ย 1.00% ในขณะที่ประเภท 6 เดือน, 12 เดือน, และ 24 เดือนให้ดอกเบี้ย 1.25%, 1.50% และ 2.25% ตามลำดับ

อัตราดอกเบี้ยนี้เองที่นักเศรษฐศาสตร์มักจะใช้เป็นตัวชี้วัดต้นทุนค่าเสียโอกาส (Opportunity Cost บทที่ 2) ของเงิน โดยคิดง่ายๆ ว่า ถ้าไม่เอาเงินไปลงทุนในอะไรสักอย่าง ก็ฝากเงินกินดอกเบี้ยได้ ดังนั้น ถ้าลงทุนในกิจการใด ก็ควรจะได้ผลตอบแทนมากกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก เพราะถ้าได้น้อยกว่าก็ไม่คุ้มเห็นอยู่ ส่วนอน้อยบ้านกิน ดอกเบี้ยไม่ได้

ธนาคารพาณิชย์เป็นผู้กำหนดอัตราดอกเบี้ยในการกู้ยืม ทั่วไปก็จริง แต่อ้างอิงจากอัตราดอกเบี้ยนโยบาย (อัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารพาณิชย์กู้ยืมจากธนาคารแห่งประเทศไทย) ซึ่งกำหนดโดยคณะกรรมการนโยบายการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย

โดยคณะกรรมการนโยบายการเงินจะมีการประชุมเพื่อกำหนดอัตรา
ดอกเบี้ยนโยบายไตรมาสละ 2 ครั้ง หรือปีละ 8 ครั้งนั่นเอง

ครั้งที่	วันประชุม กนง.	วันแถลงข่าวรายงานแนวโน้มเงินเฟ้อ
1/2555	พุธ 25 มกราคม 2555	3 กุมภาพันธ์ 2555
2/2555	พุธ 21 มีนาคม 2555	
3/2555	พุธ 2 พฤษภาคม 2555	11 พฤษภาคม 2555
4/2555	พุธ 13 มิถุนายน 2555	
5/2555	พุธ 25 กรกฎาคม 2555	3 สิงหาคม 2555
6/2555	พุธ 5 กันยายน 2555	
7/2555	พุธ 17 ตุลาคม 2555	26 ตุลาคม 2555
8/2555	พุธ 28 พฤศจิกายน 2555	

โดยดูผลการประชุมและอัตราดอกเบี้ยของธนาคารพาณิชย์ได้ที่เว็บไซต์ของธนาคารแห่งประเทศไทย

<http://www.bot.or.th/>

Time Value of Money 35

เมื่อเอ่ยถึงคำว่า Time Value of Money หลายคนฟังแล้วอาจ
จะสงสัยว่าคืออะไร เพราะเมื่อแปลอังกฤษเป็นไทยแล้วก็ยังงงอยู่ดี
ในเบื้องต้นเราสามารถพูดง่ายๆ ว่า เงิน ณ เวลาต่างกัน มีค่าต่างกัน
 เช่น 100 บาท ในวันนี้ กับ 100 บาท ในอีก 3 ปี (แม้จะตัดอัตราเงิน
 เพื่อออกໄປแล้วก็ตาม)

เมื่อพูดถึงตรงนี้บรรดาผู้ที่มีพื้นฐานทางบัญชี และการเงินคงเริ่มนึกถึง
 concept หนึ่งขึ้นมาทันที นั่นก็คือ Present Value หรือมูลค่าปัจจุบัน

Net Present Value (NPV)

$$NPV = \sum_{t=1}^T \frac{\text{Cash Flow}_t}{(1+i)^t} - \text{Initial Cash Investment}$$

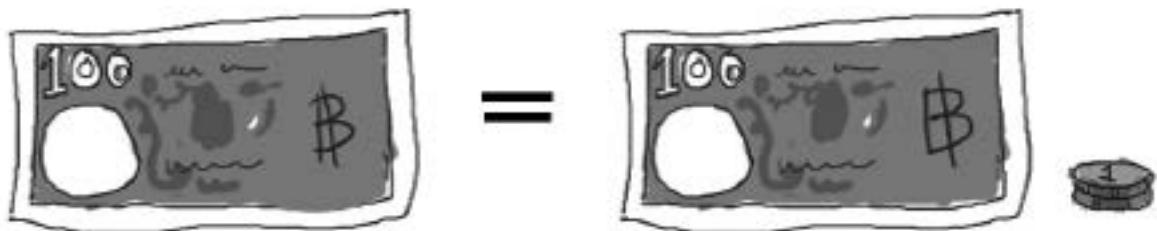
t = Cash Flow Period

i = Interest Rate Assumption

Present Value (มูลค่าปัจจุบัน) คือมูลค่าในปัจจุบันของเงินหรือทรัพย์สินที่จะได้รับในอนาคต ยกตัวอย่างเช่น หากปัจจุบันดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารอยู่ที่ 2% ต่อปี โดยสมมติว่าได้ดอกเบี้ยเงินฝากเป็นค่าเสียโอกาส niddeiy ใน การตื้อเงิน

เงิน 102 บาทที่เราจะได้รับในอีก 1 ปี ก็จะมีมูลค่าเท่ากับเงิน 100 บาทในวันนี้ เพราะหากในทางกลับกัน เราได้เงิน 100 บาทในวันนี้ เราจะสามารถนำเงินไปฝากธนาคารไว้ 1 ปี และเมื่อเวลาผ่านไป 1 ปี เราจะมีเงิน 102 บาทเช่นกัน

1 มกราคม 2554

1 มกราคม 2555

แต่ในความเป็นจริงแล้วยังมีค่าเสียโอกาสอีกส่วนหนึ่ง มากมาย รวมถึงค่าเสียโอกาสในการใช้เงินในวันนี้ แทนที่จะใช้ในปีหน้า ซึ่งไม่แน่ว่าจะได้ใช้จริง

นักเศรษฐศาสตร์ได้พูดถึง Present Value ตั้งแต่ศตวรรษที่ 19 มีหลักฐานในผลงานของ Karl Marx และ Irving Fisher

ปัจจุบัน มีการประยุกต์ใช้เรื่อง Present Value ในหลากหลายเรื่อง เช่น การประเมินมูลค่าของการลงทุน

Karl Marx
นักปรัชญาชาวเยอรมัน
(1818-1883)

Irving Fisher
นักเศรษฐศาสตร์ชาวอเมริกัน
(1867-1947)

ในการคำนวณ Present Value นั้นต้องมีการลดทอน (Discount) โดยใช้ Discount Rate ซึ่งมักจะใช้ต้นทุนของเงินทุน (เช่น ต้นทุนถ้วนเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักของเงินทุน, Weighted Average Cost of Capital, WACC)

แล้วในชีวิตของเราที่ว่าไปที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับทางธุรกิจล่ะ...
จะต้องเกี่ยวข้องอะไรกับ Present Value ที่น่าปวดหัวนี่หรือไม่?
คำตอบก็คือ...เราต้องรู้ไว้เพื่อที่จะไม่เสียเปรียบครับ

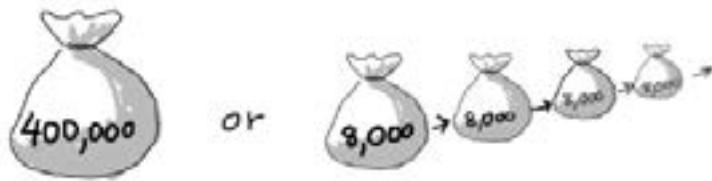
ยกตัวอย่าง เช่น เงินบำนาญตั้งแต่กลางปี 2553 ครม.
มีมติเห็นชอบให้บำเหน็จ บำนาญลูกจ้างประจำ ของส่วนราชการ
ส่งผลให้ลูกจ้างประจำบางส่วนได้รับสิทธิ์เมื่อเข้าราชการปกติ
โดยสามารถเลือกรับได้ 2 รูปแบบ

1. เงินเดือนสุดท้าย x อายุราชการ
2. รับเป็นบำนาญลูกจ้างประจำ เป็นรายเดือนตลอดชีวิต

โดยได้รับเงินเท่ากับ เงินเดือนสุดท้าย x อายุราชการ และหารด้วย 50

สมมติ ลุงบุญมีเป็นลูกจ้างประจำทำงานมา 25 ปี และมีเงินเดือนสุดท้ายก่อนเกษียณอยู่ที่ 16,000 บาท

“ หากเลือกรับแบบแรก เขาจะได้รับเงินก้อน 400,000 บาท ”

“ หรือเลือกรับแบบที่ 2 เขายังได้รับเงินเดือนละ 8,000 บาทตลอดชีวิต ”

สมมติว่า ค่าเสียโอกาสในการลงทุนซึ่งรวมดอกเบี้ยอยู่ที่ 3%

หากลุงบุญมีเลือกที่จะรับเงินเดือนละ 8000 บาท (แบบที่ 2) มูลค่าของเงินทั้งหมดที่แกจะได้รับก็จะขึ้นอยู่กับว่าแกจะมีอายุอยู่อีกกี่ปี ถ้าหากแกมีอายุอยู่อีก

2 ปี มูลค่าจะอยู่ที่ประมาณ 186,120 บาท

4.5 ปี มูลค่าจะอยู่ที่ประมาณ 403,604 บาท (ซึ่งใกล้เคียงกับการรับแบบแรกมาก)

10 ปี มูลค่าจะอยู่ที่ประมาณ 828,345 บาท

20 ปี มูลค่าจะอยู่ที่ประมาณ 1,442,000 บาท

2 ปี

186,120 บาท

4.5 ปี

403,604 บาท

10 ปี

828,345 บาท

20 ปี

1,442,000 บาท

ในความเป็นจริงแล้วค่าเสียโอกาสที่เราใช้ที่ 3% อาจจะต่ำไปสักหน่อย ซึ่งในปัจจุบันดอกเบี้ยเงินกู้นั้นมากกว่านี้เกินเท่าตัว หากคำนวณที่ดอกเบี้ยสูงขึ้นมูลค่าปัจจุบันของทางเลือกที่ 2 ก็จะลดลงเรื่อยๆ

แต่หากเราตัดเรื่องความจำเป็นในการใช้เงิน และโอกาสในการลงทุนอื่นออก การตัดสินใจของลุงบุญมีก์ต้องขึ้นอยู่กับความคาดหวังว่าเราจะมีอายุยืนแค่ไหนเป็นหลัก

คำถามที่ตามมาอีกเรื่องก็คือในภาวะที่ประชาชนมีอายุเฉลี่ยสูงขึ้น การที่รัฐกำหนดทางเลือกนี้ขึ้นจะทำให้รัฐบาลจะมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นมากหมายหรือไม่? เราคงจะต้องตอบว่าใช่ แต่ในความเป็นจริง หากลูกจ้างทุกคนเลือกรับบำนาญเป็นเงินก้อน ภาระการชำระหนี้ของรัฐบาลก็จะสูงขึ้นมากในเวลาอันสั้นเช่นกัน

การที่รัฐบาลให้ทางเลือกเพิ่มนึ่ก็ทำให้สามารถชะลอการชำระหนี้ไป เนื่องเป็นการกู้ยืมของรัฐบาลที่อัตราดอกเบี้ยค่อนข้างต่ำ และยังมีอิทธิพลหัวข้อที่เราต้องเข้าใจถึงหลักการของ Time Value of Money และ Present Value เช่น

- ผลตอบแทนของประกันชีวิต (ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วให้ผลตอบแทนรวมน้อยกว่าธนาคาร เนื่องจากจะจ่ายเงินก้อนใหญ่ให้ในอนาคต เว้นกรณีที่เกิดอุบัติเหตุขึ้นเท่านั้น และประกันสังคม ในฐานะที่เป็นการเก็บออม)
- ผลตอบแทนของพันธบัตรต่างๆ
- ผลตอบแทนจากการลงทุนธุรกิจ

36 อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ 1 Foreign Currency Exchange

ตัวเลขทางเศรษฐกิจที่คุ้นหู ได้เจ้อได้ยินกันทุกวันตัวหนึ่งคือ ค่าเงินบาท ซึ่งมักถูกรายงานว่าค่าเงินบาทเท่ากับเท่านั้นเมื่อเทียบกับค่าเงินสกุลนั้นสกุลนี้

ค่าเงินหรืออัตราแลกเปลี่ยนก็คือ ราคากองเงินสกุลหนึ่งเมื่อเทียบกับอีกสกุลหนึ่งนั่นเอง เช่น ค่าเงินบาท ก็คือ ราคากองเงินบาทไทย (Thai Baht – THB) เมื่อเทียบกับเงินสกุลอื่น

เนื่องจากทุกวันนี้มีการติดต่อซื้อขายและลงทุนระหว่างประเทศจำนวนมาก เมื่อแต่ละประเทศมีเงินสกุลของตนเอง เช่น ไทยมีเงินบาทเป็นเงินสกุลประจำชาติ ลาวมีเงินกີບ สหรัฐอมริกามีเงินดอลลาร์สหรัฐ ดังนั้nm เมื่อมีการค้าขายระหว่างประเทศ นอกจากจะคำนึงถึงราคาสินค้าแล้ว ผู้ซื้อขายยังมีการพิจารณาถึงอัตราแลกเปลี่ยนอีกด้วย

ประเทศ	สกุลเงิน	อัตราซื้อถัวเฉลี่ย	
		ตัวเงิน	เงินโอน
สหรัฐอเมริกา	USD	30.47	30.57
สหราชอาณาจักร	GBP	48.37	48.53
ยูโรโซน	EUR	38.87	38.98
ญี่ปุ่น (ต่อ 100 เยน)	JPY	37.04	37.15

เช่น ในช่วงปลายเดือนพฤษภาคม 2555 อัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทคิดเป็นประมาณ 30 บาท ต่อ 1 ดอลลาร์สหรัฐ (USD) ซึ่งหมายความว่า ถ้าเรามีเงินบาทและต้องการแลก USD ต้องใช้เงิน 30 บาท เพื่อแลกกับเงิน 1 USD และในทางกลับกัน ถ้าได้รับเงิน USD และต้องการแลกเงินบาท ก็จะสามารถแลกด้วย 30 บาท

ปกติเมื่อราคาน้ำมันค้างสูงขึ้นหรือต่ำลง เราจะเรียกว่าเพงขึ้นหรือถูกลง แต่ในกรณีค่าเงินนั้นพิเศษหน่อยครับ ถ้าค่าเงินสกุลใดมีราคาแพงขึ้นเราจะเรียกว่า เงินสกุลนั้นแข็งค่าขึ้น แต่ถ้าเงินสกุลนั้นมีราคาถูกลงจะเรียกว่า เงินอ่อนค่าลง ซึ่งมาจากศัพท์ภาษาอังกฤษ ซึ่งเรียกว่า Stronger หรือ Weaker ตามลำดับ หรือจะใช้ว่า Appreciate หรือ Depreciate ก็ได้ครับ

เงินบาทอ่อนค่า เงิน USD แข็งค่า

ค่าเงินมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เช่น ค่าเงินบาท จาก 30 THB/USD สามารถเปลี่ยนเป็น 32 THB/USD ได้ ซึ่งในกรณีนี้เราเรียกว่า ค่าเงินบาทอ่อนค่าลงเนื่องจากเดิมที่เคยใช้เงินบาทแค่ 30 บาทเพื่อแลกเงิน 1 USD ตอนนี้กลับต้องใช้ถึง 32 บาท ซึ่งหมายความว่าเงิน USD มีค่าแข็งขึ้นเมื่อเทียบกับเงินบาทเช่นกัน เพราะจากเดิมที่ 1 USD เคยแลกได้ 30 บาท ตอนนี้กลับแลกได้ถึง 32 บาท

เงิน USD แข็งค่า

เงินบาทแข็งค่า เงิน USD อ่อนค่า

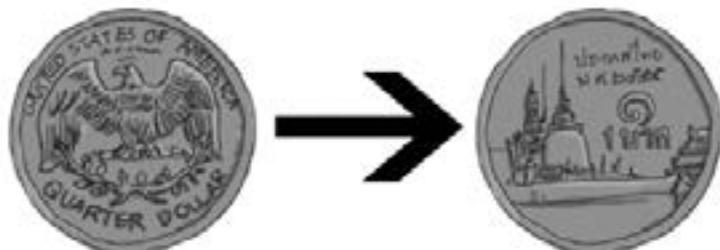
ถ้าในอาทิตย์ต่อมาค่าเงินบาทเปลี่ยนไปเป็น 29 THB/USD ก็หมายความว่าเงินบาทมีค่ามากขึ้น หรือ แข็งค่าขึ้น เพราะตอนนี้ใช้เงินบาทน้อยลง เพื่อแลกกับ 1 USD ซึ่งเช่นกันนั่นหมายความว่า เงิน USD อ่อนค่า หรือ มีค่าน้อยลง เพราะจากเดิมเคยแลกได้ 32 บาทแต่มาวันนี้แลกได้แค่ 29 บาทเท่านั้น

ตัวอย่างข้างต้นพูดถึงแค่เงินสองสกุล แต่ในความเป็นจริง ไทยเราค้าขายกับอีกหลายประเทศ ซึ่งแน่นอนทำให้เรามีอัตราแลกเปลี่ยนเทียบกับเงินสกุลของประเทศต่างๆ อีกมาก เช่น THB/CNY (เงินหยวนจีน) THB/SGD (เงินดอลลาร์สิงคโปร์) และ THB/JPY (เงินเยนญี่ปุ่น) เป็นต้น

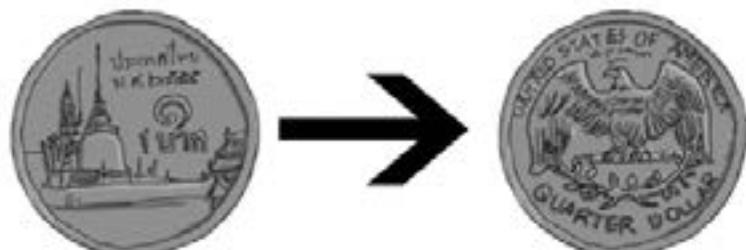

ซึ่งในเวลาเดียวกัน การที่เงินบาทแข็งค่าเมื่อเทียบกับเงินสกุลหนึ่ง อาจจะอ่อนค่าเมื่อเทียบกับอีกสกุลหนึ่งก็ได้ เช่น ในวันนี้อัตราแลกเปลี่ยนอาจอยู่ที่ 30THB/USD และ 23 THB/SGD แต่วันต่อมาอยู่ที่ 31 THB/USD และ 22THB/SGD ซึ่งหมายความว่า เงินบาทอ่อนค่าลงเมื่อเทียบกับ USD แต่แข็งค่าขึ้นเมื่อเทียบกับ SGD

ธนาคารรับ USD เพื่อแลกกับ THB

หลายท่านอาจสังเกตว่า โดยมากรายงานอัตราแลกเปลี่ยนมักใช้เงินสกุลของประเทศต่างๆ เทียบกับ USD เนตุผลก็เนื่องจากการที่สหรัฐเป็นประเทศที่มีเศรษฐกิจขนาดใหญ่ ด้วยกันหลายประเทศ ทำให้ประเทศต่างๆ มีความต้องการเงิน USD มาก จนกลายเป็นเงินสกุลหลักของโลก

ธนาคารรับ THB เพื่อแลกกับ USD

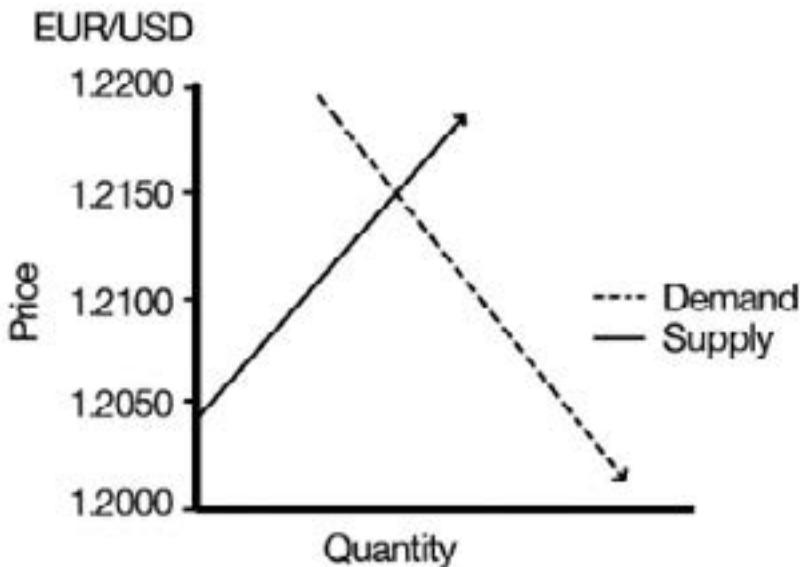
ถ้าเราต้องการไปแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ เราจะเห็นในตารางอัตราแลกเปลี่ยนเช่นว่า อัตรารับซื้อเงิน (Buying rate) และอัตราขายเงิน (Selling rate) ของแต่ละสกุล เช่น

- Buying rate 30.00/USD
- Selling rate 30.05/USD

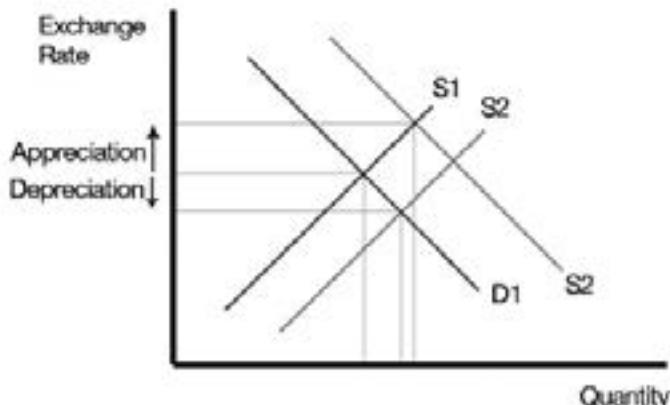
อัตรารับซื้อ USD หมายถึง อัตราที่ธนาคารรับแลกเงินจาก USD และ เป็น THB ซึ่งในที่นี่คือ 30.00/USD และอัตราขาย USD คือ อัตราที่ธนาคารรับแลกเงินจาก THB และเป็น USD ซึ่งในที่นี่ คือ 30.05/USD

โดยปกติอัตรารับซื้อจะต่ำกว่าอัตราขายเสมอ (เป็นกำไรงอกธนาคาร)
ซึ่งอัตราแลกเปลี่ยนอ้างอิงของไทยสามารถหาได้ที่ <http://www.bot.or.th>

เมื่ออัตราแลกเปลี่ยนเป็นราคากองเงินสกุลหนึ่งเทียบกับอีกสกุลหนึ่ง ตามทฤษฎีเศรษฐศาสตร์อัตราแลกเปลี่ยนย่อมถูกกำหนดโดย Demand และ Supply ของเงินสกุลนั้นๆ

เช่น ถ้ามี Demand ของเงินบาทมากขึ้นเมื่อเทียบกับ Demand ของ USD ราคาของเงินบาทจะสูงขึ้น หรือ แข็งค่าขึ้นเมื่อเทียบกับ USD แต่ถ้า Demand สำหรับเงินบาทลดลง ค่าเงินบาทก็จะอ่อนค่าลงเมื่อเทียบกับ USD

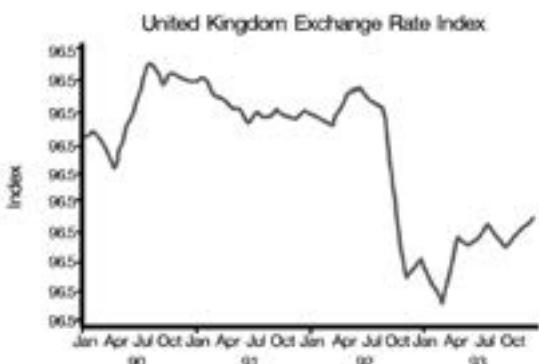

ในทางตรงข้าม ถ้าปริมาณเงินบาทในตลาดเพิ่มขึ้น (Supply เพิ่มสูงขึ้น) ค่าเงินบาทก็จะอ่อนค่าลง แต่ถ้า Supply มีน้อยลง ค่าเงินบาทก็จะแข็งค่าขึ้น

ในโลกความเป็นจริง ธนาคารกลางประเทศต่างๆ เป็นผู้กำหนดนโยบายการเงินของประเทศ รวมทั้งทำหน้าที่ประกาศ อัตราแลกเปลี่ยนอ้างอิง ซึ่งความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนที่ประกาศโดยธนาคารกลางนั้นขึ้นอยู่กับนโยบาย อัตราแลกเปลี่ยนของแต่ละประเทศ ซึ่งมีอยู่หลักๆ 3 ประเภท

1. อัตราแลกเปลี่ยนลอยตัว *Floating Exchange Rate*

เป็นนโยบายที่ปล่อยให้ตลาดเป็นตัวตัดสินค่าเงิน ซึ่งความผันผวนของค่าเงินก็จะขึ้นอยู่กับความผันผวนของ Demand และ Supply ของเงินสกุลนั้นๆ

2. อัตราแลกเปลี่ยนแบบคงที่ (*Fixed Exchange Rate*)

จะมีความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนน้อย (จื่อนโยบายกับออกแล้วว่าอัตราแลกเปลี่ยนแบบคงที่) แต่จริงๆ แล้วไม่ใช่ว่าอัตราแลกเปลี่ยนของประเทศที่ใช้นโยบายนี้ไม่เปลี่ยนแปลง แต่ ธนาคารกลางใช้เงินทุนสำรองระหว่างประเทศ (International Reserves - บทที่ 38) ในการแทรกแซงเพื่อควบคุมให้อัตราแลกเปลี่ยนคงที่

ไทยเราเคยใช้นโยบายนี้จนกระทั่ง กรกฎาคม 2540 ซึ่งเราใช้เงินสำรองระหว่างประเทศ แทรกแซงตลาดเงินบาท จนเงินสำรองระหว่างประเทศเหลือน้อยมากทำให้รัฐบาลในสมัยนั้นตัดสินใจหันไปใช้นโยบายอัตราแลกเปลี่ยนแบบที่ 3 ในปัจจุบันบางประเทศยังใช้ระบบนี้อยู่ เช่น ประเทศจีน

3. นโยบายอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัวแบบมีการจัดการ (*Managed Float Exchange Rate*)

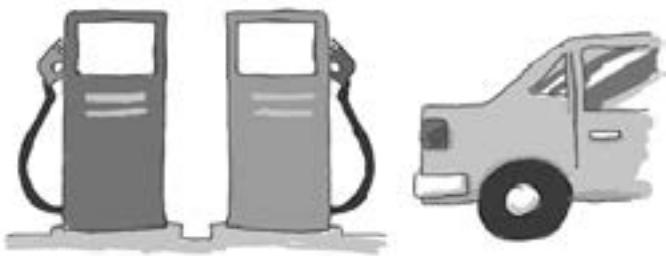
คล้ายกับนโยบายอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัว คือ เป็นการปล่อยให้อัตราแลกเปลี่ยนเป็นไปตามกลไกตลาดในระดับหนึ่ง โดยธนาคารกลางจะมีการดูแลเรื่องความผันผวนของค่าเงินซึ่งถ้าผันผวนเกินไป ก็จะเข้าทำการแทรกแซง เป็นนโยบายที่ประเทศไทยใช้อยู่ในปัจจุบัน

อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ 2 Foreign Currency Exchange **37**

เรื่องการเปลี่ยนแปลงของค่าเงินบาทไม่ใช่เรื่อง
ไกลตัวครับ ไม่ได้เกิดผลกระทบกับกลุ่มใดกลุ่ม
หนึ่ง แต่มีผลกระทบกับคนหมู่มากของประเทศไทย

คิดง่ายๆ ครับทุกวันนี้มีใครไม่เดินทางโดยใช้
รถยนต์ รถประจำทาง รถจักรยานยนต์บ้าง?
พาหนะต่างๆ เหล่านี้ ล้วนต้องใช้น้ำมัน ซึ่งเป็น
สินค้าที่เราต้องนำเข้าจากต่างประเทศจำนวนมาก
มากในแต่ละปี

ถ้าเงินบาทแข็งค่าขึ้นก็หมายความว่าเราจะสามารถใช้เงินบาทจำนวนน้อยลงในการซื้อน้ำมันบริมาณเท่าเดิม
(ถ้าราคาน้ำมันไม่เปลี่ยนแปลง) ซึ่งเป็นผลดีต่อผู้ใช้น้ำมันทุกราย

ในทางตรงข้าม ถ้าเงินบาทอ่อนค่าลง เราจะต้องใช้เงินบาท
จำนวนมากขึ้นเพื่อซื้อน้ำมันบริมาณเท่าเดิม ซึ่งไม่เป็นผลดีต่อ
กระเปาสถานค์ราย

กลุ่มคนที่ได้รับผลกระทบมากจากการเปลี่ยนแปลงของค่าเงินบาทคือผู้ที่ติดต่อธุรกิจกับต่างประเทศ

กลุ่มแรกคือ ผู้ส่งออก ซึ่งหมายฯ ครั้งที่มีการแข็งค่าของเงินบาทกลุ่มนี้จะนำมาเรียกร้องให้รัฐช่วยดูแลค่าเงินหน่อย เพราะผลกระทบกับรายได้ของพวากษา

เรามาดูกันครับว่ากระทบอย่างไร

สมมติว่าเดิมเงินบาทเท่ากับ 30 THB/USD และสินค้าของผู้ส่งออกราคา 5 USD ต่อชิ้น ถ้าขายได้ 1 ชิ้น ก็เท่ากับได้เงิน 150 บาท แต่ถ้าเงินบาทแข็งค่าขึ้น เป็น 28 THB/USD เขาจะมีรายได้เป็นเงินบาทจากการขายสินค้าลดลงเหลือเพียง 140 หายไป 10 บาท ต่อชิ้น เลยทีเดียว หรือถ้าขายได้เงินบาทเท่าเดิมก็ต้องขายของในรูป USD แพงขึ้น ซึ่งก็อาจทำให้ขายของได้น้อยลง

ในทางกลับกัน ถ้าเงินบาทอ่อนค่าลง จาก 30 THB/USD เป็น 32 THB/USD กลุ่มนี้ก็จะมีรายได้จากการขายสินค้าเพิ่มเป็น 160 บาทต่อชิ้น นี่คือสาเหตุที่ทำให้ หลายครั้งที่เมื่อเงินบาทแข็งค่าขึ้นกลุ่มผู้ส่งออกจะอกมาเรียกร้อง แต่ถ้าเงินบาทอ่อนตัวลง พวกราคาจะอยู่เงียบๆ เมื่อไม่มีอะไรเกิดขึ้น

อีกกลุ่มนี้ที่จะได้รับผลกระทบค่อนข้างมากจากการเปลี่ยนแปลงของค่าเงินบาทคือกลุ่มผู้ผลิตลินคำที่ต้องนำเข้าวัตถุดิบหรือลินคำจากต่างประเทศค่อนข้างมาก สมมติว่าเดิมเงินบาทเท่ากับ 30 THB/USD และวัตถุดิบที่นำเข้าราคา 10 USD ต่อชิ้น ซึ่งถ้าคิดเป็นเงินบาทต้นทุนของวัตถุดิบคือ 300 บาทต่อชิ้น

ถ้าเงินบาทแข็งค่าขึ้นเป็น 28 THB/USD วัตถุดิบดังกล่าวจะมีราคากล่อง เป็น 280 บาทต่อชิ้น ซึ่งหมายถึงต้นทุนที่ลดลง 20 บาท สำหรับผู้นำเข้า

ได้เงินบาทแข็งค่าขึ้นมาก่อน
ต้นทุนนำเข้าลดลงเยอะเลย

ในทางกลับกันถ้าเงินบาทอ่อนค่าลงเป็น 32 THB/USD ต้นทุนของผู้ผลิตก็จะสูงขึ้นเป็น 320 บาท ซึ่งส่งผลลบในเรื่องการเพิ่มต้นทุนกับผู้ผลิตที่ต้องนำเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศเหล่านี้

ต้นทุนนำเข้าแพงขึ้น

แต่ผู้ส่งออกและนำเข้าสินค้าก็มีวิธีการลดความเสี่ยงจากการผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน (ซึ่งต้องเสียเงินค่าธรรมเนียมต่างๆ) ที่นิยมมากที่สุดวิธีหนึ่งคือ การทำ Hedging ซึ่งเป็นเครื่องมืออนุพันธ์ทางการเงินที่จะกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนที่จะได้รับล่วงหน้า (คล้ายกับการซื้อประกัน คือ เป็นการขัดความเสี่ยงออกไป) โดยทั่วไปการทำ Hedging จะทำใน 2 ลักษณะ

อันดับแรกคือการทำ Forward Contract ซึ่งเป็นการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เช่น ถ้า ณ ปัจจุบัน ค่าเงินบาทอยู่ที่ 30 THB/USD ผู้ส่งออกคิดว่าเงินบาทจะแข็งค่าขึ้นในอีก 3 เดือนข้างหน้าซึ่งจะทำให้เขาได้รับเงินในรูปเงินบาท น้อยลง ผู้ส่งออกสามารถซื้อ Forward Contract เพื่อให้แนใจว่าในอีก 3 เดือนข้างหน้าจะได้รับเงินในอัตราแลกเปลี่ยน 30 THB / USD แม้อัตราแลกเปลี่ยนในตลาดจะเปลี่ยนไปแล้วก็ตาม

Forward Contract

อันดับสองคือการทำ Option โดยในสัญญา Option จะกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนที่ผู้ซื้อสามารถเลือกที่จะแลกเปลี่ยนได้ ซึ่งเมื่อถึงกำหนดแล้วผู้ซื้อมีสิทธิเลือกว่าจะใช้อัตราแลกเปลี่ยนที่กำหนดในสัญญาหรือไม่ก็ได้ เช่น ณ ปัจจุบัน ค่าเงินบาทต่อ USD เท่ากับ 30 THB/USD ผู้ส่งออกไม่แน่ใจในแนวโน้มค่าเงินบาทในอีก 3 เดือนข้างหน้า ผู้ส่งออกสามารถซื้อ Option เพื่อลดความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยน

เมื่อถึงกำหนด 3 เดือน ถ้าอัตราแลกเปลี่ยนในตลาดอยู่ที่ 28 THB/USD

ผู้ส่งออกก็เลือกที่จะใช้งาน (Exercise Option) เพื่อให้อัตรา

แลกเปลี่ยน 30 THB/USD แต่ถ้าอัตราแลกเปลี่ยน

ในตลาดอยู่ที่ 31 THB/USD ซึ่งดีกว่าในสัญญา

Option ผู้ส่งออกก็จะไม่ Exercise Option

หล่อเลือกได้

เงินสำรองระหว่างประเทศ 38

Official International Reserves

เงินสำรองระหว่างประเทศ (Official International Reserves)

คือ สินทรัพย์ต่างประเทศที่ถือครองหรือควบคุมโดยธนาคารกลาง และสามารถนำมาใช้ประโยชน์ทันทีที่จำเป็น เช่น การซัดเชยการขาดดุลการชำระเงิน หรือใช้เป็นเครื่องมือหนึ่งในการดำเนินนโยบายอัตราแลกเปลี่ยน

เงินสำรองระหว่างประเทศ

ประกอบด้วย ทองคำ สิทธิพิเศษดอนเงิน (Special Drawing Rights : SDR) สินทรัพย์ส่งสมบท กองทุนการเงินระหว่างประเทศ และสินทรัพย์ในรูปเงินตราต่างประเทศ (ความหมายจาก ธนาคารแห่งประเทศไทย—ธปท.)

ที่มาที่ไปของเงินสำรองระหว่างประเทศคือ เมื่อชาติต่างประเทศต้องการซื้อสินค้า หรือลงทุนในประเทศไทย เขายังเป็นต้องเอาเงินสกุลของเขามาแลกเป็นเงินบาทเพื่อซื้อสินค้าไทย เงินต่างประเทศเหล่านี้สุดท้ายจะกล้ายมาเป็นสินทรัพย์ของธนาคารกลางในรูปเงินตราต่างประเทศนั่นเอง

โดยกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวกับการค้าและบริการระหว่างประเทศจะถูกแสดงใน ดุลการค้า (Trade Balance) และ ดุลบริการรายได้และเงินโอน (Net Services Income and Transfers) ยอดรวมของดุลการค้าและดุลบริการเรียกว่า ดุลบัญชีเดินสะพัด (Current Account)

Export – Import = Trade Balance

Trade Balance + Net Services Income and Transfer = Current Account

ถ้ารวมดุลบัญชีเดินสะพัดเข้ากับการเคลื่อนย้ายของเงินทุนที่แสดงในดุลบัญชีเงินทุน (Capital and Financial Account) จะได้ ดุลการชำระเงิน (Balance of Payment) ซึ่งเป็นบัญชีแสดงกิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศทั้งหมด

Current Account + Capital and Financial Account = Balance of Payment

เมื่อประเทศไทยได้เปรียบดุลการชำระเงิน (Balance of Payment) ก็จะทำให้มีเงินสำรองระหว่างประเทศมากขึ้น

เงินสำรองระหว่างประเทศ มีบทบาทต่อระบบเศรษฐกิจค่อนข้างมากในช่วงก่อนวิกฤตเศรษฐกิจปี 2540 ซึ่งเป็นช่วงที่ไทยใช้เงินเยียวยาอัตราแลกเปลี่ยนแบบคงที่

เนื่องจากธนาคารแห่งประเทศไทย (บพท. บพทที่ 39) จำเป็นจะต้องใช้เงินสำรองนี้ในการจัดการให้เงินบาทมีค่าคงที่เมื่อเทียบกับเงินสกุลต่างชาติ

ตัวอย่างเช่น ในช่วงพฤษภาคม 2540 เกิดการโฉมตีค่าเงินบาทโดยนำเอาเงินบาทจำนวนมากมาขายในตลาดเงินตราระหว่างประเทศซึ่งทำให้ค่าเงินบาทอ่อนตัวลง

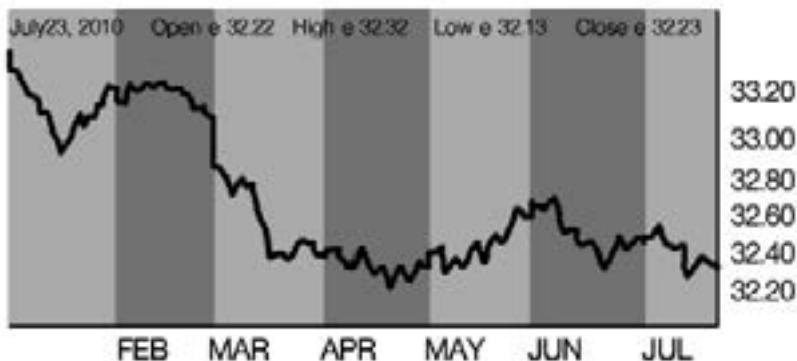

เพื่อรักษาค่าเงินบาทไว้ที่ 25 THB/USD
รปท. ได้ใช้เงินสำรองระหว่างประเทศ
ไปในการเทซอ้างเงินบาทที่ถูกขายออกมาย่าง
มากในตลาดเงินตราต่างประเทศ

จากตัวอย่างดังกล่าวจะเห็นได้ว่า เงินสำรองระหว่างประเทศ มีบทบาทมากในระบบ อัตราแลกเปลี่ยนคงที่
เนื่องจากเป็นเครื่องมือหลักในการปกป้องค่าเงิน ดังนั้นในประเทศที่มีระบบอัตราแลกเปลี่ยนคงที่ การที่มีเงินสำรอง
ระหว่างประเทศมากๆ ก็เปรียบเสมือนการมีกระสุนจำนวนมากในการปกป้องค่าเงินให้มีค่าคงที่นั่นเอง

THB/USD ประมาณ 32-33

สำหรับในประเทศที่ใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัวแบบมีการจัดการ เช่น ประเทศไทย
บทบาทของเงินสำรองระหว่างประเทศจะมีน้อยลง แต่ไม่ถึงกับหมดไปซึ่งที่เดียวเนื่องจากธนาคารกลางยังต้อง^{ดูแลให้ค่าเงินมีเสถียรภาพ หรือมีการเปลี่ยนแปลงไม่หวือหวานน์เอง}

ในประเทศที่ใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัว บทบาทของเงินสำรองระหว่างประเทศจะมีค่อนข้างน้อยเนื่องจาก
ธนาคารกลางไม่จำเป็นต้องมีกระแสุนเพื่อปักป้องค่าเงินอีกด้วย

สิ่งหนึ่งที่ธนาคารกลางมักทำควบคู่กับการแทรกแซงค่าเงินคือ การดูดซับ/สภาพคล่องออกจากระบบ หรือ
ที่เรียกว่า Sterilization

เช่น ในช่วงปี 2553 เงินบาทมีแนวโน้มแข็งค่าขึ้น ซึ่งถ้า
รบพ. ต้องการดูแลเงินบาทไม่ให้แข็งค่าเร็วเกินไป
ก็สามารถทำได้โดยซื้อดอลลาร์สหรัฐ หรือปล่าวได้ว่าเป็น
การขายเงินบาทออกมาให้มีปริมาณมาก ซึ่งจะทำให้เงิน
บาทอ่อนค่าลงเมื่อเทียบกับเงินดอลลาร์

อย่างไรก็ตาม การที่มีเงินบาทจำนวนมากในระบบเศรษฐกิจไทยจะส่งผลให้เกิดภาวะเงินเฟ้อได้ (บทที่ 30-31) ดังนั้น รปท. จึงต้องทำการดูดซับสภาพคล่องออกจากระบบ เพื่อให้มีปริมาณเงินบาทในระดับที่เหมาะสม

โดยวิธีการหนึ่งในการดูดซับสภาพคล่องคือ การที่รปท. นำพันธบัตรออกมากำหนดภายในประเทศเมื่อลดปริมาณเงินบาท

และในขณะเดียวกัน รปท. สามารถนำเงิน USD ที่ไหลเข้ามาในตอนแรกไปซื้อพันธบัตรของรัฐบาลต่างประเทศ เช่น พันธบัตรของรัฐบาลสหรัฐอเมริกา ดังนั้นต้นทุนการทำ Sterilization สำหรับ รปท. ก็คือ ส่วนต่างระหว่าง ดอกเบี้ยพันธบัตรที่ต้องจ่ายในรูปเงินบาท และดอกเบี้ยพันธบัตรที่ได้รับจากพันธบัตรของรัฐบาลต่างประเทศนั่นเอง

39 ธนาคารแห่งประเทศไทย

Bank of Thailand

สถาบันของรัฐที่ทำหน้าที่สำคัญยิ่งเกี่ยวกับนโยบายการเงิน สถาบันการเงิน และเศรษฐกิจของประเทศไทย คือธนาคารแห่งประเทศไทย

ธนาคารแห่งประเทศไทยก่อตั้งเมื่อปี 2485 จากความพยายามที่จะจัดตั้งขึ้นตั้งแต่ปี 2475

ตามพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2485 ที่แก้ไขเพิ่มเติมใน พ.ศ. 2551 ธนาคารแห่งประเทศไทยมีหน้าที่ 9 ประการ

1. รับมอบหมายจากรัฐบาลไทยในการออกและจัดการธนบัตร

ปริมาณธนบัตรมีความสำคัญกับการใช้จ่ายภายในประเทศ เนื่องจากธนบัตรเป็นส่วนหนึ่งของ “เงิน” ที่หมุนเวียนในระบบ เมื่อธนบัตรมีปริมาณน้อยกว่าที่ควรจะเป็น เศรษฐกิจอาจประสบภาวะเงินฝืด และถ้ามีปริมาณมากกว่าที่ควรจะเป็น ก็อาจประสบภาวะเงินเฟ้อ (บทที่ 30-31)

2. กำหนดและดำเนินนโยบายการเงิน

กำหนดอัตราดอกเบี้ยในการให้กู้ยืมเงินแก่สถาบันการเงิน ซึ่งจะส่งผลต่ออัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารจะเรียกเก็บและจ่ายประชาชน

นอกจากนี้ยังดำเนินการกู้ยืม และซื้อขายเงินตราต่างประเทศ และหลักทรัพย์ เพื่อ därang ไว้ซึ่งเสถียรภาพแห่งค่าของเงินตราและการดำเนินนโยบายการเงิน

3. บริหารจัดการสินทรัพย์ของ รปท. (ไม่รวมสินทรัพย์ในทุนสำรองเงินตรา)

โดยคำนึงถึงความมั่นคง สภาพคล่อง ผลประโยชน์ตอบแทนของสินทรัพย์ และความเสี่ยงในการบริหารจัดการ

4. เป็นนายธนาคารและนายทะเบียนหลักทรัพย์

ของรัฐบาล รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ และเป็นตัวแทนของรัฐบาลในการซื้อขายทรัพย์สิน

5. เป็นนายธนาคารของสถาบันการเงิน

- ให้กู้ยืมเงินหรือให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่สถาบันการเงิน
- รับเก็บรักษาเงิน หลักทรัพย์ หรือของมีค่าอย่างอื่นของสถาบันการเงิน

6. จัดตั้งหรือสนับสนุนการจัดตั้งระบบการชำระเงิน ระบบการหักบัญชีระหว่างสถาบันการเงิน

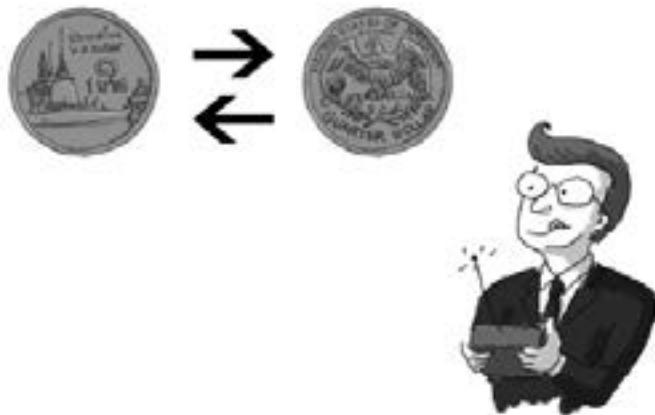
และบริหารจัดการให้เกิดความปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ

7. กำกับและตรวจสอบสถาบันการเงิน

รวมถึงวิเคราะห์ฐานะและการดำเนินงาน ตลอดจนการบริหารความเสี่ยงของสถาบันการเงิน เพื่อให้มีเสถียรภาพ

8. บริหารจัดการอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราภายใต้ระบบการแลกเปลี่ยนเงินตรา (ดังที่ได้กล่าวแล้วในบทที่ 37) และบริหารจัดการสินทรัพย์ในทุนสำรองเงินตรา

9. ควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน

นอกจากนี้....

ธนาคารแห่งประเทศไทยยังทำหน้าที่เป็นตัวแทนประเทศไทยในองค์กรระหว่างประเทศ เพื่อเสริมสร้างความมั่นคง และแข็งแกร่งของระบบการเงินและเศรษฐกิจโลก เช่น BIS (Bank of International Settlement) และ IMF (International Monetary Fund) รวมไปถึงการอบรมความร่วมมือทางเศรษฐกิจการเงินระหว่างประเทศ ทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี เช่น APEC (Asia Pacific Economic Cooperation) และ ASEAN (Association of South East Asia Nation) เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ทางการเงิน และการสอดส่องดูแลเศรษฐกิจเป็นสำคัญ

อัตราการว่างงาน Unemployment Rate 40

การว่างงาน เป็นปัญหาเศรษฐกิจหนึ่งที่นับว่ามีความร้ายแรงมาก เพราะนอกจากจะส่งผลกระทบด้านเศรษฐกิจแล้ว ยังอาจส่งผลกระทบต่อสังคมด้วย เนื่องจากปัญหาการว่างงานส่งผลให้เกิดการขาดรายได้ ซึ่งสามารถนำไปสู่ปัญหาอาชญากรรม

ก่อนที่จะกล่าวถึงการวัดอัตราการว่างงาน เราจำเป็นต้องทราบถึงตัวเลขและนิยามต่างๆ เหล่านี้ก่อน

กลุ่มผู้มีงานทำ (Employed) โดยนิยามที่ใช้ในประเทศไทย หมายถึง บุคคลที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปและทำงานอย่างน้อย 1 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ โดยได้รับผลตอบแทนจากการทำงานในรูปตัวเงิน หรือสิ่งตอบแทนอื่น

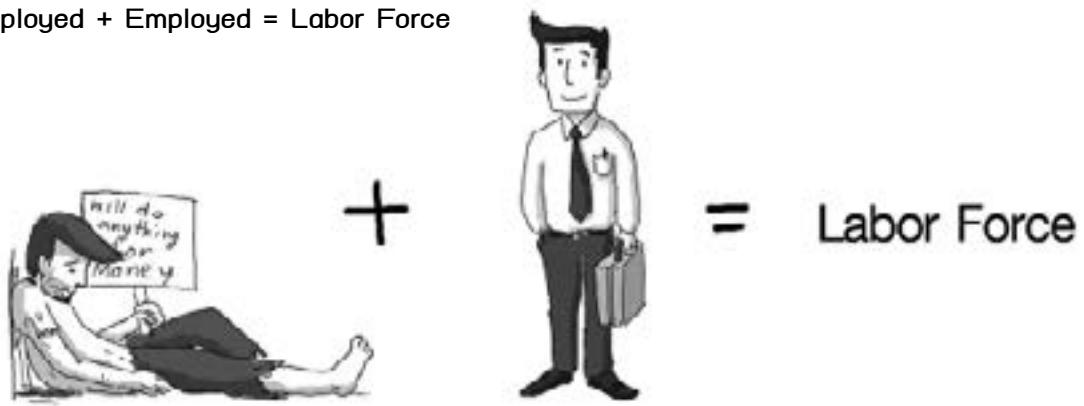
โดยปกติคนราชการทำงาน 7-8 ชั่วโมงต่อวัน หรือ 35-40 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ สำหรับกลุ่มคนที่ทำงานน้อยกว่านี้จะถูกจัดให้อยู่ในกลุ่ม Underemployed

ผู้ว่างงาน (Unemployed) หมายถึง บุคคลที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป และไม่มีงานทำ แต่ยังคงหางาน หรือ อยากทำงาน

โดย กลุ่มผู้มีงานทำ รวมกับกลุ่มผู้ว่างงานรวมกันเรียกว่า กำลังแรงงาน (Labor Force)

Unemployed + Employed = Labor Force

กลุ่มผู้ที่ไม่ได้อยู่ใน Labor Force หมายถึง ผู้ที่มีอายุเกิน 15 แต่มีคุณสมบัติในข้อใดข้อหนึ่งดังนี้

กำลังศึกษา
ในสถานศึกษา

เป็นพ่อบ้าน
หรือแม่บ้าน

ไม่ทำงานแล้ว
เนื่องจากอายุมากเกิน

อยู่ในระหว่างการพัก
หรือป่วยหรือพิการ

สูตรที่ใช้คำนวณอัตราการว่างงานคือ อัตราการว่างงาน = จำนวนผู้ว่างงาน/กำลังแรงงาน

แต่สัดส่วนการมีส่วนร่วมในกำลังแรงงาน (Labor Force Participation Rate) คือ อัตราส่วนของผู้มีงานทำหรือไม่ทำงานทำแต่กำลังหางานอยู่ ต่อ จำนวนประชากรที่มีช่วงอายุเดียวกัน (Working Age)

ข้อมูลด้านแรงงาน สามารถได้ที่เว็บไซต์ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งจัดเก็บข้อมูลแรงงานรายไตรมาสประจำการทำงานของประชากร (<http://service.nso.go.th/>)

กำลังแรงงาน หรือ Labor force ของไทยในปี 2555 อยู่ที่ประมาณ 39 ล้านคน อัตราการว่างงานของไทยต่ำมาก โดยในช่วงปี 2549-2555 อัตราการว่างงานของไทยเฉลี่ยไม่ถึง 2%

41 ดัชนีความเชื่อมั่นผู้บริโภค

Consumer Confidence Index

ในทุกๆเดือนถ้าสังเกตดีๆ ในหน้าหนังสือพิมพ์จะมีการลงข้อมูล ตัวหนึ่ง ซึ่งบ่งบอกถึงมุมมองของประชาชนต่อภาวะเศรษฐกิจของ ประเทศ ที่เรียกว่า “ดัชนีความเชื่อมั่นของผู้บริโภค” ดัชนีความเชื่อมั่นของผู้บริโภคนี้คืออะไร มาจากไหน และใช้ทำอะไร

ดัชนีความเชื่อมั่นของผู้บริโภคนั้นเป็นตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจตัวหนึ่งที่มี การใช้ในหลาย ๆ ประเทศ เป็นการวัดความเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อภาวะ เศรษฐกิจ การใช้จ่าย การออม และสถานการณ์ต่างๆ ที่มีความข้องเกี่ย ทางเศรษฐกิจ

การจัดทำดัชนีตัวนี้มาจากการสำรวจข้อมูลจากการสุ่มตัวอย่าง จากผู้บริโภคในกลุ่มต่างๆ กัน ในทุกภูมิภาคทั่วประเทศ เช่น กลุ่มพนักงานเกษตร ข้าราชการ พนักงานธุรกิจ วิสาหกิจ นักศึกษา กลุ่มผู้รับจ้างรายวัน และกลุ่มที่ไม่ได้ทำงาน ซึ่งมี การจัดทำในทุกๆ เดือน

รูปแบบคำถามอาจเป็นไปในเชิงที่ว่า สถานการณ์ทางเศรษฐกิจปัจจุบันดีขึ้นหรือไม่ หรืออยู่ในสภาพได สถานการณ์ เศรษฐกิจในอนาคตจะเป็นอย่างไร สภาพการจ้างงานที่เป็นอยู่เป็นอย่างไร สภาพการจ้างงานในอนาคตเป็นอย่างไร

ดัชนีความเชื่อมั่นผู้บริโภคนี้เป็น ดัชนีที่สืบนำล่วงหน้า (Leading indicator) ถึงสถานการณ์ทางเศรษฐกิจที่จะเกิดขึ้น เพราะหากความเชื่อมั่นของผู้บริโภคที่มีต่อเศรษฐกิจอยู่ในระดับต่ำ ก็จะทำให้การบริโภคลดลง ซึ่งข้อมูลประเภทนี้ เป็นประโยชน์ต่อทั้งภาคราชการและภาคธุรกิจเอกชนที่สามารถนำไปใช้วางแผนนโยบายหรือแผนธุรกิจได้

แม้ว่าการจัดเก็บข้อมูลความเชื่อมั่นของผู้บริโภคจะเก็บมาจากการกลุ่มคนเพียงบางกลุ่มจากการสุ่มตัวอย่าง แต่ว่าข้อมูลที่ได้สามารถนำมาเป็นการส่งข้อมูลย้อนกลับ Feedback ไปยังผู้กำหนดนโยบายได้ว่านโยบายทางด้านเศรษฐกิจที่ดำเนินการอยู่ได้ผลเพียงใด และจะต้องเตรียมพร้อมหรือปรับนโยบายในอนาคตอย่างไร

ดัชนีความเชื่อมั่นของผู้บริโภค มีการจัดทำจากทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน หากต้องการดูดัชนีความเชื่อมั่นของผู้บริโภคที่จัดทำโดยหน่วยงานของรัฐสามารถดูได้ที่ สำนักดัชนีการค้า กระทรวงพาณิชย์ www.price.moc.go.th

สำหรับดัชนีความเชื่อมั่นของผู้บริโภคที่จัดทำโดยกระทรวงพาณิชย์นั้น ได้กำหนดค่ากลางของดัชนีไว้ที่ 50 ซึ่งหากว่าดัชนีมีค่าต่ำกว่า 50 หมายความว่า ความเชื่อมั่นของผู้บริโภคต่ำ หรือคิดว่าเศรษฐกิจยังไม่ดี หากค่าสูงกว่า 50 หมายความว่า ผู้บริโภค มีความเชื่อมั่น หรือคิดว่าเศรษฐกิจดี และพร้อมที่จะใช้จ่ายเงินเพื่อการบริโภค

แม้ว่าดัชนีความเชื่อมั่นผู้บริโภคจะมีประโยชน์ในการนำข้อมูลของการสำรวจความคิดเห็นโดยตรงจากผู้มีส่วนร่วมในระบบเศรษฐกิจ แต่ดัชนีนี้ (และรวมถึงการสำรวจความคิดเห็นด้านเศรษฐกิจอื่นๆ ด้วย) ไม่สามารถตอบได้ทุกคำถาม ที่จำเป็นต่อการตัดสินใจทางเศรษฐกิจ ซึ่งหากมีการให้ข้อมูลการคาดการณ์ต่างๆ ผู้อ่านก็ต้องใช้ดุลยพินิจในการตีความ เพราะการคาดการณ์ที่ขาดข้อมูลที่ชัดเจนในเรื่องนั้น ก็เหมือนกับการเดาสุ่มนั่นเอง และการมีข้อมูลที่เพียงพออธิบายได้แค่บางเรื่อง แต่กลับเอาไปอธิบายเรื่องอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องด้วย ก็ไม่ต่างจากการเดาสุ่มเช่นกัน

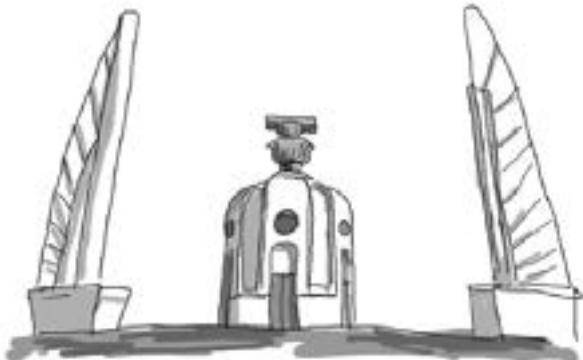
บทเรียนจากวิกฤตเศรษฐกิจ

The Great Depression

42

ในบทนี้เราจะมาพูดกันถึง The Great Depression ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่สำคัญอย่างยิ่งในประวัติศาสตร์ของเศรษฐกิจโลก เพื่อที่เราจะได้บทเรียนทางเศรษฐศาสตร์เพิ่มเติม

ภาวะตกต่ำทางเศรษฐกิจนี้กินเวลา�าวนาน 12 ปี
นับเป็นภาวะตกต่ำที่รุนแรงและยาวนานที่สุดของ
ศตวรรษที่ 20

จุดเริ่มต้นของ The Great Depression อยู่ที่
สหรัฐอเมริกา

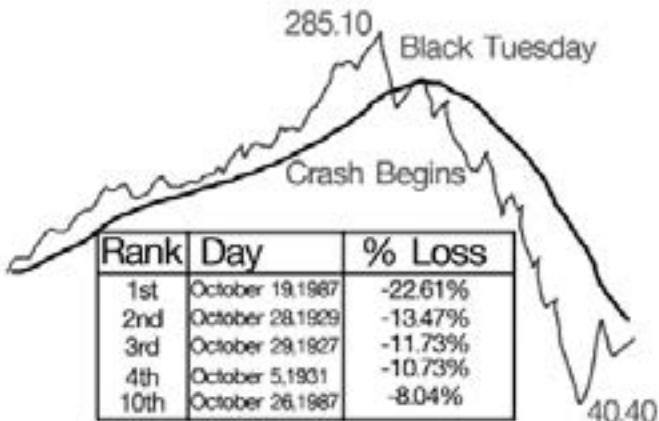
The Great Depression เป็นภาวะความตกต่ำทางเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบทุกประเทศทั่วโลก เริ่มต้นขึ้นในปี 1929 หรือปีพุทธศักราช 2472 (อยู่ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปรมเกล้าเจ้าอยู่หัว 15 ปีหลังทรงครองราช位 1 และ 3 ปีก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองในประเทศไทย)

ปัญหาเศรษฐกิจนี้เริ่มก่อตัวจากการคาดการณ์สังหาริมทรัพย์ในสหรัฐที่อ่อนตัวลงตั้งแต่ต้นปี 1925 และการฉ้อล้อตัวทางเศรษฐกิจในยุโรป (สหรัฐเป็นประเทศผู้ชนะในสงครามโลกครั้งที่ 1 และภายเป็นเจ้าหนี้รายใหญ่ของประเทศในยุโรป)

ผู้คนส่วนใหญ่นับว่า Black Tuesday
 (วันอังคารวิปโยค) 29 ตุลาคม 1929 เป็นจุดเริ่มต้นของ The Great Depression

ราคาหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ NYSE ลดลงอย่างรุนแรง และลดต่อเนื่องไปอีก 3 ปี จนมูลค่าเหลือเพียง 1/5 ของปี 1929 (และไม่กลับคืนมาถึงที่ระดับเดิมจนถึงปี 1954 รวม 25 ปี)

นายธนาคารใหญ่หลายธนาคารรวมตัวกันเพื่อจะหยุดการตกของราคาหุ้นด้วยการซื้อหุ้นในบริษัทชั้นนำหลายบริษัท ที่ราคาสูงกว่าราคาตลาด เพื่อส่งสัญญาณความมั่นใจไปยังนักลงทุน แต่ก็ช่วยได้เพียงชั่วคราว

Albert Henry Wiggin
Chase National Bank

Charles E. Mitchell
National City Bank of New York

Thomas William Lamont, Jr.
Morgan Bank

สาเหตุหลักของการล้มเหลวในตลาดหุ้น (ตลาดหุ้น) คือการเก็งกำไรในตลาดหุ้นด้วยเงินกู้ ซึ่งก่อให้เกิดภาวะเศรษฐกิจฟองสบู่ (Bubble Economy, ได้เดยกล่าวถึงแล้วในหน้า 147) ในช่วงปี 1920-1929 โดยไม่เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่แท้จริง

แม้ว่าในขณะนั้นคนอเมริกันเพียง 16% ลงทุนในตลาดหุ้น แต่ผลกระทบทางจิตวิทยา และการล้มละลายของผู้คนมากมายจากตลาดหุ้นก่อให้เกิดผลกระทบลูกโซ่ทางเศรษฐกิจ คนลดการจับจ่ายใช้สอยลงประมาณ 10% และหลายคนไม่สามารถใช้หนี้ที่ก่อขึ้น

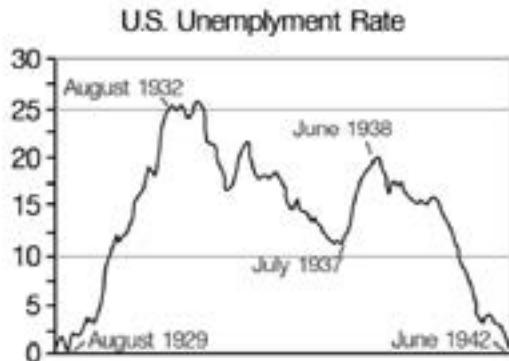

บริษัทห้างร้านเลิกจ้างงานพนักงาน และทำให้คนว่างงานเพิ่มมากขึ้น (1.5 ล้านคนในช่วงปลายปี 1929 และเพิ่มอีก 1.7 ล้านคนในปี 1930)

นอกจากนี้ในปี 1930-1936 เกิดภาวะภัยแล้งอย่างหนัก (*The Dust Bowl*) สร้างความเสียหายให้การเกษตรอย่างรุนแรง

เกิดภาวะเงินฝืด (บทที่ 31) หรือภาวะที่ราคาตกต่ำลง เนื่องจากการบริโภคของคนลดลง และปริมาณเงินใน

ระบบนโยบายกว่าที่ควรจะเป็น ร้านค้าและธุรกิจต้องออกมาลดราคาสินค้า ส่งผลให้คนชะลอการใช้เงินลง (เนื่องจากคาดว่าราคาจะลดลงอีก)

ธนาคาร 11,000 แห่ง จาก 25,000 แห่งต้องปิดตัวลง เนื่องจากลูกหนี้ไม่สามารถชำระหนี้ได้ และผู้คนที่สูญเสียความมั่นใจแห่งกันไปถอนเงินออก (Bank Run) และธนาคารที่ยังคงเหลืออยู่ไม่กล้าปล่อยสินเชื่อ

เศรษฐกิจที่ตกต่ำก่อให้เกิดอาชญากรรมมากมาย
ความเกลียดชังธนาคารทำให้ใจร้อนธนาคารอย่าง
Bonnie and Clyde กลายเป็นวีรบุรุษในสายตาของประชาชน

สภาพเศรษฐกิจ落ちถ้วนกลับไปในทวีปยุโรป อัตราการ
ว่างงานในยุโรปปีนี้ไปสูงถึง 25% ในบางประเทศ เช่น เยอรมนี
ในปี 1932 และสามปีที่แล้วโลก จำนวนเมืองสองครั้ง^{ที่ 2} จบลง

นานาประเทศได้เริ่มนิยามยกป้องธุรกิจในประเทศ (Protectionist Policies) ตั้งแต่ปี 1929 เช่น การเพิ่มภาษีนำเข้า
ส่งผลให้การค้าระหว่างประเทศตกต่ำลง ส่งผลให้เศรษฐกิจโลกแย่ลงอีก และวิกฤตเศรษฐกิจยาวนานขึ้นกว่าที่ควร

ยกตัวอย่างเช่น การส่งออกของสหราชอาณาจักรลดลง 67% (จาก 5.2 พันล้าน เหลือ 1.7 พันล้านดอลลาร์) ระหว่างปี 1929-1933

ปี 1932 ประธานาธิบดี Franklin D. Roosevelt (FDR) ได้รับเลือกตั้งและได้ชูนโยบาย The New Deal โดยการอัดฉีดงบประมาณรัฐเพื่อเพิ่มการจ้างงานตามแนวคิดของ John Maynard Keynes

Franklin D. Roosevelt (1882-1945)

ประธานาธิบดีคนที่ 32 ของ
สหรัฐอเมริกา (1933-1945)

John Maynard Keynes (1883-1946)

นักเศรษฐศาสตร์ชาวอังกฤษผู้ส่งผลต่อทฤษฎีเศรษฐศาสตร์รัมมหภาค
และนโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาลทั่วโลก

แต่ The Great Depression มาสิ้นสุดลงในปี 1941 เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 การใช้จ่ายของรัฐบาลมากmany เพื่อส่งความช่วยเหลือ สร้างงานที่เพิ่มมากขึ้น เป็นที่ถกเถียงกัน ต่อมาว่ารัฐบาลควรเข้ามามีจัดการหรือไม่หรือปล่อยให้เศรษฐกิจจัดการตัวเองต่อไป

Milton Friedman เชื่อว่า The Great Depression และ วิกฤตเศรษฐกิจในฯ เกิดจากการที่รัฐบาลเข้ามามีบทบาท มากเกินไปในระบบเศรษฐกิจ

Milton Friedman (1912-2006)

นักเศรษฐศาสตร์ผู้มีอิทธิพลมากที่สุดคนหนึ่งในศตวรรษที่ 20

Joseph Schumpeter และ Nikolai Kondratieff มอง The Great Depression ว่าเป็นส่วนหนึ่งของวัฏจักรเศรษฐกิจ (The Economic Cycles)

Nikolai Kondratieff (1892-1938)

นักเศรษฐศาสตร์ชาวรัสเซีย
ผู้เชื่อว่าวิกฤตเศรษฐกิจเป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจทุนนิยม
และจะเกิดขึ้นทุก 50-60 ปี เรียกว่า Kondratieff Waves

Joseph A. Schumpeter (1883-1950)

นักเศรษฐศาสตร์ชาวอเมริกันเชื้อสายออสเตรีย
ผู้ทำให้คำว่าการทำลายที่สร้างสรรค์ (Creative Destruction) โด่งดัง

วิกฤตเศรษฐกิจประเทศไทยปี 2540

Thailand's 1997 Financial Crisis 43

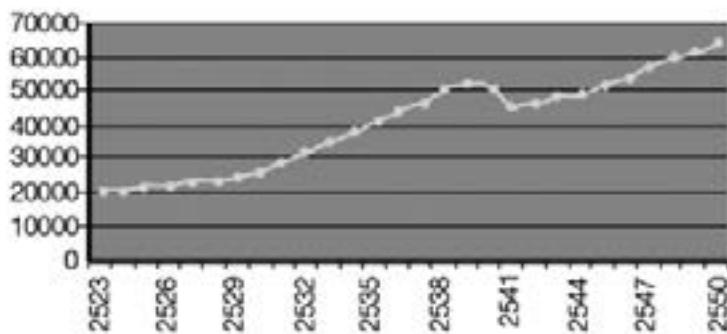
ช่วงกลางปี 2540 ประเทศไทยเริ่มประสบวิกฤตเศรษฐกิจครั้งใหญ่ ซึ่งหลายคนเรียกชื่อเล่นของวิกฤตเศรษฐกิจครั้งนั้นว่า วิกฤตต้มยำกุ้ง

ตั้งแต่ปี 2528-2539 เศรษฐกิจประเทศไทยมีการเติบโตเฉลี่ยประมาณ 9% ต่อปี ปรากฏการณ์นี้ทำให้ประเทศไทยได้รับการเรียกว่าเป็นหนึ่งในสิ่งมหัศจรรย์ทางเศรษฐกิจของเอเชีย (Asian Economic Miracle) กราฟข้างล่างแสดงให้เห็นถึงการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจตั้งแต่ปี 2523 ถึงปัจจุบัน เราจะเห็นชัดเจนว่ามีรอยสะกดอยู่ในช่วงปี 2540

วิกฤต ต้มยำกุ้งปี 2540

มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศไทย
(Real GDP) (พันล้านบาท)

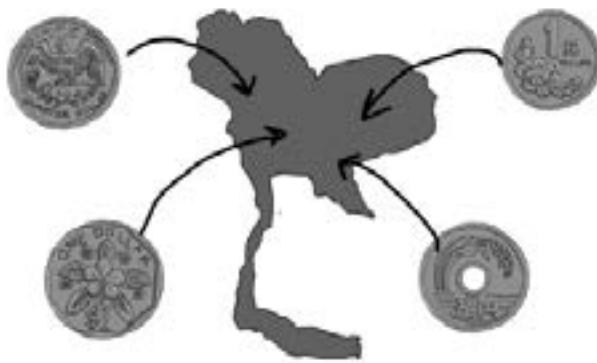
แม้ว่าทุกวันนี้ GDP ของประเทศไทยจะยังสูงผ่านจุดวิกฤตไปแล้ว แต่บางสิ่งบางอย่างก็ยังคงเหลือ

- สินทรัพย์บางส่วนที่ยังคงเป็นปัญหา จากหนี้เสียของภาคเอกชนในครั้งนั้น (Non-Performing Loans: NPL)
- ดัชนีตลาดหลักทรัพย์ที่ยังต่ำกว่าระดับเฉลี่ยในปี 2539
- บริษัทต่างชาติที่เข้ามายield จากการต่างๆ ในประเทศไทย
- ความสั่นคลอนของความเชื่อมั่นของภาคธุรกิจทั้งในและนอกประเทศไทย

วิกฤตเศรษฐกิจที่มีจุดเริ่มต้นหลักๆ 3 ทาง

จุดเริ่มต้นที่ 1: การไหลเข้าของเงินทุนต่างประเทศ และนโยบายอัตราแลกเปลี่ยนคงที่ของประเทศไทย
ประเทศไทยเปิดเสรีการเงินของประเทศไทยในปี 2535 ตามนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางทางการเงินในภูมิภาค (Bangkok International Banking Facility—BIBF) ประกอบกับเศรษฐกิจไทยมีการเจริญ

เติบโตสูง ส่งผลให้มีความต้องการในการใช้เงินทุน ผลักดันให้ดอกเบี้ยรายในประเทศสูง เงินทุนจากต่างประเทศจำนวนมากจึงไหลเข้าสู่ประเทศไทย

ธุรกิจไทยจำนวนมากนิยมการกู้ยืมจากแหล่งทุนนอกประเทศเนื่องจากมีดอกเบี้ยที่ต่ำกว่า และไม่มีความเสี่ยงจากความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนเงิน เนื่องจากค่าเงินบาทถูกผูกไว้กับค่าเงินдолลาร์สหรัฐที่ 25 บาท ต่อ 1 ดอลลาร์ ส่งผลให้ภาคธุรกิจของไทยมีหนี้สินเป็นเงินตราต่างประเทศเป็นจำนวนมากมหาศาล

จุดเริ่มต้นที่ 2: เศรษฐกิจฟองสบู่ และการฉะลอกตัวของเศรษฐกิจ

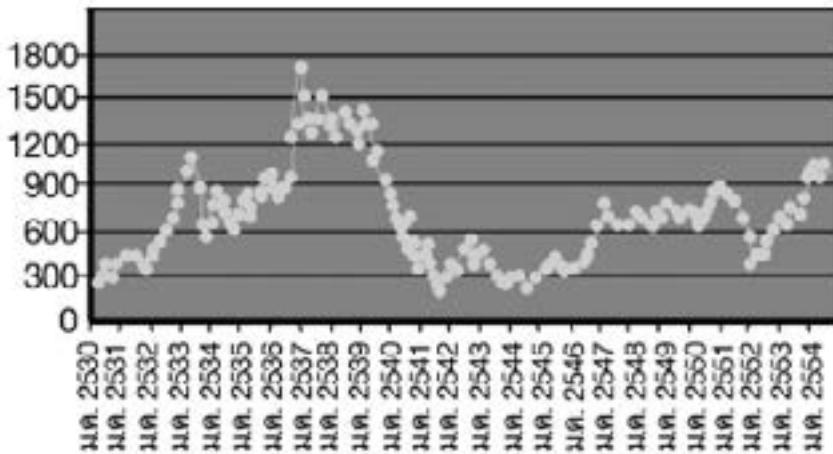
การเก็งกำไรทำให้ที่ดิน และหุ้นมีราคาสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ผู้คนมากมายกู้ยืมเงินเพื่อนำมาลงพนันราคาน้ำที่ดิน และหุ้น ซึ่งไม่เกิดคุณค่าทางเศรษฐกิจ และก่อให้เกิดภาวะฟองสบู่ (Bubble Economy, ซึ่งได้เคยกล่าวถึงแล้วในหน้า 147)

การฉะลอกตัวของเศรษฐกิจโดยเฉพาะการส่งออก ในปี 2539 การส่งออกของประเทศไทยขยายตัวไม่ถึง 1% (เมื่อเทียบกับปี 2537 และปี 2538 ซึ่งขยายตัว 23% และ 21% ตามลำดับ) การส่งออกที่ไม่ขยายตัวมีผลกระทบต่อ GDP และส่งผลกระทบทางด้านจิตวิทยา และความเชื่อมั่นของนักลงทุนต่างชาติ

การฉะลอกตัวทางเศรษฐกิจทำให้ฟองสบู่แตกเร็วขึ้น เนื่องจากผู้คนเริ่มไม่สามารถขายสินทรัพย์ในราคาน้ำที่สูงขึ้น ส่งผลให้ผู้ที่ซื้อคนสุดท้ายต้องถือที่ดินและหุ้นไว้หรือขายโดยขาดทุน

ตัวนิหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยปี 2530-2554 (ค่าเฉลี่ยรายเดือน)

ราคาหุ้นในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยค่อยๆ ลดตัวลงตั้งแต่ปี 2539 และในปี 2539 มีการเปิดเผยตัวเลขหนึ่ง เสียของธนาคารกรุงเทพพาณิชยการ สร้างความตื่นตระหนกแก่ประชาชน

จุดเริ่มต้นที่ 3: การโจมตีค่าเงินบาท

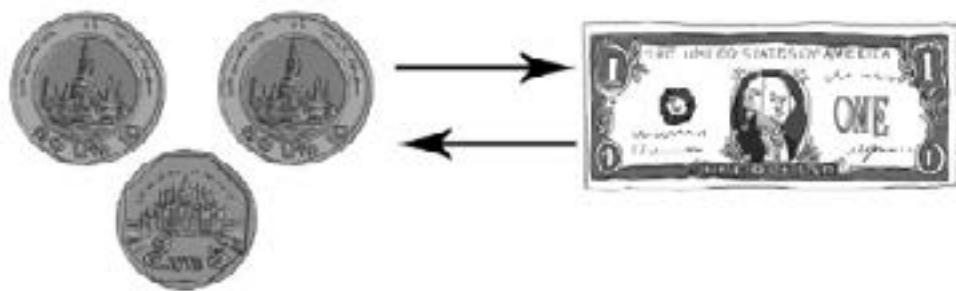
นักค้าเงินต่างชาติ เช่น นาย George Soros มีความเห็นว่าค่าเงินบาท ที่ราก 25 บาทต่อดอลลาร์นั้นมีราคาสูงกว่าที่ควรจะเป็น

George Soros

นักธุรกิจการเงินชาวอเมริกันเชื้อสายยังก้าเรียน
ผู้ได้ชื่อว่า "The man who broke the Bank of England"
และเชื่อกันว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับวิกฤตเศรษฐกิจ
ประเทศไทยปี 2540

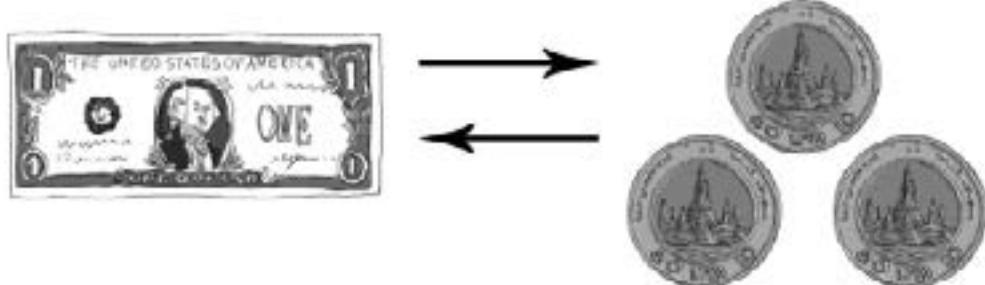
ตั้งแต่ว่างเดือนพฤษภาคม 2540 เกิดการโจรกรรมค่าเงินบาท โดยใช้เทคนิค Short Sale ซึ่ง สาระสำคัญ ก็คือ ฝรั่งยืมเงินบาทมาขายในราคากลาง (ณ ปี 2540) เช่น ยืมเงินบาท 25 บาท เพื่อที่จะขายให้ได้ 1 ดอลลาร์สหรัฐ

เมื่อเกิดการทุ่มขาย ค่าเงินบาทที่แท้จริงก็จะอ่อนตัวลง ตาม Law of Supply (บทที่ 8)

ฝรั่งซื้อเงินบาทมาใช้คืนในราคาน้ำ “ถูกลง”

เช่น ซื้อที่ 30 บาท ต่อ 1 ดอลลาร์ ซึ่งหมายถึง การใช้เงิน 83.33 เซนต์ (0.833 ดอลลาร์) ซื้อเงินไทย 25 บาท ฝรั่งใช้คืนเงินบาท 25 บาท และค่าธรรมเนียมนิดหน่อย เป็นอันเสร็จสิ้นกระบวนการ ได้กำไร 16.67 เซนต์ (0.167 ดอลลาร์) ต่อ 1 ดอลลาร์

รัฐบาลไทยในขณะนั้นยังคงนโยบายอัตราแลกเปลี่ยนที่ตรึงราคาค่าเงินบาทไว้ และได้ดำเนินการปักป้องค่าเงินบาทในตลาดโลกไม่ให้อ่อนตัวลง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อธุรกิจที่ต้องนำเข้า หรือมีหนี้สินเป็นเงินต่างประเทศ

วิธีการที่ใช้โดยสารสำคัญคือ การนำเงินทุนสำรองระหว่างประเทศ (บทที่ 38) มาใช้ซื้อเงินบาทเก็บขึ้นจากตลาด

เงินโลกเพื่อลด Supply ของเงินบาท ส่งผลให้ค่าเงินบาทในตลาดสูงขึ้น

จากการต่อสู้เพื่อปักป้องค่าเงินนี้ เงินทุนสำรองระหว่างประเทศของประเทศไทยร้อยหอร้อยละตับวิกฤต (เหลือประมาณ 700 ล้านдолลาร์สหรัฐฯ จากที่เคยมีเกือบ 40,000 ล้านдолลาร์สหรัฐฯ ในปี 2539) จนวันที่ 2 กรกฎาคม 2540 รัฐบาลไทยประกาศคลอยตัวค่าเงินบาท (Managed Float) มีผลให้ค่าเงินบาทลดลงไปอยู่ในอัตราที่แท้จริงของตลาด

การลอยตัวนี้เสมือนฟางเส้นสุดท้ายที่ทำให้เศรษฐกิจประเทศไทยเข้าสู่ภาวะวิกฤต

ผลกระทบที่เกิดขึ้น

เมื่อค่าเงินบาทอ่อนตัวลง 50% หนี้สินที่เกิดจากเงินทุนต่างชาติที่ไหลเข้ามาในช่วงก่อนหน้า ก็มีมูลค่ามากขึ้นเท่าตัว ผู้ที่ถูกยึดจากต่างประเทศต้องประสบปัญหาอย่างหนัก เกิดหนี้เสียในระบบมากมาย ส่งผลให้สถาบันการเงินต้องปิดตัวลง 56 แห่ง

รวมถึงธุรกิจที่ไม่สามารถชำระหนี้สินได้ต้องปิดตัวลง ก่อให้เกิดการเลิกจ้างงานจำนวนมาก ส่งผลให้เศรษฐกิจชะลอตัว และเกิดการเลิกจ้างงานเพิ่มขึ้นอีก

การฟื้นตัวของเศรษฐกิจ

รัฐบาลต่อมาโดยเงื่อนไขการรับความช่วยเหลือจาก IMF ได้ดำเนินมาตรการ เช่น

- ภูมิเงิน 17,200 ล้านเหรียญสหรัฐ เพื่อพยุงฐานทางการเงินของประเทศ
- รัดเข้มขัด งบประมาณแผ่นดินจะต้องตั้งเกินดุล 1% ของ GDP
- ภาษีมูลค่าเพิ่มเพิ่มจากการ้อยละ 7 เป็นร้อยละ 10
- แปรรูปรัฐวิสาหกิจ
- ปล่อยให้สถาบันการเงินที่ไม่สามารถดูแลตัวเองได้ปิดกิจการลง

นอกจากนั้นค่าเงินบาทที่ลดลงมากทำให้ธุรกิจส่งออกเติบโตอย่างรวดเร็ว

ทั้งหมดส่งผลให้เศรษฐกิจเริ่มฟื้นตัวในช่วงปี 2541-2544 รัฐบาลไทยสามารถเก็บภาษีได้มากขึ้น และโดยความช่วยเหลือจากภาคเอกชน เริ่มสามารถใช้หนี้ IMF และปลดหนี้โดยสิ้นเชิงในปี 2546 (ก่อนกำหนด 4 ปี)

ตั้งแต่ปี 2544 เป็นต้นมา เงินบาทมีแนวโน้มที่จะแข็งค่าขึ้นเรื่อยๆ เช่น จากที่ต้องใช้เงินเดลิรีส์ 45 บาทในการซื้อเงิน 1 ดอลลาร์ ในปี 2544 เหลือเพียงประมาณ 30 บาท ต่อ 1 ดอลลาร์ ในปี 2554 และ 2555

แม้จะเกิดเรื่องร้าวมากมายแต่กัยในวิกฤตก็มีโอกาสและสิ่งดีๆ เมื่อนึกภาษาจีนที่คำว่า “วิกฤตเป็นคำผสมระหว่างคำว่า “อันตราย” กับคำว่า “โอกาส” หรือในคำคมฝรั่งที่ว่า “All problems are opportunities in disguised.”

ในประเทศไทยมีสิ่งดีๆ เกิดขึ้นจากวิกฤตเศรษฐกิจหลายอย่าง เช่น

- คนไทยตื่นตัวเกี่ยวกับเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้น
- การถอยตัวค่าเงินทำให้ค่าเงินบาทเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจที่แท้จริงของประเทศไทย
- ธุรกิจส่งออกของไทยเจริญเติบโต จากค่าเงินบาทที่อ่อนตัวลง
- ระบบและระเบียบในการทำธุกรรมทางการเงินที่มีมาตรฐานเป็นสากลมากยิ่งขึ้น

วิกฤตการเงินในสหรัฐอเมริกา Subprime Crisis 44

วิกฤตการเงินในสหรัฐฯช่วงปี 2007-2010 เกิดขึ้นจากหลายปัจจัยร่วม ผสมโรงไปด้วยกัน ทั้งจากพื้นฐานทางเศรษฐกิจและรูปแบบการดำเนินธุรกิจของสถาบันการเงิน อย่างไรก็ตามประเด็นปัญหาที่จุดให้เกิดวิกฤต การเงินในครั้งนี้ก็คือ ปัญหาจากการปล่อยสินเชื่อบ้าน (Mortgage) ให้กับกลุ่มผู้มีเครดิตไม่ดี หรือที่เรียกว่า Subprime

กลุ่มคนที่อยู่ใน Subprime นี้เป็นกลุ่มที่มีคะแนนเครดิตที่ต่ำที่สุด ซึ่งถ้าันับเรียงตามลำดับเครดิตจากน้อยไปมากจะเริ่มจาก Subprime, Alt-A, Jumbo และ Prime

What affects your Credit score

ในช่วงทศวรรษก่อนปี 2006 ราคاب้านในตลาดสหรัฐมีแนวโน้มปรับตัวสูงขึ้นต่อเนื่องมาโดยตลอด และอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำทำให้มีการปล่อยสินเชื่อในทุกรูปแบบเพิ่มมากขึ้น รวมไปถึงการปล่อยสินเชื่อบ้านให้กลุ่มผู้มีเครดิตต่ำ หรือ Subprime ที่เพิ่มขึ้นอย่างมาก

เนื่องจากกลุ่ม Subprime นี้เป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงในการเบี้ยว่า zarะ หนึ้สูง ทำให้นักการเงินคิดคันกลไกเพื่อปล่อยสินเชื่อกับคนกลุ่มนี้ ซึ่งก็สามารถทำกำไรมหาศาลให้กับสถาบันการเงิน เนื่องจากลูกค้าในกลุ่มนี้ยังเป็นกลุ่มที่เดิมไม่มีผู้ใดยื่นข้อเสนอสินเชื่อเข้ามา ถือเป็นตลาดใหม่ที่มีศักยภาพในการทำกำไรสูง

การออกแบบสัญญาผ่อนบ้านของกลุ่มลูกค้า Subprime ยังตั้งอยู่บนแนวคิดที่ว่าราคاب้านจะเพิ่มขึ้นต่อเนื่องเหมือนช่วงที่ผ่านมา และส่วนใหญ่จะมีการออกแบบให้มีช่วงเวลาสั้นๆ ที่อัตราดอกเบี้ยในการผ่อนบ้านคงที่ ยกตัวอย่างเช่นถ้าสัญญาผ่อนบ้าน 30 ปี ใน 2 ปีแรกอัตราดอกเบี้ยจะคงที่และมีอัตราต่ำ ซึ่งอาจทำให้ว่าอัตราดอกเบี้ยในตลาดด้วยชา และ 28 ปีที่เหลืออัตราดอกเบี้ยตัวซึ่งจะสูงขึ้นกว่าช่วงปีแรกๆ อย่างเห็นได้ชัด

ในกรณีที่ผู้กู้ได้รับข้อเสนอที่ดีกว่าจากสถาบันการเงินอื่น ผู้กู้จะทำการ Refinance หรือเรียกง่ายๆ ว่า กู้จากอิอกที่มาไปหนึ่งของเดิม ซึ่งกรณีนี้จะเกิดขึ้นได้เมื่อราคาบ้านที่ผ่อนอยู่มีมูลค่าสูงขึ้น ทำให้สามารถนำไป Refinance ได้ โดยในช่วง 1998-2006 ลูกหนี้ Subprime มีการ Refinance ถึงร้อยละ 50

อย่างไรก็ตามหากราคาบ้านลดต่ำลง สิ่งที่จะเกิดขึ้นก็คือ ผู้กู้จะเบี้ยวหนี้เงินกู้ ปล่อยให้ธนาคารยึดบ้านไป เพราะหากว่าบ้านที่ต้องผ่อนมีค่าน้ำอยกว่าปริมาณเงินที่จะจ่ายให้กับสถาบันการเงิน การเบี้ยวหนี้เป็นทางเลือกที่คุ้มมากกว่า

นอกจากนี้จากรูปแบบการปล่อยกู้ปกติที่สถาบันการเงินที่เป็นเจ้าหนี้รับความเสี่ยงจากการเบี้ยวหนี้เงินกู้ ได้มีการพัฒนาเครื่องมือทางการเงินที่เรียกว่า Securitization หรือการแปลงสภาพหลักทรัพย์

ในการทำ securitization ธนาคารจะใช้กลไกในการ Match กระแสเงินสดที่คาดว่าจะได้จากการผ่อนบ้านมาแปลงเป็นหลักทรัพย์ MBS (Mortgage Backed Security) เช่น ตราสารหนี้ ซึ่งนำมาจากการรวมสัญญาผ่อนบ้านหลายๆ สัญญาเข้าด้วยกันที่เรียกว่า Pool ซึ่งถูกนำมาแปลงสภาพเป็นหลักทรัพย์ที่มีความเสี่ยงต่างๆ กัน เช่น จากมูลค่าของสัญญาทั้งหมดใน Pool จำนวน 100 ล้านบาท อาจแปลงเป็นตราสารหนี้ที่มีความเสี่ยงต่ำ 20 ล้านบาท ส่วนที่เหลือก็แปลงเป็นตราสารหนี้ที่มีความเสี่ยงสูงขึ้นตามลำดับ และจัดจำหน่ายตราสารหนี้ให้บุคคลทั่วไปและสถาบันการเงิน

เมื่อรานาครัวรับเงินจากการผ่อนบ้าน เงินนั้นก็จะถูกจ่ายคืนเป็นเดือนๆ เป็นปีๆ ไปยังผู้ถือตราสารหนี้ที่มีความเสี่ยงต่ำเป็นอันดับแรก เมื่อจ่ายครบจำนวน 20 ล้านแล้ว ก็จะยังเหลือจ่ายให้ผู้ถือตราสารหนี้ที่มีความเสี่ยงรองลงมาจนไปถึงลำดับสุดท้าย ซึ่งอาจไม่ได้เงินคืนเลยก็ได้ เพราะ อาจมีลูกหนี้ที่เบี้ยวหนี้อยู่ใน Pool ตั้งแต่ปี 2006 ประมาณร้อยละ 80 ของหนี้ subprime ถูกแปลงสภาพโดยกระบวนการ Securitization

เครื่องมือทางการเงินอิกประเภทหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการก่อให้เกิดวิกฤตการเงินในสหรัฐฯ ก็คือ CDO (Collateralized Debt Obligations) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้แปลงสภาพสินทรัพย์อิทธิพลหนึ่งจากระบวนการ Securitization ที่ได้กล่าวข้างต้น เนื่องจากการขายตราสารหนี้ที่มีความเสี่ยงสูงอาจทำได้ยาก ทำให้ธนาคารผู้ออกหรือผู้ถือตราสารหนี้นำกลุ่มตราสารหนี้ที่มีความเสี่ยงสูงมาแปลงสภาพอีกรอบ ยกตัวอย่าง เช่น มีตราสารหนี้ที่มีความเสี่ยงสูงจาก Pool ปริมาณ 50 ล้านเหรียญ ซึ่งอาจถูกแปลงสภาพเป็นตราสารหนี้ที่มีความเสี่ยงต่ำ 10 ล้านเหรียญ ซึ่งก็ใช้หลักการเดียวกันในการทำระหบันนี้ คือ กลุ่มความเสี่ยงต่ำที่ถูกแบ่งไว้ใหม่ก็จะเป็นกลุ่มที่ได้เงินคืนก่อน

ซึ่งกลไกของการทำ CDO นี้ถูกทำต่อเนื่องไปเรื่อยๆ มีการแปลงสภาพเป็นทอดๆ จาก Pool ของลูกหนี้ผ่อนบ้านหลายๆ แห่ง ทำให้ไม่สามารถระบุได้ว่า หลักทรัพย์ที่ถูกแปลงสภาพมีที่มาที่ไปอย่างไรและที่สำคัญบริษัทที่ออก CDO จะเป็นบริษัทรูปแบบ Special Purpose Vehicle ซึ่งเป็นการลงทุนที่ไม่ได้อยู่ในรายงานการเงินของบริษัทแม่ หรือในรูปแบบของสถาบันการเงินที่ไม่ใช่ธนาคาร เช่น พวก Hedge Fund

อย่างไรก็ตามสิ่งที่สำคัญคือ บริษัทจัดอันดับความเสี่ยงให้การรับรองว่ามีความเสี่ยงต่อกับพันธบัตร ที่แท้จริง มีความเสี่ยงสูงจากการแปลงสภาพดังกล่าว ซึ่งเป็นจุดสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดวิกฤตขึ้นมา ทำให้มีสถาบันการเงินหลายแห่งกล้าออกหลักประกันความเสี่ยงให้กับพันธบัตรพวทนี้ ซึ่งเรียกว่า CDS (Credit Default Swap) โดยที่ผู้จำหน่าย CDS จะรับจ่ายเงินคืนให้กับผู้ซื้อหากพันธบัตรที่ทำประกันไว้ไม่สามารถจ่ายคืนได้ และ เนื่องจากพันธบัตรได้รับการรับรองว่ามีความเสี่ยงต่ำ ทำให้สถาบันการเงินเชื่อมั่นว่าอัตราการเบี้ยวนี้จะต่ำ

จะเห็นได้ว่ากลไกการออกหลักทรัพย์ที่ได้กล่าวมามีความประาะบาง และมีความเสี่ยงที่ผู้ลงทุนอาจมองไม่เห็นและคาดไม่ถึง เนื่องจากมีกลไกการแปลงสภาพหลักทรัพย์ที่ซับซ้อน และมีการจัดอันดับความเสี่ยงที่ไม่สะท้อนความเสี่ยงที่แท้จริง

จุดเริ่มต้นของพายุเกิดจากการที่ราคาบ้านในสหรัฐฯ ที่เคยเพิ่มอยู่อย่างต่อเนื่องปรับลดลง ทั้งจากเศรษฐกิจที่ชะลอตัว และการสร้างบ้านที่เกิดขึ้นมากจนเกินความต้องการ

จากที่ได้กล่าวมาแล้วเมื่อราคาบ้านลดลง ทำให้ลูกหนี้ Subprime เลือกที่จะเบี้ยวหนี้ แทนที่จะผ่อนบ้านและจ่ายหนี้ต่อไป เนื่องจากมูลค่าของบ้าน น้อยกว่าเงินที่จะต้องจ่าย ซึ่งจากจุดนี้ทำให้ลูกค้ามไปถึงหลักทรัพย์ที่ออกโดยใช้กระแสเงินสดจากการผ่อนบ้านเป็นตัวหนุนหลัง

ปรากฏการณ์นี้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสถาบันการเงิน นักลงทุนที่ซื้อหลักทรัพย์ดังกล่าว และบริษัทประกันที่ออกประกันความเสี่ยง CDS ให้กับหลักทรัพย์เหล่านั้น

สถาบันการเงินระดับยักษ์ใหญ่ในสหรัฐฯ หลายแห่งประสบปัญหาอย่างหนัก บางแห่งต้องปิดกิจการ หรือขายกิจการไปในราคากลู เช่น Lehman Brothers ส่วนบางแห่งก็ได้รับเงินช่วยเหลือจากรัฐบาล เช่น AIG และ Citigroup รวมความเสียหายทางเศรษฐกิจหลายล้านล้านเหรียญสหรัฐฯ ด้วยผลลัพธ์ที่ตามมาคือเศรษฐกิจทั่วโลกตกลงต่อเนื่อง ทำให้เศรษฐกิจโลกต้องเผชิญกับภาวะ RECESSION

แม้ว่าจะมีมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจ (Stimulus package) ของสหรัฐฯ ในรูปแบบต่างๆ ออกมาเรื่อยๆ แต่เศรษฐกิจสหรัฐฯ ก็ยังเรียกว่าไม่อยู่ในจุดที่พื้นตัวสู่สภาพปกติได้ในระยะเวลาอันสั้น

วิกฤตเศรษฐกิจในยุโรป Europe Economic Crisis 45

ยังไม่ทันที่หมอกควันของวิกฤตเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาจะจางลง เศรษฐกิจโลกมีอันต้องสั่นคลอนอีกครั้งหนึ่ง จากเด็กทางของวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในกลุ่มประเทศในทวีปยุโรปที่อยู่อีกฟากหนึ่งของมหาสมุทรแอตแลนติก โดยมีจุดเริ่มต้นจากประเทศที่เป็นต้นกำเนิดอารยธรรมตะวันตก คือ ประเทศกรีซ

ช่วงต้นปี 2010 เริ่มมีความกังวลอย่าง กว้างขวางต่อปัญหาหนี้สาธารณะของ ประเทศกรีซ และประเทศในกลุ่ม สภาพยุโรปอื่นๆ เช่น สเปน โปรตุเกส ไอร์แลนด์ และอิตาลี โดยกรีซเป็นประเทศ แรกที่ปัญหานี้ได้ผุดขึ้นมาอย่างเห็นได้ชัด

ในช่วงแรกๆ ที่รัฐบาลกรีกฯ เงินจากต่างประเทศ พันธบตรรัฐบาลที่ออกมีอัตราดอกเบี้ยที่ไม่สูงมาก เนื่องจากเศรษฐกิจยังเติบโตไปได้ด้วยดี อย่างไร้ความสามารถหลังจากที่เกิดวิกฤตการเงินในศรีษะในช่วงปี 2008 อัตราดอกเบี้ยในตลาดทุนของโลกสูงยิ่งขึ้นทำให้ต้นทุนในการกู้ยืมเงินของกรีซสูงขึ้น นอกจากนั้นภาคธุรกิจหลักของกรีซคือ ภาคการท่องเที่ยวได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง รายได้จากการท่องเที่ยวลดลงอย่างมากในปี 2009 ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการกู้เงินของรัฐบาลกรีซ

ประเทศกรีซ เป็นประเทศที่แม้จะไม่ได้มีการเติบโตอย่างหวือหัวแต่ก็เป็นหนึ่งในประเทศกลุ่มสหภาพยุโรปที่มีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง และมีเศรษฐกิจที่ค่อนข้างแข็งแกร่ง อย่างไร้ตามประเทศกรีซมีการ

ก่อหนี้สาธารณะในสัดส่วนที่สูงมาเป็นเวลานานนับสิบๆ ปี เพื่อนำมาใช้จ่ายในภาครัฐ เช่น การจ้างงาน อุดหนุนด้านบำเหน็จบ้านเมือง และสวัสดิการภาครัฐอื่นๆ ซึ่งตัวเลขหนึ่งของกรีซมีขนาดใหญ่กว่าผลผลิตรวมทั้งมวลรวมรายในประเทศ (GDP)

หลังจากที่ทั่วโลกเริ่มเห็นปัญหาที่ก่อตัวใน
ประเทศกรีซ สิ่งที่ตามมา ก็คือความเชื่อมั่น
ต่อความสามารถในการชำระหนี้ของกรีซ
ส่งผลกระทบไปที่อัตราดอกเบี้ยของพันธบัตร
ที่ออกโดยรัฐบาล ในช่วงเดือนเมษายน 2010
บริษัทจัดระดับความเสี่ยงได้ลดเกรดของ
พันธบัตรรัฐบาลกรีซลงมาอยู่ที่ระดับต่ำที่สุด
คือ **Junk bond**

(ระดับความเสี่ยงของตราสารหนี้โดยทั่วไปจะเริ่มจาก AAA ซึ่งเป็นอัตราความเสี่ยงต่ำที่สุด อัตราดอกเบี้ยของ
ตราสารหนี้จะอยู่ในระดับต่ำ ถ้าเป็นอัตราความเสี่ยงของหนี้สูงจะเรียกว่า Junk (ต่ำกว่าระดับ BBB/Baa)
ซึ่งหมายความว่าความเป็นไปได้ของการเบี้ยworthiness จะมีสูงมากๆ และอัตราดอกเบี้ยของ Junk Bond
จะสูงมากเพื่อชดเชยความเสี่ยงจากการไม่ได้รับชำระคืน)

หลังจากที่ปัญหาเริ่มผุดออกมาย่างซัดเจน รัฐบาลกรีซได้ออกมาตรการเพื่อลดรายจ่ายภาครัฐ เช่น การลดเงิน
เดือนของพนักงานภาครัฐ แต่ก็ไม่ได้ช่วยให้สถานการณ์ดีขึ้นเท่าไร ในที่สุดรัฐบาลกรีซได้ขอ
ความช่วยเหลือไปยังกลุ่ม Eurozone ธนาคารกลางยุโรป (European Central Bank) และกองทุนการเงิน
ระหว่างประเทศ (IMF) ซึ่งทั้ง

สามหน่วยงานได้ตอบรับให้ความช่วยเหลือกับกรีซ
ครั้งแรกในเดือนพฤษภาคม 2010 โดยมีวงเงินช่วย
เหลือประมาณ 110 พันล้านยูโร และครั้งที่ 2 ในเดือน
มีนาคม 2012 โดยมีวงเงินช่วยเหลือประมาณ
130 พันล้านยูโร

ท่านต้องไปซื้อขายหรือ รับภารกิจบริหารไม่ได้เอง

มีบางประเทศที่ประชาชนไม่เห็นด้วยกับวิธีการให้เงินช่วยเหลือกับกรีซ เช่น เยอรมัน และฝรั่งเศส แต่ว่าประเทศไทยกลุ่มที่ใช้สกุลเงินยูโรก็ไม่มีทางเลือก เพราะหากว่ากรีซไม่สามารถจ่ายหนี้ให้กับเจ้าหนี้ได้ ก็จะส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นต่อสกุลเงินยูโร และประเทศไทยในกลุ่มที่ใช้เงินยูโร

การช่วยเหลือดังกล่าวมีเงื่อนไขที่รัฐบาลกรีซตกลงที่จะทำการปรับโครงสร้างการเงินภาครัฐ โดยใช้มาตรการรัดเข็มขัดที่เข้มข้นและรุนแรง ยกตัวอย่างเช่น การขึ้นภาษีมูลค่าเพิ่ม การปรับโครงสร้างบำเหน็จบำนาญ การเพิ่มภาษีสินค้าฟุ่มเฟือย และการออกมาตรการลดจำนวนบุคลากรภาครัฐลง

ผลที่ตามมาก่อให้เกิดการประท้วงหยุดงานทั่วประเทศและมีการประท้วงอย่างรุนแรงระหว่างภาครัฐกับผู้ประท้วง โดยการประท้วงดังกล่าวเกิดขึ้นต่อเนื่องเป็นเวลาหลายวันติดต่อกัน ซึ่งลักษณะเงื่อนไขที่รัฐบาลกรีซต้องดำเนินการก็เป็นมาตรการในลักษณะเดียวกันกับที่ IMF ให้กับประเทศไทยในช่วงที่ต้องขอความช่วยเหลือด้านการเงินในช่วงวิกฤตการเงินในปี 1997

กรีซเป็นประเทศสมาชิกของสหภาพยุโรปที่ใช้เงินสกุลยูโร ซึ่งอยู่ภายใต้ระบบการบริหารการคลังภาครัฐที่กำหนดโดย กลุ่มประเทศ Eurozone อย่างไรก็ตามประเทศกรีซ ได้หลักเลี้ยงระบบทดักล่า โดยใช้กลไกที่ทำให้ตัวเลขการกู้ยืมไม่สามารถตรวจสอบได้ จนทำให้ตัวเลขหนี้สาธารณะของกรีซเกินระดับที่อันตรายและก่อให้เกิดวิกฤตขึ้น เรียกว่า การขาดระบบการเงินการคลังเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้เศรษฐกิจของกรีซทรุดตัวลง

นอกจากประเทศกรีซแล้วประเทศในกลุ่ม Eurozone หลายประเทศก็ประสบกับปัญหาเศรษฐกิจด้วยเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็น โปรตุเกส ออร์แลนด์ อิตาลี และสเปน ซึ่งรวมก็เรียกว่า กลุ่ม PIIGS หรือ GIIPS

ไอร์แลนด์ ประสบปัญหาในภาคการเงินจากความไม่โปร่งใสในการบริหารงานของธนาคารกลางของประเทศที่ปล่อยกู้เกินตัว และฟองสบู่ของธุรกิจสังหาริมทรัพย์ได้แตกงอล (คล้ายกับกรณีของสหราชอาณาจักร) และได้รับความช่วยเหลือจาก Eurozone และ IMF ในเดือนพฤษภาคม 2010 ในวงเงินประมาณ 66 พันล้านยูโร

อิกประเทศที่ประสบปัญหานักก็คือ โปรตุเกส ซึ่งมีเศรษฐกิจที่เติบโตเชื่องช้า มีรายได้ต่อหัวต่ำเมื่อเทียบกับในกลุ่มประเทศ Eurozone มีอัตราการว่างงานสูงและมีหนี้สาธารณะมาก เมื่อเดือนเมษายน 2011 โปรตุเกสก็ได้ร้องขอความช่วยเหลือ และได้รับความเห็นชอบในการอนุมัติเงินช่วยเหลือในเดือนพฤษภาคมปีเดียวกันในวงเงิน 78 พันล้านยูโร และต้องดำเนินมาตรการเศรษฐกิจแบบรัดเข้มขัดเข่นกัน

กองทุนสำหรับการกู้วิกฤตในยุโรปนี้มีขนาดเกือบ 1 ล้านล้านยูโร ส่วนใหญ่มาจากการลงทุนของประเทศกลุ่ม Eurozone และ IMF

นโยบายการควบคุมภาวะวิกฤตของสหภาพยูโรปีที่ใช้เงินมหาศาลช่วยจำกัดการแพร่ขยายของภาวะวิกฤตและพยุงความเชื่อมั่นต่อระบบเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตามหลายประเทศในกลุ่มสหภาพยูโรปังคงประสบปัญหาการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอัตราการว่างงานที่ยังคงอยู่ในระดับสูง และมีปัญหาที่ต้องเก็บรายได้ในญี่ปุ่น คือ การกำกับดูแลภาคการเงินและระเบียบการบริหารการคลังภาครัฐของประเทศไทยที่ใช้เงินสกุลยูโร

- หมายเหตุ :**
1. สาเหตุของปัญหานิสเปนก์ใกล้เคียงกับไอร์แลนด์ คือ การที่ธนาคารพาณิชย์ปล่อยกู้เกินตัว
  2. สาเหตุร่วมของการเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในยูโรปครั้งนี้ คือ การที่ Eurozone กำหนดความเสี่ยงด้านเครดิตของประเทศ (Sovereign Risk Rate) ให้เท่ากันทุกประเทศ ทำให้ประเทศที่แท้จริงมีความเสี่ยงสูง (เช่น PIIGS) สามารถกู้เงินได้เท่าประเทศที่มีความเสี่ยงต่ำอย่างเยรมันก่อให้เกิดเศรษฐกิจฟองสบู่ (ดูความหมายได้ในหน้า 147) อย่างรุนแรงในประเทศกลุ่ม PIIGS

เกี่ยวกับผู้จីយន

ดร. เต็มยศ ปalaเดชพงศ์

ปัจจุบันเป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการ โรงเรียนอนุบาลเด่นหล้า และโรงเรียนเด่นหล้า พระราม ๕ และเป็นอาจารย์ประจำ คณะบัณฑิต-วิทยาลัยการจัดการและนวัตกรรม (GMI) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี (บางมด) และอาจารย์พิเศษ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี ภาคภาษาอังกฤษ (BBA) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ดร. เต็มยศ จบการศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาเศรษฐศาสตร์ และ คณิตศาสตร์ จาก Wesleyan University, Connecticut, USA และ ปริญญาเอกสาขา Operations Management จาก Michigan State University, Michigan, USA

ดร. กำพล อดิเรกสมบัติ

ปัจจุบันร่วมงานอยู่กับ ธนาคารทิสโก้ ในตำแหน่ง Senior Economist

ดร. กำพล จบการศึกษาระดับปริญญาตรี (เกียรตินิยม) เศรษฐศาสตร์ บัณฑิต จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และได้รับทุนจาก Asian Development Bank ไปศึกษาต่อระดับปริญญาโทด้านเศรษฐศาสตร์ที่ National University of Singapore จากนั้นศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก

ด้านเศรษฐศาสตร์ที่ Michigan State University, Michigan, USA

ดร. กำพล มีประสบการณ์สอนและวิจัยในตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ที่ Nanyang Technological University (Singapore) และเป็นอาจารย์พิเศษ คณะเศรษฐศาสตร์ภาควิชาภาษาอังกฤษ (EBA) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ดร. สมแพพ พี้มโนริยางกุล

ปัจจุบันทำงานในตำแหน่งนักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงพลังงาน กระทรวงพลังงาน ดร.สมแพพ จบการศึกษาระดับปริญญาตรี (เกียรตินิยม) เศรษฐศาสตร์บัณฑิต จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และได้รับทุนรัฐบาลไทย (กพ.) ไปศึกษาต่อปริญญาโทด้านเศรษฐศาสตร์พลังงาน ที่ University of Surrey, สหราชอาณาจักร และระดับปริญญาเอกในด้านเศรษฐศาสตร์ที่ Carnegie Mellon University, Pennsylvania, USA

เกี่ยวกับผู้วาด

สุภมาศ สนิทวงศ์ ณ อุยธยา

จบการศึกษาปริญญาตรี ศิลปกรรมศาสตร์ สาขาวัสดุศิลป์ จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และปริญญาโท Master of Arts, Illustration, University of the Arts London. United Kingdom

ติดตามผลงานของมาศได้ที่ Website: massnitwongse.blogspot.com

ติดต่อได้ที่ Email: s_snitwongse@hotmail.com

เกี่ยวกับผู้วางแผนรูปเล่ม

ศรันย์ ปัจฉิมະคิริ

จบการศึกษาปริญญาตรี ภาควิชาออกแบบนิเทศศิลป์ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และปริญญาโท Master of Arts, Illustration, University of the Arts London. United Kingdom

ติดต่อได้ที่ Email : saran.illust@gmail.com

ดร. วีรพงษ์ รามางกูร ประธานคณะกรรมการ ธนาคารแห่งประเทศไทย อดีตรองนายกรัฐมนตรี และอดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคลัง “เป็นงานสร้างสรรค์ในการสร้างตำราเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์สำหรับผู้เริ่มเรียน โดยการใช้การถูนแสดงและอธิบายทำให้เพลิดเพลินไม่เบื่อ อย่างเรียนรู้ขึ้นไปอีก จึงขอชมเปย์ในความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ รวมทั้งความพยายามจนออกมานี้เป็นเกียรติอย่างที่เห็น”

ศศ. ดร. นิพนธ์ พัวพงศ์ศกร อดีตคณบดี คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และอดีตประธานมูลนิธิสถาบันวิจัย เพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDR) “เศรษฐศาสตร์ฉบับการถูนเล่นนี้จะช่วยเปิดโฉมใหม่ของการศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์ในประเทศไทย โดยเฉพาะผู้ที่เริ่มต้นเรียนเศรษฐศาสตร์ครั้งแรกในระดับมัธยมปลายหรือแม้กระทั่งนักศึกษา MBA ที่ไม่เคยเรียนเศรษฐศาสตร์มาก่อน”

พิศาล มโนลีหกุล อดีตกรรมการผู้จัดการและประธานกรรมการบริษัทศูนย์วิจัยสิกรไทย

“หนังสือเศรษฐศาสตร์ฉบับการถูนคือคำตอบสำหรับคนที่อยากรู้เรื่องเศรษฐกิจ และไม่อยากอ่านหนังสือเศรษฐศาสตร์ที่ส่วนใหญ่ มีเนื้อหา слับซับซ้อน เต็มไปด้วยกราฟ และสมการทางคณิตศาสตร์”

ไพบูลย์ นลินทรงกูร ประธานเจ้าหน้าที่บริหาร บริษัทหลักทรัพย์ ทิสโก้ จำกัด ประธานกรรมการสภาธุรกิจตลาดทุนไทย และกรรมการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย “หมายอย่างยิ่งสำหรับผู้ที่จำเป็นต้องใช้ หรือ อยากเข้าใจ ตัวเลขเศรษฐกิจและแนวคิด ทางเศรษฐศาสตร์ มีข้อมูล และตัวอย่างประกอบท้าให้เข้าใจได้เร็ว และตรงประเด็นครับ”

ป้อง ณวัฒน์ กุลรัตนรักษ์ นักแสดง นายแบบ และเศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต

“น่าเสียดายที่ไม่มีหนังสือแบบนี้ตั้งแต่สมัยผมยังเรียนอยู่ อ่านง่าย เข้าใจได้เร็วเดี๋ยวครับ”

เจนี่ เทียนโพธิ์สุวรรณ นักแสดง และนางแบบ

“ไม่น่าเชื่อว่าสิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องใกล้ตัวมากจริงๆ อ่านแล้วสนุกค่ะเศรษฐศาสตร์ไม่ยากเหมือนที่เคยคิดเลย”